Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

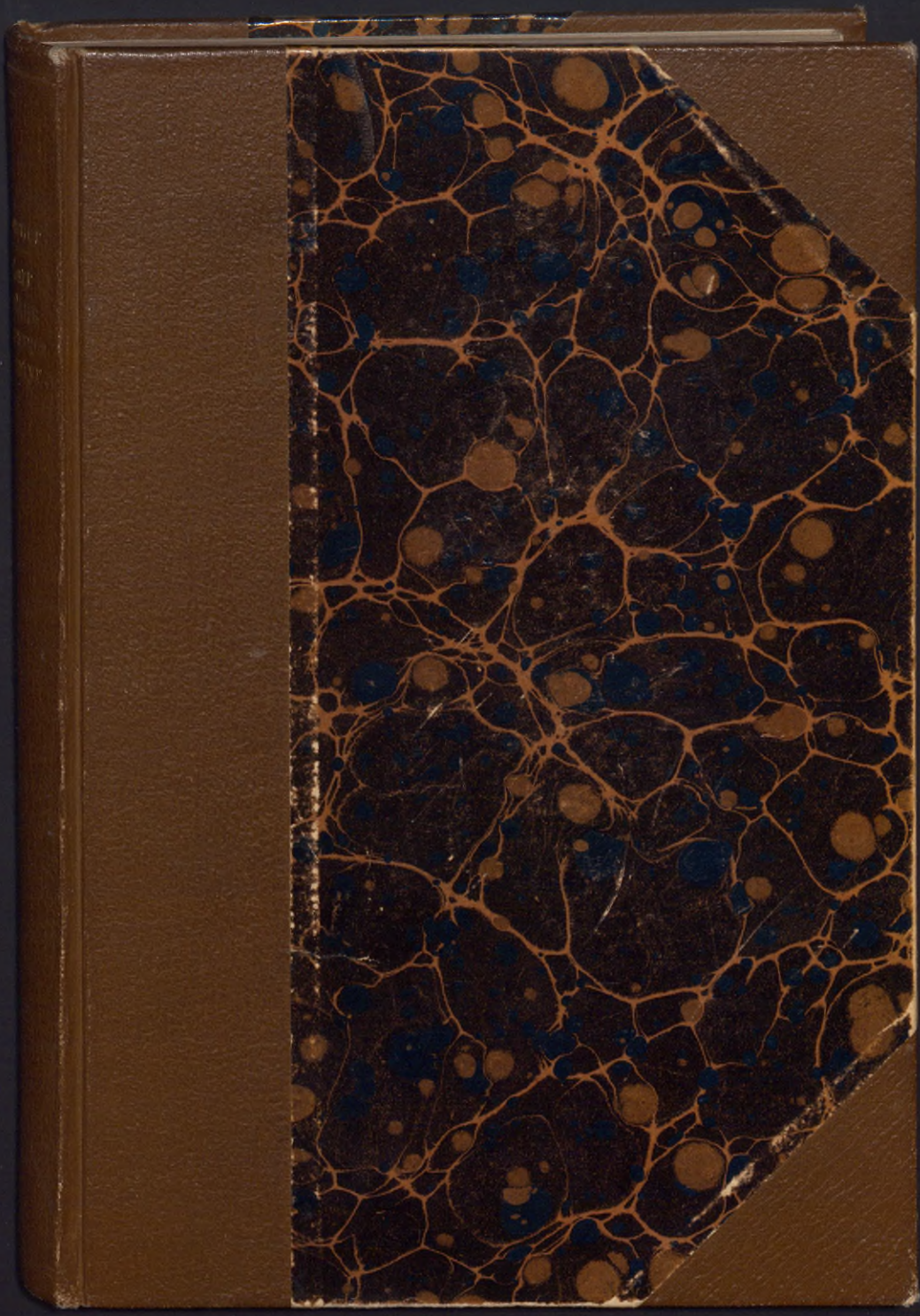

Litt.
Sv.

HERR COLLINS
SÄLLSAMMA ÄVENTYR

FRANK HELLER

[= Serner]

HERR COLLINS
SÄLLSAMMA ÄVENTYR

1916

A.-B. DAHLBERG & CO:S FÖRLAG
STOCKHOLM

GÖTEBORGS STADSBIBLIOTEK

COPYRIGHT 1916
I A.-B. DAHLBERG & Co:s FÖRLAG

STOCKHOLM 1916
SVENSKA TRYCKERIAKTIEBOLAGET

INNEHÅLL.

Sid.

Jakten Medusas kryssning 9

Herr Collin och kvinnans rösträtt 51

Herr Collins besök i Hades 99

Professor Pelotards fysiologiska försök 131

Lavertisse vinner högsta vinsten 169

Kvinnan och herr Collins affärer 215

Odysseus' hemkomst 253

En gång levde i Sverige en juris utriusque kandidat vid namn Filip Collin. Han var icke av naturen någon ohederlig person, men genom omständigheternas makt (»vilken, äldre än Saturnus, kommer att bestå långt efter det Prometeus har avsatt Jupiter») blev han det sorgligt att säga. I London etablerade han under namnet professor Pelotard en svindlerirörelse, vars diverse affärer redan ha skildrats för den svenska publiken.

Emellertid voro herr Collins upplevelser långt ifrån slut med de sålunda redan krönikerade, vilket vi ämna bevisa i denna serie berättelser, som tar sin början på senhösten 1910.

JAKTEN MEDUSAS KRYSSNING

I.

»Victoria Station, sir! Tre shilling sex pence, sir. Tack, sir. Ingenting tillbaka? Jag tackar er, sir.»

»All right, cabby!»

Två herrar hoppade ur en cab utanför Victoriastationen i London efter att ha växlat dessa ord med kusken. Med sitt bagage i handen — obetydligt, endast en mindre resväska per man — skyndade de in i banhallen, där folket myllrade. Komna mitt under den stora klockan stannade båda som av en gemensam ingivelse och sågo sig omkring. Folk strömmade förbi dem; de två herrarna mönstrade under några ögonblick uppmärksamt de förbipasserande. Plötsligt viskade den ene av dem till sin vän:

»Där, Lavertisse! Där är han.»

I samma ögonblick kom en något fetlagd man, klädd som bärare, fram till dem. Han gjorde en gest med handen åt mössan och drog därpå upp ett litet paket ur fickan, som han hastigt överlämnade till den ene av de väntande herrarna — densamme som betalt kusken nyss.

»Nycklarna från Bakers, professor», sade han, »och kvittot på era möbler och värdesaker. Allt är i gott förvar.»

»Vilket namn uppgav ni, Graham?»

»Lord Purbrook, professor.»

Den andre brast i skratt.

»Lord Purbrook! Ni har då fantasi, käre Graham. *Finns* det någon lord med det namnet?»

»Ja, professor, den snålaste lord på Irland, och jag är född på hans gods. Han är sjuttio år gammal. Han kommer inte att göra oss besvär.

»Man har rätt att förmoda det, Graham. Och biljetterna till *Medusa* för mig och Lavertisse?»

»Ligga ytterst i paketet, professor. Ert bagage är inskrivet.»

»Förträffligt, Graham. Vi ses igen om en månad, eller också telegraferar jag. Farväl så länge, och må väl!»

Den herre, som mr Graham titulerat professor, tycktes på väg att gå med dessa ord, då mr Graham hejdade honom och med ytterligare sänkt röst sade:

»*Han* reser också bort i dag.»

»Vem? Vår vän Kenyon? Detektiven?»

»Sch! Precis han, professor. Kom förbi hans bostad och såg honom på väg. Men det är all right, professor. Ni har ingenting att vara rädd för.»

»Det tror ni inte, Graham?»

»Nej — och jag får säga det klär er att vara slätrakad och med det där långa håret. Ni ser ut som en operasångare, så sant jag lever.»

»Tack för komplimangen, käre Graham — och vad säger ni till Lavertisse med gult hår? Storartat, inte sant? . . . *By* Jove! Ni hade rätt, Graham. Där ha vi *honom*.»

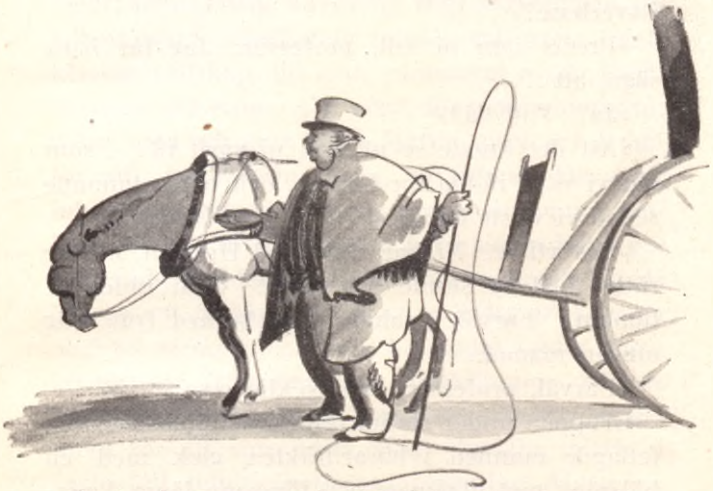

De tre herrarna under klockan stirrade hastigt bort emot en av ingångsdörrarna, där en elegant klädd, rödhårig herre just visade sig, följd av en bärare med mycket bagage. Utan att lägga märke till de blickar, varmed gruppen under klockan följde honom, gick han mot nedgången till perrongen och var snart ut sikte. Den herre som hade titulerats professor, vände sig långsamt mot mannen med bärardräkten.

»Ni hade verkligen rätt, Graham. Han reser, och med det här tåget! Alltså är kusten klar i London igen . . .»

»Tänker ni stanna nu, professor?»

»Ni sade någonting! Varför inte? Trots alla sina blunder hade *han* lyckats göra marken rätt het för oss . . . Nu är kusten klar. Vad säger ni, Lavertisse?»

»Precis som ni vill, professor. Jag får bara säga, att . . .»

»Ja? Vad då?»

»Att det kunde se ut som ni varit rä . . . som om vi varit rädda för honom, och bara stannade sedan vi visste han rest.»

»Lavertisse! Ni har rätt! Vid Hunden, ni har rätt! Just så skulle det se ut. Varit rädd för honom! Farväl, Graham, och besked från mig om en månad.»

»Farväl, professor, och lycklig resa.»

Gruppen under stationsklockan upplöstes. Den fetlagde mannen i bärardräkten gick med en hälsning mot utgången och försvann längs Vauxhall Bridge Road. De båda herrar han talat med stodo kvar ett ögonblick, medan den ene av dem hastigt öppnade det paket han nyss mottagit. Därefter försvunno även de i riktning mot avgångsperrongen för tåget till Portsmouth.

Ute på västra delen av Portsmouths redd, strax framför lustpiren som går ut från Southsea, låg sagda dag en jakt, vars namn på senaste tiden

förekommit ej så sällan i pressen. Annonser och reklamnotiser både i och utanför texten hade vetat att berätta om jakten *Medusa* och dess förestående kryssning. En ny idé av ett nytt bolag, sade notiserna — en sorts Monte Cristotur till Kanarieöarna i höstdiset; fyra veckor ombord, och inkognito! Förstklassigt kök, förstklassiga viner; förstklassig inredning från masttoppen till kölrummet; naturligtvis trådlös telegrafi; förstklassigt sällskap, till slut, garanterat av de förstklassiga priserna. Allt sörjt för nöjen ombord; baler, med och utan mask, lektyr, sport; och framför allt, frihet från tvång, garanterat därav att ingen passagerare behövde uppge sitt namn ombord, endast till rederiet, vilket i sin ordning garanterade, att det var lättare för en kamel att gå igenom ett nålsöga än för en ovärdig att komma med på *Medusa*. En resa inkognito under dessa betingelser, från Englands höstdimmor till de hesperiska öarnas eviga sommar — behövdes det mera för att vara fullkomligt lycklig, visste i varje fall tidningsnotiserna ingenting därom . . . Alla upplysningar, biljetter, etc., hos redarna Messrs Finch & C:o, 18 Commercial Road, Portsmouth, samt deras londonagenter.

Sex dagar förut, den 14 november, hade det tillkännagivits att alla biljetter voro slutsålda, att jaktens avgång från England fastställts till den 20 november på eftermiddagen, och att Messrs Finch & C:o (den nystartade firma, som stod för

det hela) önskade sina gäster välkomna ombord och lycklig resa.

En betald kryssning med alla fördelarna i en privatresa och inga av dess olägenheter — så var överskriften till detta sista meddelande.

På eftermiddagen den 20 anlände jakten *Medusas* passagerare med middagståget från Victoria Station. Snart såg man en rad jullar föra dem och deras packning ut till den vita lustjakten, på vars däck en rödskäggig, solbränd, något fetlagd man i sjökaptensuniform hälsade dem välkomna, allt eftersom de kommo uppför landgångstrappan.

»God dag, sir! God dag, mylady! Välkomna ombord mitt herrskap, välkomna ombord! Mitt namn är kapten Broxleigh. Önskar ni resa inkognito eller ej, sir? All right, precis efter önskan, sir. Och ni, mylady? Strängt inkognito, precis som ni önskar, mylady. Vilket namn alltså under vår lilla kryssning?»

Med denna hälsning, som varierades allt eftersom de resande voro med eller utan damsällskap, mottogos de av kapten Broxleigh. Var och en uppgav ett namn, som kaptenen antecknade på ett kort, varpå han ropade på stewarden:

»N:o 8—9, John! Mr och mrs Alan Peters. N:r 2, John! Mr Eric Doolittle, ensampassagerare.»

Då och då hände det att en av de anländande passagerarna viskade något avsides till kaptenen,

varpå denne efter ett hjärtligt sjömansskratt i en teatervisking svarade:

»Ingen oro, sir! Allt klart ombord på *Medusa!* Valda passagerare, you know! Var lugn för era värdesaker, behåll dem i er hytt. Och ... (kaptenens röst blev ännu mer lugnande) vi ha en *inspektor* ombord, sir! Mr James Kenyon — känner ni namnet? Finaste privatdetektiv i London, sir. Ni ser honom där borta vid relingen, den elegante herrn med det röda håret ... I förtroende sagt, sir! Oss emellan! ombord under sitt eget namn, men inte i tjänsteärenden, ni förstår, sir!»

Kaptenen hade redan prickat för aderton av de tjugu hyttplatserna ombord på *Medusa,* då en sista julle lade till vid landgångstrappan, innehållande två herrar med någon, men ej särdeles stor packning. Den ene av dem var en man på ungefär trettiofem år, slätrakad, med svarta ögon och vinnande ansiktsdrag. Då han tillfälligtvis lyfte på hatten kunde man se, att hans hår var långt men ytterst välvårdat. Hans följeslagare, vars drag för övrigt påminde något om hans, tycktes ett par år yngre än han, såvida icke detta intryck framkallades av det lockiga, gula hår som täckte hans huvud.

Kaptenen, som mönstrat de båda nykomna medan de betalade ägaren av jullen, visslade.

»De två sista offerlammen», mumlade han. »Professor eller vad det var för någonting och hans vän. Se vid Gud ut som aktörer mer än som

— — god eftermiddag, gentlemen. Välkomna ombord, välkomna ombord! Mitt namn är kapten Broxleigh. Önskar ni resa inkognito eller ej? All right, precis efter önskan. Vilket namn då, sir, under resan?»

Den yngre av de båda nyanlända herrarna — den blonde — till vilken kaptenen riktat denna fråga, funderade ett ögonblick.

»Morland», sade han därpå. »Mr Charles Morland, kapten, om jag får be.»

»All right, sir. Och ni, sir?»

»Tja, vad tycker ni själv, kapten? Hm. Låt oss säga mr James Kenyon!»

Kaptenen hoppade till och stirrade under ett par sekunder genomträngande på sin motpart. Därpå stammade han:

»Mr James Kenyon! . . . Men vi ha ju redan en mr James Kenyon ombord!»

Det var den nykomne passagerarens på *Medusa* tur att öppna ögonen. Med en röst som han hade svårt att behärska, upprepade han misstroget:

»Ni ha en mr James Kenyon ombord — — vad menar ni, kapten?»

»Vad jag säger. Han står där borta vid relingen, om ni vill veta det — den elegante herrn med det röda håret. Den berömde privatdetektiven från London, sir. Ni skämtade väl med mig, sir?»

Kaptenens båda senast anlända gäster hade som av en gemensam impuls samtidigt vänt sig om åt det håll kapten Broxleigh antytt. Nu vände de sig mot varandra och betraktade varandra i en god halv minut utan att säga ett ord. Till slut gjorde den äldre av dem en axelryckning och vände sig med ett litet skratt till kaptenen.

»Ni får ursäkta min förvåning, kapten! Det kan man verkligen kalla underligt! Varför rann just det namnet mig i sinnet? En mr Kenyon ombord, som är detektiv! Gud vet att jag aldrig hört talas om honom förr i mitt liv. Jag tog namnet direkt ur luften, om ni vill tro mig eller ej!»

»Haha! Naturligtvis, sir!» Kaptenen brast ut i ett bullersamt skratt åt det lilla uppträde han förorsakat. »Haha! Ni har läst namnet i någon tidning, sir, och så kom ni ihåg det utan att ni visste det. Det under... under... vad är det man säger?»

»Det undermedvetna minnet, menar ni, kapten? Ni har rätt. Jag måste naturligtvis ha läst namnet någonstans — — Nå, nog om det, kapten! Sätt mr John Smith då. Har ni flera ombord med det namnet?»

Kapten skrattade hjärtligt, och den nydöpte mr John Smith fortsatte något långsammare:

»Men säg mig, kapten, jag trodde man var inkognito ombord? Och det tycks mig som om ni inte precis — — ja, ni förstår vad jag menar

— inte precis garderade era gästers inkognito alltför mycket.»

Kaptenen rodnade lätt och lutade sig närmare de båda herrarna.

»Tag inte illa upp — men jag blev så överraskad... Och så är det det, att så många av gästerna ha juveler och stora pengar med sig. Sådana människor äro alltid nervösa, ni förstår, och de ha hållit på med att fråga mig, om jag har kassaskåp. Naturligtvis har jag kassaskåp, svarar jag, till er disposition, genast, men ni behöver inte vara oroliga. Allt klart ombord på Medusa! Var lugn för era värdesaker, behåll dem i hytterna utan fruktan — dessutom ha vi en *inspektor* ombord! Och ingen mindre än mr James Ken — —»

»Det är bra, kapten, det är bra! Hoppas bara att *vårt* inkognito blir bevarat, det var allt.»

»I liv och död!» Kapten Broxleigh slog ut med armen i en bekräftande gest. »Ingen skall någonsin få höra klagomål från *vår* resa!»

»Bra, kapten. Och hytterna?»

»N:r 10—12, två hytter med badrum och en liten kajuta. Hallå, John! N:r 10—12 för mr Charles Morland och mr John Smith!»

Kaptenen nickade faderligt åt sina båda sista passagerare, och medan stewarden tog hand om dem och deras bagage, vände han sig mot trappan till kommandobryggan.

»Allt klart till avgång!» ropade han åt gasten

som höll vakt däruppe. Hade han följt herrarna Morland och Smith med blicken och varit skicklig i att läsa på munnen, hade han kunnat se herr John Smith luta sig fram till herr Charles Morland och viska:

»By Jove, Lavertisse! Kenyon ombord! Mannen som legat efter oss värre än hela Scotland Yard! Nu gäller det att hålla ryggen rak! Jag spår oss en intressant kryssning med jakten *Medusa!*»

II.

Jakten *Medusa* lämnade Portsmouths hamn klockan halv fem, just då novemberskymningen gjorde sitt inträde. Klockan halv elva samma afton kommo två herrar i vida resulstrar och sportmössor uppför trappan som ledde till promenaddäcket. Luften var kylig; norrut försvann havet i grå dimbankar. I öster och sydöst blänkte det med jämna mellanrum rött, grönt och vitt från fyrarna på franska kusten.

De båda herrarna i de vida resulstrarna gingo med långa steg fram och tillbaka över promenaddäcket. Till en början blossade de i tysthet på två cigarrer. Därpå blevo de stående längst akterut och stirrade på *Medusas* kölvatten.

»Fin jakt, professor.»

»Fin jakt, Lavertisse, det är säkert. Allt är fint ombord — inte minst sällskapet. Såg ni sådana juveler en del av damerna exponerade?»

»Jag såg det. Jag tyckte det såg ut, som om vår rödskäggige vän också såg det och var intresserad av anblicken.»

»Kapten Broxleigh? Nå, det är då inget under. Jag känner inte till den gode kaptenens antecedentia, men jag tror verkligen det är första gången han är chef på en sådan här tur.»

»Nå, det är väl också första gången en sådan här tur har anordnats. Ser ni fyrarna därborta?»

»I ert vackra Frankrike, Lavertisse! Känner ni hemlängtan?»

»Hm — och ni, professor? Men säg mig, borde vi inte kalla varandra vid de namn vi ha ombord? Det vore väl säkrast, när vi — —»

»När vi ha så remarkabelt sällskap ombord. *Han* såg ju inte ens på oss!»

»Inte i afton, men . . . Han har långa öron ibland.»

»Ibland, ja, men hit nå de inte. Och hans öron äro i varje fall inte så skarpa som era, Lavertisse, när ni sätter er för att använda dem. Jag glömmer inte historien med den försvunna guldsändningen.»

Den föregivne mr Smith kastade sin cigarr över bord.

»Där gick den till hajarna», sade han. »Har ni varit i Louvren någon gång, Lavertisse?»

»Åtskilliga gånger.»

»Som åskådare?»

»Hm, nå, ibland som samlare. Inga stora saker förstås — en Bellini och ett par guldsaker från Charles IX. Inte något svårt arbete, får jag säga,

men ett förfärligt rabalder i tidningarna när det upptäcktes — tre veckor för sent.»

»Ni är . . . nå, lade ni händelsevis märke till en tavla av Géricault?»

»Stor eller liten?»

»Stor — betydligt för stor för en samlare som ni. *'De överlevande från Medusa?'*»

»Den! Ja visst. Vad menar ni, professor?»

»Bara det, att jag hoppas vår *Medusa* får bättre seglats än båten som Géricault har målat.»

»Vad nu då? Är ni nervös för Kenyon i alla fall?»

»Inte alls — åtminstone inte för ögonblicket. En förflugen idé för att vi talat om Frankrike, förmodar jag. Det undermedvetna minnet, som kapten Broxleigh så lärt uttryckte sig. Låt oss ta en grogg innan vi går till kojs, Lav . . . — Morland, gamle vän!»

III.

Två dagar efter sin avresa från Portsmouth passerade jakten *Medusa* den iberiska halvöns nordvästspets. Resan över Biskajaviken hade motsvarat sitt rykte. Vädret hade blivit odrägligt så snart man väl kommit söder om Bretagne, och under de sista två dygnen hade endast ett halvt dussin av båtens passagerare varit manhaftiga nog att visa sig uppe på däck. Bland dem som saknades hade varit herr Charles Morland, som inne från hytten n:r 10 fyllt luften med förbannelser över den stund han, därtill lockad av Finch & C:o, satte sin fot ombord på *Medusa*. Däremot hade hans vän mr Smith inte för ett ögonblick visat sig imponerad av Biskajavikens diverse infall. Kapten Broxleigh själv hade haft ett drygt extraarbete med att gå ifrån hytt till hytt och försäkra sina passagerare att det inte fanns spår av fara, och att det roliga snart skulle börja. Flera av damerna ombord hade yrkat på att vända tvärt och ånga tillbaka till Portsmouth — kaptenen hade mottagit dessa förslag med en svada, värdig Cicero,

och som nästan kommit herr John Smith att baxna.

På eftermiddagen den 22 vände vädret sig som en hand. Det blev lugnt, nästan stiltje; endast svaga dyningar antydde vad som föregått detta lugn i stormen, och de vindfläktar som österifrån nådde ut till *Medusa* voro tunga av citrondofter. Från och med tretiden började passagerarna visa sig på däck, mer eller mindre bleka om kinden, för att i de breda däcksstolarna gassa sig i det spanska solskenet. Kapten Broxleigh gick från den ena stolen till den andra, och skinande av faderlig tillfredsställelse, och konverserande åt alla håll på en gång.

»Ser ni nu, mr Doolittle, vad? Fint väder — vad tycks? Ångrar ni att ni följde med? Annat solsken än i England, eller vad tycker ni, mrs Peters? Kan ni känna citronlukten från land? *Hallå,* mrs Warburton! Hur står det till i dag? Vad sägs om luften? Tänker ni ännu på att resa hem med tåget från Lissabon?»

Man skulle kunnat tro, att den gode kaptenen hade aktier både i iberiska halvön och dess väderlek, så entusiastiskt var hans tonfall.

»Men tror ni vi få behålla det här vädret, kapten?»

»Nej, mrs Foster, det tror jag inte. Vi få väderleksförändring, och det snart.»

»Nå men, kapten! Väderleksförändring igen — —»

»Till det *bättre,* madame! Det här vädret» — kaptenen slog ut med armarna som en guide — »är bra, men vädret på Kanarieöarna! Ah, jag säger er, det är . . .!»

Han hejdade sig, oförmögen att finna adjektiv för vädret på Kanarieöarna.

Klockan fyra anlände herr Charles Morland, stödd på stewardens arm, och tog plats i en däcksstol vid sidan av sin vän Smith, som hälsade honom med en nick.

»Hur står det till, gamle vän?»

Herr Charles Morland satte sig med hopknipen mun och undvek att svara, men efter tio minuter började den friska luften och solskenet göra verkan. Han sträckte sig i stolen och vred huvudet mot sin vän. Sedan han med ett hastigt ögonkast bedömt avståndet till däcksstolarna närmast bredvid dem, mumlade han:

»Kenyon sitter därborta, professor!»

»Ja, han gör det.»

»Har han — —?»

»Ingenting. Han har knappt sett på mig. För resten flirtar han med änkan — mrs Foster. Han lämnar väl affärerna hemma på rekreationsresa . . . Hallå! Vad är det här?»

Mr Smith hade hastigt avbrutit sig i sin mening. Kapten Broxleigh kom gående längs raden av däcksstolar med sitt rödbrusiga ansikte skinande av tillfredsställelse och en packe pappersblad under armen.

»Ti-i-idningar!» ropade han med komisk efterhärmning av de londonska tidningssäljarnas uttal. »Ti-i-idningar! *Pall Mall Gazette, Evening News, Star,* extra upplaga!»

Passagerarna på *Medusa* hade halvrest sig från sina stolar och stirrade på den hederlige kaptenen, vars ansikte lyste som sol inne i det röda skägg som omgav det.

»Ti-i-idningar!» började han omigen. »Jakten *Medusas* egen tidning. Trådlös, som på oceanångarna, tryckt på skrivmaskin, mitt herrskap! Bekvämt, vad tycks, sir? Senaste nytt från London — ett exemplar? Gratis, madame, gratis!»

En serie skrattsalvor belönade den gode kaptenens tirad, och man slogs om jakten *Medusas* eget organ så ivrigt som om den varit en relik från Gutenbergs officin i stället för att vara tryckt på skrivmaskin. Kaptenen delade ut exemplaren med frikostig hand, såg efter att ingen blev utan och njöt under några minuter av sin triumf. Plötsligt kom en röst från herr John Smiths stol.

»Säg, kapten!»

»Vad, sir?»

»Var har ni er trådlösa?»

»Däruppe på kommandobryggan. Ni ser den lilla hytten vid sidan av min? Där är det.»

»Trycker ni tidningen där också?»

»Ja visst.»

»Vad heter er telegrafist, om jag får fråga?»

»Young, mr Young.»

»Äter han inte med oss andra?»

»Nej, sir, han äter för sig själv.»

»För sig själv! Brukar inte telegrafisten äta med officerarna ombord?»

»Jo, sir, men mr Young — mr Young äter för sig själv uppe i sin hytt.»

»Bor han där också?»

Det såg ut som kapten Broxleigh tvekade ett ögonblick med svaret.

»Ja, ja visst... Måste upp till kompassen ett tag. Hoppas ni finner tidningen intressant, sir.»

Han försvann med rullande steg upp på kommandobryggan igen, och herrarna Smith och Morland återtogo sin läsning av jakten *Medusas* specialorgan. Solen hade nått horisonten västerut och dalade nu blodröd genom det lätta diset, efterlämnande stora fläckar av rött, som liknade bubblorna som virvla upp efter en sjunkande sten. Det började kännas något kyligare, och gästerna ombord på *Medusa* troppade småningom av till salonger och hytter. Till slut funnos endast herrarna Morland och Smith kvar. Herr Smith såg sig omkring för att övertyga sig att de verkligen voro ensamma, och sade därpå:

»Skall ni inte ned, Lavertisse? Det börjar bli kallt.»

»Gör gott i huvudet, professor. Äro vi ensamma?»

»Ja, så när som på kaptenen uppe på kommandobryggan.»

»Fin idé med tidningen, professor.»

»Mycket uppmärksamt, det får jag säga. Mycket nytt stod där nu inte i den ... *hallå!*»

Herr Smith hade tvärstannat mitt i sin mening och stirrade med vidöppna ögon på det exemplar av jakten *Medusas* tidning som han höll i handen. Hans vän betraktade honom förvånad.

»Vad står på?»

»Vad som står på! Det är just vad jag tänkte fråga er ... Var var det den gode kapten Broxleigh sade att den här tidningen framställdes?»

»Uppe i telegrafistens hytt, professor.»

»Och hur, Lavertisse?»

»På skrivmaskin.»

»På skrivmaskin — förträffligt ... Hur vill ni då förklara, att den här tidningen är *tryckt* och aldrig i livet har varit i beröring med en skrivmaskin!»

»Vad menar ni, professor? Kan ni inte se att det är skrivmaskinsbläck?»

»Se! Jag kan se att det ser ut som skrivmaskinsbläck. Men jag kan också se att här nere står: Tryckt av Stodder & Son, Portsmouth. Var så god och se själv.»

Herr Morland tog med förbluffad min den tidning hans vän räckte honom och stirrade på

det ställe där denne pekade. Han lät den lilla tidningen sjunka och utsände en gäll vissling.

»Vad tusan är meningen med detta?»

»Fråga en annan, Lavertisse... Ett ögonblick, låt mig se ert exemplar.»

Herr Smith ryckte till sig sin väns nummer, granskade det hastigt och gjorde en tur runt däcket, där han fann ytterligare två eller tre kvarglömda nummer av jakten *Medusas* organ. Han återvände med dem till sin däcksstol, och lade dem samtliga i knäet på herr Charles Morland.

»Var så god och se efter själv, Lavertisse.»

»Vad då, professor?»

»Om ni kan se något i de här.»

Herr Morland granskade tidningsnumren ett för ett med rynkade ögonbryn.

»I Guds namn, professor, vad är meningen? Det finns inte ett enda exemplar med den där notisen utom ert. Begriper *ni* det? Det måste ha kommit dit av misstag.»

Hans vän återtog långsamt:

»Har ni jämfört längden på tidningarna, Lavertisse.»

Herr Morland flög till och återtog mönstringen av de exemplar han innehade av jakten *Medusas* tidning. Åter lät han dem sjunka med en häpen vissling.

»Ni har rätt. Ert exemplar är tre millimeter längre än de andra!»

»Och det är på dessa tre millimeter notisen om Stodder & Son står. Alltså, Lavertisse?»

»Alltså måste den vara bortklippt med avsikt på de andra!»

»Bortskuren snarare, och förmodligen med maskin, varvid mitt nummer undkommit av en slump. Någon glömska vid uppstaplingen antar jag. Och vad tror *ni* mening är med det här, Lavertisse?»

De båda herrarna stirrade på varandra i tystnad. De sista strålarna av solen flammade ett ögonblick till uppe i ett moln en halv mil över deras huvuden. De slocknade, och en liten förnattsbris lyfte sig från Atlanten.

Plötsligt sade herr Morland:

»Men att trycka en tidning en vecka i förväg... det är ju inte möjligt, det vore ju att vara profet! Det är ju rena absurditeten, professor!»

»Bah! Vad står det i tidningarna? Parlamentet och ett par mord. *Det* är ingen konst, men... Ursäkta mig ett ögonblick.»

Han reste sig och försvann i riktning mot kommandobryggan, där kapten Broxleigh ännu skymtade. Herr Morland såg honom gå uppför trappan, som bar inskriften Förbjudet tillträde, och hejdas av ett rop från kaptenen. Det följde en konversation på några minuter, varunder kaptenen gjorde åtskilliga gester. Därpå återvände herr Smith med raska steg.

»Kom, Lavertisse. Vi skulle helst inte väcka uppseende just nu. Låt oss gå ned i våra hytter.»

»Vad står på?»

»Jag skall strax säga er det. Kom.»

Herr Morland linkade i väg stödd på sin väns arm, men betydligt rakare i ryggen än då han kom upp. Hans vän ledde vägen direkt till hytterna 10—12, stängde dörren, och placerade honom i en stol i den diminutiva salongen. Han tände en cigarr och började gå fram och tillbaka med häftiga steg. Till slut sade han med sänkt röst:

»Vad tycker ni om en telegrafist, som bor och äter uppe i sin hytt, som ej vill störas av främmande och som utger en daglig tidning, som är tryckt en vecka förut i land med tryckningsorten bortklippt? Är han inte kuriös? När jag gick från er bort till kommandobryggan var det för att sända ett telegram. Jag fick inte tillträde för att inte störa telegrafisten. Han arbetade mest om natten, sade kaptenen, och sov gärna vid den här tiden. Kaptenen lovade att besörja telegrammet.»

»*Finns* det över huvud någon telegrafist, professor?»

»Ja, det är det underliga. Jag såg honom med egna ögon — d. v. s. en skymt av honom; han satt i en stol vid fönstret i hytten och sov. Jag kunde se hans profil tämligen tydligt. Och det är det som gör saken så fördömt — — *La-*

vertisse! By Jove! By Jove! Det vore ... Ah, nom d'un miracle!»

»Vad? Vad menar ni?»

»Jag vet det knappt än — det var bara en tanke som flög mig genom huvudet. Det undermedvetna minnet igen! Vad var det jag fråga de er härom kvällen, då vi stodo på däck?»

»En hel del ... menar ni om jag varit i Louvren?»

»Precis, och sett en tavla som hette vad?»

»*De överlevande från Med ...*»

»Nå, och om jag kanske talade rättare än jag visste! Den andra *Medusas* passagerare ledo skeppsbrott och blevo räddade — men vi, Lavertisse? Är ni beväpnad?»

»Nej.»

»Inte heller jag. Och hur många tusen pund i pengar och juveler finns det ombord, tror ni? Om hela jakten och resan vore lika egendomliga som telegrafisten, vad så, Lavertisse?»

»Professor, ni är galen! Ni är galen! Det är Kenyon som gör er nervös.»

»Det är möjligt, att jag är galen, käre vän, men i varje fall är det inte av rädsla för Kenyon ... I kväll får ni bemästra er sjösjuka.»

»Låt bli att tala om den. Och vad så?»

»Ni skall följa med mig på en nattlig expedition. Jag skall sända av ett telegram genom den där telegrafisten som sover om dagen!»

IV.

Morgonen den 23 november 1910 grydde med bländande solsken. Från däcket av jakten *Medusa* tecknade sig kustbergen och skogarna inne i land som en rand fina svarta taggar mot den vitflammande österhimlen; en tung nattdagg låg över däcket; vinden ryckte i tågverket; det var en underbart ljuvlig morgon.

Klockan var knappt halv åtta, då de första av jakten *Medusas* gäster började visa sig på däck.

»God morgon, mrs Warburton! Ni är tidig! Hur står det till?»

»God morgon, mr Doolittle! Vem är inte tidig i ett sådant klimat? Goodness, det här är annat än i England!»

»När jag tänker på London vid den här tiden, mrs Warburton!»

»Folk som stiger upp med sovrummet gult av dimma — frukost i en dimmig matsal — av till City i dimma! ... God morgon, mrs Foster, god morgon mr Kenyon! Hur står det till? Har ni sett maken till solsken?»

»Gracious, när man tänker på England! ... Se, kaptenen är redan uppe! Han vinkar åt er, mr Kenyon. God morgon, kapten!»

Mrs Dolly Foster ryckte mr Kenyon i armen och pekade upp mot kommandobryggan. Belyst av den uppgående solen, som gjorde hans skägg lika rött som Barbarossas, stod kapten Broxleigh med benen vitt isär och ena handen i byxfickan; han smålog så faderligt triumferande mot sina passagerare som om den underbara soluppgången med alla detaljer varit beställd av honom express för jakten *Medusas* kryssning. Han kastade några ord till gasten som stod vid ratten och kom vaggande utför trappan från kommandobryggan.

»Well, ladies and gentlemen? Och vad säger ni så till klimatförändringen vi talade om i går? Vad säger ni, mrs Foster, som var så ängslig för den?»

»Å, kapten, kapten! Ändra vädret så ofta ni vill, bara ni ändrar det så här!»

»Madame, jag är er slav. Nu», kaptenen tog en hastig överblick över skaran av passagerare, »nu är jag dess värre rädd, att vi kunna få en annan sak att ändra än vädret.»

»Matsedeln, kapten?»

»Nej, tyvärr är det inte matsedeln — det är kursen.»

»Kursen? Vad menar ni? Gå vi inte till Kanarieöarna längre?»

»Låt mig förklara mig, mitt herrskap. Ni vet på vilka villkor ni alla tagit biljett med *Medusa*.

Ingenting ordinärt skulle ha ändrat dem. Men nu har det inträffat någonting extraordinärt.»

»Kapten!? Vad är det?»

»Krig, mitt herrskap! I går afton klockan sex förklarade Tyskland England krig.»

Det blev med ens dödstyst i kretsen som stod kring kapten Broxleigh i det flödande vita morgonljuset. Mrs Foster, mr Kenyon, alla de personer, slumpen och Finch & C:o fört samman ombord på lustjakten *Medusa* stirrade stela som statyer på kaptenen. Jakten vaggade lätt för atlantvågorna. Några sekunder gingo förbi utan ett ord — så bröt det lös:

»Krig! Tyskland har förklarat oss krig! Är det sant, kapten? Skämtar ni med oss? Tala! Tala, kapten, då! Är det sant?»

Kapten Broxleigh sänkte huvudet som vid en begravning och återtog med en röst som var dov av allvar:

»Mitt herrskap — det är sant. I natt klockan halv fyra inlöpte trådlöst telegram att tyska riket i går afton förklarat oss krig. Jag ville inte väcka er... jag avvaktade morgonen för att höra vad ni ha att säga.»

»Men detaljerna, kapten?»

»Jag fick inga detaljer. Endast ett enkelt meddelande från Reuters byrå och från mina redare. Med anledning av Marocko, säga de.»

»Och hur vet ni att telegrammet är äkta?»

»Chiffer, sir. Dessutom har jag telegraferat tillbaka och fått bekräftelse. Här ser ni telegrammen — vill ni tala med mr Young?»

Det blev åter dödstyst i den lilla kretsen av passagerare. Solljuset som strömmade ned gjorde underligt djupa linjer i ansiktena. Damerna

sågo på varandra, för en gångs skull förstummade, och herrarna hade rätat på sig med blicken ut mot Atlanten. Plötsligt kom det en röst:

»De där telegrammen — kan jag få se dem?»

Kapten Broxleigh överräckte ett par pappersark.

»Här, mr Kenyon. Vill ni tala med mr Young?»

Utan att avvänta svar ropade han:

»Mr Young! Kom ned!»

Medan mr Kenyon ögnade genom papperet, som kaptenen givit honom, öppnades dörren till hytten uppe på kommandobryggan och en ung man blev synlig. Kaptenen vinkade åt honom, och han skyndade utför trappan.

»Det här är vår telegrafist, mr Kenyon! Mr Young, som jag talade om i går.»

Mr Kenyon, som läst genom det papper kaptenen räckt honom, betraktade forskande den unge mannen.

»Det är ni som är telegrafist ombord?»

»Ja, sir.»

»Och ni har mottagit det här telegrammet?»

»Ja, sir. I natt klockan halv fyra. Klockan fyra telegraferade jag tillbaka på kaptenens order och fick svar klockan halv sju. Bekräftande, sir. I går afton klockan sex förklarade Tyskland oss krig.»

En ny dödstystnad uppstod i kretsen på däck; så började utropen att hagla.

»Vad tänker ni göra, kapten? Tror ni det är allvar, kapten? Vad tror ni de kunna göra? Vi ha ju en sådan flotta! Inte kunna de göra någonting?»

Kaptenen tystade larmet med en gest.

»Mitt herrskap, jag är en hyrd man. Jag har endast att utföra mitt bolags order. Ni frågar vad jag skall göra. Jag frågar er vad ni vill att jag skall göra. Bolaget har tillsagt mig att taga mina order av er.»

»Av oss!» Det var mr Kenyon på nytt. »Äro vi alla här, först och främst?»

»Ja, sir. Alla, så när som på mr Morland och mr Smith.»

»Var äro de?»

»I sina hytter. Mr Morland blev sjuk strax efter middagen och mr Smith framåt natten. Hans vän måste ha smittat honom med sin sjösjuka.»

»Jaså!» Mr Kenyon ryckte på axlarna. »De äro alltså ur spelet. Det återstår vi andra. Vad anse ni, mina damer och herrar?»

Det uppstod en paus. Mr Kenyon återtog:

»Vi ha tre möjligheter. Antingen att fortsätta som om ingenting hänt . . .»

»Mr Kenyon, hur kan ni!? När England är i krig!»

»Eller att genast vända tillbaka till England. Eller» — mr Kenyon gjorde en paus — »eller att gå till Lissabon och ta hem med järnväg.»

»Med järnväg, när vi ha betalt på *Medusa!*» Det var mrs Warburtons utrop, och det efterföljdes av ett dussin andra. »Varför? Vem vet om vi komma över från Calais? Vem vet om inte Frankrike går mot oss! Mr Kenyon, varför skulle vi gå till Lissabon?»

Mr Kenyon ryckte på axlarna.

»Mina damer och herrar, det var en möjlighet, och jag ansåg, att jag borde påpeka den. Jag håller inte på den — det enda är att vi kunde få bekräftelse på telegrammet — — »

»*Medusas* telegraf står till ert förfogande, sir. Jag är examinerad hos E. E. I.,* sir.»

Det var den unge telegrafistens röst, ej utan en viss upphetsning. Mr Kenyon skakade småleende hand med honom.

»Ber om ursäkt», sade han. »Alltså, mina damer och herrar?»

»Hem?»

Ropet var samfällt, och kapten Broxleigh bugade sig med handen vid mössan.

»Ni har talat, mitt herrskap», sade han enkelt. »Det beror icke på mig att jakten *Medusas* kryssning blir så kort ... Frukosten är färdig, mitt herrskap.»

Jakten *Medusas* hemfärd blev kortare än dess utfärd men bibehålles i ännu trofastare minne av dess passagerare. Vad resan beträffar, var ingenting att anteckna. Vinden var gynnsam.

* Electrical Engineering Institute.

Biskajaviken förhöll sig neutral. Kapten Broxleigh var båtens själ. Han ilade från dess ena ända till den andra, alltid färdig att sätta fart i konversationen, då den slappnade. Telegrammen från England om det så plötsligt förklarade kriget anlände med jämna mellanrum genom mr Young, som näst kaptenen var båtens centralfigur. De lästes, lästes omigen, diskuterades i det oändliga, utlades och jämfördes med sina föregångare. Situationen tycktes först stagnant, därefter hotande; tyska torpedbåtar rapporterades öst för Grimsby och ända uppe vid Edinburgh; engelska kryssare intelegraferades ha sänkt tre av dem utanför Harwich. Hur skulle det gå? Diskussionen svingade fram och tillbaka; och blott en sällsynt gång i dess mellanrum hände det att någon frågade:

»Hur står det egentligen till med mr Morland?»

»Sjuk», svarades det. »Kaptenen skakar på huvudet.»

»Och mr Smith?»

»Också sjuk.»

»Men han som var så frisk på utresan!»

»Det är sant! . . . I varje fall får ingen komma ner i hytten. Kaptenen tar själv ned maten dit — han är en ängel! Det är nog något smittsamt fastän de hålla det hemligt . . .»

Förmiddagen den 24 passerade man Bretagne. Inga tecken syntes av det utbrutna kriget, vare

sig i form av krigsskepp, kanonader eller annat. Klockan halv tre kom det första tecknet på Englands annalkande i form av en tät, klibbig novemberdimma och en termometer som sjönk till 38 grader Fahrenheit; äntligen klockan halv fem passerade jakten *Medusa* en gråare dimma i dimman österut — ön Wight — och seglade in mot hamnen i Portsmouth, varifrån den fem dagar förut startat på sin solskensresa.

Knappt hade man kastat ankar, förrän kapten Broxleigh kom ned från kommandobryggan i sällskap med telegrafisten mr Young.

»Vad nu, kapten?»

»Måste i land, sir, måste i land, mitt herrskap, för rapport! Vi äro tvungna att ankra härute med anledning av kriget. Kommer tillbaka om ett ögonblick, och annars finner ni mig hos Messrs Finch & C:o. Jag skall ställa om jullar att hämta er samtliga. Farväl så länge — farväl mrs Foster. Farväl, mr Kenyon! Hoppas vi råkas snart igen, sir!»

Med en sista honnör mot mössan var den värdige kaptenen i jullen, åtföljd av sin telegrafist. Passagerarna ombord på *Medusa* vinkade energiskt åt dem. De som ännu ej gjort sitt bagage i ordning, gåvo sig ned i hytterna för att göra det; de andra nötte däcket under ett oavbrutet stirrande in mot land, där man förgäves spejade efter tecken till det utbrutna krigstillståndet.

En halvtimme gick förbi på detta vis; tre kvarts timme, och man började resonera allt ivrigare ombord på jakten, under det skymningen svartnade till natt; en timme, och herrarna började bli hetsiga under det damerna nervöst samlade sig på däcket vid sidan av sina resväskor. Äntligen, en timme efter kapten Broxleighs avfärd, klövs mörkret av ljuset från en signallykta, och en röst, som ropade:

»*Medusa?!* Ohoj, *Medusa!*»

»Här! Här!»

En julle dök fram ur skuggorna vid *Medusas* bog och följde dess långsida tills den nådde landgångstrappan. En undersätsig man i sjömanskläder äntrade ombord.

»Jakten *Medusa?*» frågade han.

»Vad är meningen?» Utropen som mötte honom voro ej alltför vänliga.

»Det här är jakten *Medusa?*»

»Det är det. Vad i h . . .»

»Det är bra, sir. Finns det en mr Kenyon ombord?»

Mr James Kenyon tog ett hastigt steg framåt.

»Jag heter Kenyon», sade han. »Vad vill ni?»

»Brev till er, sir. Fick det av en herre på kajen. Inget svar.»

»Vänta, vänta . . .» Innan Kenyon hunnit sluta sitt utrop var mannen åter nere i sin båt; inom ett par sekunder var han försvunnen i dimman,

döv för de utrop som följde honom från jakten.

Passagerarna flockades kring londondetektiven, som stod i ljuset från ett av salongsfönstren med det just erhållna brevet sammanskrynklat i handen.

»Vad är det, mr Kenyon? Är det om kriget? Svara då, mr Kenyon!»

Långt ifrån att svara stoppade mr Kenyon med ett underligt läte brevet i fickan och tog ett språng nedför trappan till hyttavdelningen De övriga passagerarna följde honom i en bestört rad. De funno honom framför dörren till hytten n:r 10; sågo honom slita upp dörren och störta in i hytten och följde efter, så många som kunde. Mr Kenyon vred på det elektriska ljuset, och plötsligt steg ett enda rop av outsäglig förvåning från hans ledsagare.

»Kaptenen! Kapten Broxleigh!»

Utsträckt på en soffa i hytten låg en figur, bunden och försedd med munkavle, på vars identitet det var omöjligt att misstaga sig. Det röda skägget, den solbrända hyn — — det var kaptenen. Det steg ett nytt rop av förfäran från passagerarna:

»Kapten! Kapten då!»

Därpå kom en tystnad som föranleddes av mr Kenyons åtgöranden. Han lutade sig över figuren på soffan, betraktade den med förintande blickar och röt:

»Ni är kapten Broxleigh?! Svara!»

Erinrande sig att mannen på soffan var försedd med munkavle, rev han bort denna och upprepade sin fråga med samma tordönsröst. Mannen på soffan stirrade på honom med glödande ögon och väste till slut:

»Vad skriker ni för? Ni har ju fått papperen av den andre djävulen! Det räcker väl.»

Liksom träffad av blixten tog Kenyon sig för pannan och stod stum under ett par ögonblick; därpå vände han sig hastigt till de övriga passagerarna.

»Mina damer och herrar, får jag be er gå ut? Detta är en allvarlig affär... Mrs Foster, jag vore tacksam om ni stannade i två sekunder.»

•

Klockan var halv sju samma afton, då mrs Dolly Foster anförtrodde sin förtrogna väninna på lustresan mrs Warburton följande:

»Lucy, kan du tänka dig! — du vet ju redan att det där med kriget med Tyskland bara var en bluff — *kan* du tänka dig att båten var hyrd för att bringa oss allesammans i kvav utom kaptenen förstås, den *riktige* Broxleigh. Mr Kenyon vet inte än hur många av besättningen som voro med i planen. Det var den där mr Smith, som upptäckte det på något konstigt vis. Han och hans vän mr Morland (minns du mr Morland,

som var så sjuk hela tiden?) övermannade kaptenen (den *riktige* Broxleigh) och lade honom i sin egen hytt, och mr Smith klädde ut sig själv till kaptenen och sin vän till telegrafist och inbillade oss att kriget hade brutit ut, bara för att få oss att segla hem igen — han visste ju inte hur mycket besättningen var att lita på. När vi väl kommit till Portsmouth skickade han mr Kenyon det där brevet och bad honom arrestera kaptenen. Han skickade med överenskommelsen som kaptenen hade med redarna på vad de skulle betala honom för att han dödade oss (o Lucy, tänk om inte mr Smith hade varit!), och du vet hur mr Kenyon fann kaptenen på soffan i mr Smiths hytt... Mr Kenyon säger att Smith är en förbrytare som heter professor Pelotard eller *egentligen* Collin, eller vad det var, från Sverige, och hans vän heter Lavertisse. Mr Kenyon var så upprörd att han knappt visste om han skulle försöka arrestera den där Pelotard eller ej — det är en förfärlig brottsling, sade mr Kenyon... Men tänk, Lucy, om han inte hade varit!...»

V.

Klockan var ävenledes halv sju denna afton, då tvenne herrar i resulstrar lämnade huset n:r 18 i Commercial Road, Portsmouth. På husets framsida satt en skylt: *Finch & C:o, Sjöfartsagenter,* som avlockade de båda herrarna en blick och ett småleende.

»Nära ögat, Lavertisse», sade den ene av dem. »Nära ögat, ombord på *Medusa.* Vad sade jag om Géricaults tavla?»

De togo av norrut genom gatorna mot Gosport. Herr Collin återtog:

»Mer än nära ögat. Jag får säga att vi skötte oss fint den där natten utanför Spanien — kapten Broxleigh var inte bland de lättaste baddare jag haft att göra med, ni var matt av er sjösjuka, och vi hade inte så mycket som en revolver. Tänk sådana skurkar och sådan plan! Guld och juveler till 40,000 pund ombord, enligt vad de hedervärda herrarna Finch och kaptenen hade beräknat! Och vi alla till mat åt hajarna, Lavertisse! . . .»

»Det var ett under ni upptäckte det, professor.»

»De voro *för* sluga, Lavertisse. Hade det inte varit för den trådlösa tidningen, så! Och mannekängen i fönstret till telegrafhytten — telegrafisten som helst sov om dagen! Genialt och dumt på samma gång. Var vore vi, om de inte gjort den blundern?»

»Hos hajarna, professor, som ni sade. Men varför tror ni de hade låtit trycka tidningen i land?»

»De lyckades väl inte få någon telegrafist, som de kunde lita på. Tja, nu får mr Kenyon äran av att avslöja och arrestera det värda sällskapet. Och vad får vi, Lavertisse?»

»Alltid en smula, professor.»

»Hm, inte för mycket i betraktande av vad vi gjort. Herrarna Finchs kontorskassa, som vi välvilligt övertogo för en kvart sen, var ju knappt fyra hundra ynkliga pund. Och jag är rädd, Lavertisse, att vi inte ha någon medalj från Kungliga Livräddningssällskapet att räkna på!»

HERR COLLIN OCH KVINNANS RÖSTRÄTT

I.

»Ah, Lavertisse! Skogsensamhet! Här är vår fristad. Här skola vi vila ut fjärran från affärerna och likt de första dödliga odla fädernearvda tegar med egna oxar. I varje fall skola vi väl få skjuta några dussin fasaner. Tror ni Kenyon hittar hit?»

»Inte på en dag åtminstone, professor.»

Herr Collin och hans vän stodo på trappan till stationshuset i Roxwell i Hampshire, ej långt från Portsmouth, och det var den anblick de hade framför sig, som framkallat ovannämnda sentenser. En sen novemberdag dog i guld mellan de halvt avlövade kronorna framför dem. Kvällshimlen lyfte sig som ett lysande grönt sidentält över skogen, vars grenar och vissnade blad tecknade svarta gotiska mönster i den. Det doftade från de fuktiga åkrarna mellan vilka järnvägen letade sig ut till Horndean. Inifrån skogen hördes då och då skriket och de hastiga, smällande vingslagen av någon fasan som flög upp. Eljest var det lugnt som i Arkadien.

Herr Collin drog ett djupt andedrag med blickarna försjunkna i den opalskiftande västerhimlen och sade:

»Detta är alltså Roxwell ... Nu gäller det att skaffa oss inkvartering, Lavertisse. Låt oss råd-

fråga stationsinspektoren till att börja med. Han kan nog ge oss besked — och här ha vi för övrigt den hedersmannen.»

En vitmustaschig sextio års man med sportmössa på huvudet och en snugga hängande i ena mustaschhörnet kom just ut från den del av stationshuset som var märkt *privat*. Han hade ett fryntligt och rosigt ansikte som satte en hundra år tillbaka i tiden — till den tid då herrarna Pickwick, Snodgrass och kolleger drucko portvin i några timmars tid efter middagen, medan mr Sam Weller i värdshusköket plägade ölstånkan och pigorna. När stationsinspektoren fick se herr Collin och monsieur Lavertisse, flög det ett välvilligt leende över hans drag och han tog snuggan ur munnen.

»Nå, gentlemen! Är det adressen på hotellet?»

Filip hälsade småleende.

»Hotellet, nåja, i varje fall något ställe där min vän och jag kunde bo. Vi ha inte stora anspråk.»

»Och något hotell har vi inte på sju mils omkrets, sir! Ett värdshus finns det nere i byn, förstås.»

»Var ligger byn?»

»Två minuter nedåt vägen. Får jag fråga, tänker ni stanna här länge?»

»Hm, det beror på om vi kunna finna något

ställe att bo, där vi trivas. Hurudant är värdshuset?»

»Well — det har varit bättre än det är. Ni har bössor med. Ni tänker jaga?»

»Om vi kunna finna någon mark, ja. Ni rekommenderar alltså inte värdshuset?»

Den gamle gentlemannen i sportmössan såg ett ögonblick tankfullt på herr Collin. Därpå utbrast han:

»Jove! Jag tror, jag vet något för er. Haha! Hör på!»

»Vi äro idel öra.»

»Ni ser tornen på slottet där borta, över trädtopparna? Roxwell Manor heter det och tillhör lord Randolph Mickleham. Hans nåd bor i London och på kontinenten och kommer aldrig hit ens under fasantiden. Men han har en förvaltare som sköter slottet, Edward Shonts, som bor i ett hus vid uppkörseln. *Där,* det vore något för er, tror jag!»

»Så! Tar mr Shonts emot främmande?»

»Det kommer inte många främmande hit, men jag tror nog att han tog emot er. Han har fler rum än han behöver och han bor mycket komfortabelt. Jaga kunde ni säkert få — han har fler fasaner att skjuta än han hinner med, och bönderna klaga över de fördömda fåglarna.»

»Charmant! Och mr Shonts själv? Och hans kök?»

Stationsinspektoren skrattade i sin vita mustasch — ett skratt som en pojke, och Filip såg avundsjukt på honom: dessa engelsmän, de kunde vad inte många kunna, åldras utan att bli gamla . . .

»Mr Shonts själv och mr Shonts' kök!» upprepade han. »Haha! Ursäkta jag skrattar, men mr Shonts' kök blir precis som ni vill ha det!»

»Alltmer förträffligt!»

»Ja, om ni kan sätta er i respekt hos honom! Jag säger inte någonting om min nästa på hennes rygg, men . . . Ja, kan ni sätta er i respekt hos mr Shonts, så kommer ni att äta utmärkt!»

»Hm, det låter ju både mystiskt och lockande. Är mr Shonts ungkarl?»

»Ja, ungkarl och har sina egenheter. Jag råder er inte till någonting, men kan ni bara sätta er i . . .»

»All right! Vi få försöka med respekten. Och hur kommer man till mr Shonts' bostad?»

»Landsvägen rakt fram och första vägen till höger. Ni kan se tornen på slottet hela tiden. Mr Shonts har vagn och kan skicka efter era saker . . . Hallå, Gertie! Är du hemma igen, min tös?»

Filip vände sig om. En rank ung flicka på tjugutvå eller tjugutre år hade kommit ända upp till stationshusets trappa utan att han hört det. Hon var klädd i en kortkjolad gråbrun sportsdräkt; hennes ansikte var käckt och be-

stämt, med klara grå ögon. Under den korta kjolen såg Filip hennes fötter, som voro av helt annat format än vad utländska skämttidningar bevilja den engelska kvinnan, och två vrister som voro förtjusande.

»Varit i byn, Gertie?» frågade den vitmustaschige stationsinspektoren.

»Ja, pappa, nere hos mrs Dobbs. Hon är sämre, och har inte hört ett ord från mannen än. Det är avskyvärt. Männen äro . . .»

»Seså, Gertie! Glöm mrs Dobbs så länge. Här ser du två herrar som tänker bo i Roxwell en tid. Jag har just rekommenderat dem mr Shonts.»

Filip och monsieur Lavertisse lyfte på hatten för den unga damen, som mönstrade dem och utbröt:

»Ni tänker bo hos mr Shonts?»

Ja — er far har varit vänlig nog att tänka

ut ett ställe åt oss där vi kunde bo, och han tror vi få det bra hos mr Shonts.»

»Hm! Har pappa inte sagt er . . .»

»Att vi måste sätta oss i respekt? Jo, er far upplyste oss om det. Det kommer vi nog att gå i land med.»

Hon gjorde en liten grimas.

»Det blir ni visst den förste som gått i land med, då. Mr Shonts är en . . .»

»Seså, Gertie, min tös!» avbröt den vitmustaschige stationsinspektoren. »Låt herrarna själva se vad de tycker om Shonts. Jag har sagt nog, tror jag, för att låta dem förstå hur de ha att ställa sig.»

»Alldeles nog, och vi tacka er så mycket. Vem få vi hälsa mr Shonts från, om han skulle fråga hur vi kommit på idén att uppsöka honom? Mitt namn är professor Pelotard, och det här är min vän mr Lavertisse.»

»Glad att göra er bekantskap. Mitt namn är Fielder, och jag är stationsinspektor här.»

»Förträffligt! Tack då, och god afton, mr Fielder. God afton, miss Fielder. Om mr Shonts är tillmötesgående, ser ni oss inte mer i dag — men en annan gång, hoppas jag!»

Filip och Lavertisse togo avsked från den fryntlige stationsinspektoren och hans vackra dotter och veko av längs vägen åt det håll mr Fielder visat dem. Det hade redan börjat mörkna till natten, och ett svartblått dis ruvade mellan trädstammarna inne i skogen. Efter ett par

minuter förde vägen dem in i byn Roxwell, som räknade ett tjog små hus i billig villastil och ett tydligen moderniserat gammalt värdshus. De passerade en liten flintkyrka, övervuxen med murgröna, och lämnade åter den stensatta bygatan, bespejade av dussintals ögon från fönster och förstukvistar. Rakt framför dem började skogen igen, och över trädtopparna lyfte sig de två tornen, som de kunnat se redan vid stationen. Plötsligt dök en bred allé upp på höger hand, och strax vid dess början sågo de ett tvåvåningshus med ett par uthus bakom.

»Här är det, Lavertisse, om jag inte tar fel.»

Liksom för att förebygga alla misstag ifråga härom öppnades i samma ögonblick ingångsdörren till huset, och en medelålders man visade sig på tröskeln. Då han fick se Filip och Lavertisse, ställde han sig i avvaktande hållning och mätte dem med blickarna. Han var liten, av foxterriertyp, med ett fräknigt, skägglöst ansikte under en yvig röd lugg som steg uppåt som en ljuslåga. Filip lyfte på hatten:

»Är det mr Shonts?»

»Ja. Vad vill ni?»

»Tala med er ett ögonblick, om ni inte är upptagen. Vi ha blivit sända hit med rekommendationer från mr Fielder.»

»Mr Fielder?»

»Ja. Det vill säga (Filip fick en ingivelse), vi kunna hälsa från miss Fielder också.»

Mr Shonts förvred sitt ansikte till en underlig hybrid av ett småleende.

»Nå?» sade han.

»Vi — min vän och jag — tänkte fråga er, om ni vill ge oss mat och husrum någon tid, mr Shonts!»

»Jag! Tiderna äro sannerligen sådana att man får vara glad man inte har barn att sörja för, långt mindre — —»

»Ett ögonblick! Tiderna äro förskräckliga, som ni så riktigt anmärker. Förskräckliga! Men vi ha gudskelov lite slantar till övers (Filip mönstrade sin motpart), och vi ha förälskat oss i naturen. Miss Fielder trodde att ni med er vanliga älskvärdhet — — Nå, hon har kanske misstagit sig. Vi få gå tillbaka igen, Lavertisse.»

»Vänta!» Den rödhårige mr Shonts hade kommit ett steg närmare och hade fått ett nytt uttryck i ansiktet. »Ha då inte så bråttom! Sade miss Fielder det om mig? . . . Nå, och vad vill ni betala för mat och husrum? Låt mig höra, gentlemen. Tiderna äro . . .»

»Förskräckliga, mr Shonts, förskräckligare än i mannaminne. Låt oss säga två pund i veckan för oss var, eller två och ett halvt, beroende på . . .»

»Kom innanför, sir! Låt oss talas vid!» Mr Shonts slog upp dörren till sitt hus på vid gavel och steg före sina gäster in. Hans röda tupé lyste som en tomteluva i förhallen. Filip och Laver-

tisse stego in, under det Filip mumlade i monsieur Lavertisses öra:

»Vår vän Shonts' psykologi var enklare än de flestas! Vi ha redan funnit ut hur det går till att sätta sig i respekt hos honom!»

Mr Shonts' hus kom Filip att spärra upp ögonen. Genom förhallen, som mer påminde om ett slott än en förvaltarebyggnad och som var fylld av jakttroféer, kommo de till höger in i ett herrrum, möblerat med gammalmodig men gedigen smak. Väggarna doldes av bokhyllor och ett stort skrivbord var placerat vid fönstret. Mr Shonts vinkade åt sina gäster att taga plats och såg utmanande på dem.

»Mitt arbetsrum», sade han.

Filip nickade erkännande.

»Ni har möblerat det med smak, det får jag säga. Äro de andra rummen i huset likadana, lyckönskar jag er — och oss.»

»Ni skall få se dem», sade mr Shonts med värdighet. »Ni vill alltså betala två och ett halvt pund i veckan för var och en av er?»

»Ja. Låt oss bara resonera litet om detaljerna. Hur är det? Har ni inte bra många fasaner på godset?»

En halv timme senare körde en vagn till stationen för att hämta Filips och Lavertisses saker till mr Shonts' boning. Mr Shonts' övriga rum hade befunnits motsvara arbetsrummet, och Filip hade skyndat sig att slå till med hjärtat

fullt av förtjusning över slumpens hjälp. Det sista han sade till mr Shonts var:

»Beträffande maten, mr Shonts, hålla min vän och jag av ett gott kök. Gärna enkelt, men gott. Det är alltså överenskommet att vi få det när vi betala så mycket som vi göra?

»Ja, javisst... Men det är ju det att tiderna äro — —»

»Förskräckliga, mr Shonts, det ha vi redan enats om. Inte desto mindre är det här med köket ett oundgängligt villkor för att vi stanna (Filip såg mr Shonts stadigt in i ögonen och fick en liten idé)... och var gång vi ha varit belåtna, invitera vi er till nästa måltid!»

Mr Shonts grinade till över hela sitt fräkniga ansikte och bugade sig tafatt, varpå Filip och Lavertisse lämnade honom för en tio minuters promenad i skogen, medan kvällsmaten lagades i ordning.

Knappt voro de utom hörhåll från mr Shonts' hus, förrän Lavertisse ryckte Filip i armen.

»Hör på, professor, det var ju tusan vad den här Shonts har gott möblerat!»

»Han har ju ärvt möblerna efter sin far, hörde ni väl.»

»Men i alla fall. Han är ju snål — att han inte sålt dem!»

»Hm. Det angår inte oss. Huvudsaken är att vi fått oss en förtjusande asyl. Hörde ni, att

det bara är en halvtimmes väg genom skogen ned till havet? Vi äro i Arkadien, sanna mina ord. Och nu få vi se hur det står till med arkadiernas berömda dygder!»

II.

»Se god dag, miss Fielder! Det var verkligen roligt! Hur står det till?»

»Tack. Hur har ni det hos mr Shonts?»

»Utmärkt. Vi ha lyckats sätta oss i en fullkomlig respekt. Det kostade fem pund i veckan och en referens till er.»

»Till mig!»

Miss Gertie Fielder rätade på sin smärta gestalt och betraktade herr Collin med en stadig blick. De hade råkat samman vid skogsbrynet tidigt på förmiddagen dagen efter herrarna Collins och Lavertisses ankomst — en mild senhöstdag med vattrat solsken.

»En referens till mig! Jag förstår inte vad ni menar.»

»Det är möjligt att ni inte förstår det, men jag försäkrar er inte desto mindre, att det endast behövdes ert namn för att betvinga mr Shonts. Så fort jag omtalade, att ni varit närvarande, då er far sände oss till honom, smalt hans hjärta. Det var det sesam som öppnade dörren till hans

hus — jämte utsikten att förtjäna fem pund i veckan.»

Miss Fielder fortsatte att se på Filip.

»Jag tror verkligen att . . .»

»Att vad?»

»Att ni kan göra er hemmastadd på egen hand utan någon svårighet alls.»

»Ni tycker att jag varit närgången, miss Fielder? Det är möjligt att ni har rätt. I så fall ber jag allra ödmjukast om ursäkt. Om jag inte blivit så betagen i Roxwell som jag är, skulle jag ögonblickligen gå i landsflykt för att sona mitt brott.»

Hon smålog.

»Jag tycker det skulle vara en landsflykt för er att vara i Roxwell. Men det är sant, ni har ju förälskat er i mr Shonts.»

»Miss Fielder, ni gör mig orätt. Det är Roxwell och inte mr Shonts som fängslat mig. Men jag medger att mr Shonts intresserar mig på flera sätt.»

»Jag är ledsen att jag inte kan säga detsamma.»

»Ni är inte road av psykologiska studier, miss Fielder? Det är jag.»

»Det är jag verkligen också, men mr Shonts' psykologi intresserar mig inte. Den är för enkel.»

»Ack, miss Fielder, det är ofta de enklaste psykologiska fenomenen som äro de intressantaste! Jag har alltid älskat människor med enkla och starka drifter.»

»Fy!» Hon tog ett steg tillbaka och stirrade på Filip med sina grå ögon fyllda av motvilja. »Enkla och starka drifter! Så typiskt för en man!»

»Tackar!»

»Ni behöver inte tacka för någonting. Det är sådana personer som ni — det är ert kön över huvud taget, som håller utvecklingen tillbaka för oss alla. Brutalitet och snikenhet och sådant, det är väl de enkla och starka drifter ni älskar? Men vänta, det skall komma andra tider — och snart!»

Hon hade talat sig varm i kinderna och såg på Filip och monsieur Lavertisse med blixtrande ögon. Hon slog ut med ena handen liksom för att bekräfta sina ord ytterligare. Filip varseblev att hon höll en packe små skrifter i den. Han genomfors av en aning, grep hastigt om den lilla handen för att se, vad det var den höll: *Kvinnor, organiseren er!* läste han och släppte miss Fielders hand.

»Ser man på! En liten suffragett!»

Hon hade stirrat på honom alldeles mållös, medan han företagit sin undersökning. Nu rätade hon upp sig, och i det hon mätte Filip från topp till tå med förkrossande ögon, sade hon:

»Suffragett! Det är naturligtvis det enda ni vet om den största rörelse som funnits i världen! Ett öknanm, och så är det färdigt! Jag är *suffragett,* som ni så artigt säger — och jag beundrar

det sätt på vilket ni visar era egna enkla och starka drifter i umgänget med damer. God morgon.»

Hon snurrade om på klacken och försvann längs vägen med energiska steg och med sin smärta rygg så rak som en dorisk pelare. Filip och Lavertisse sågo efter henne. Till slut mumlade Filip:

»En sådan liten zelot! Hon är förtjusande på min ära! Jag var oartig, och jag ångrar det. Men att *hon* vill förneka de enkla och starka passionerna!...»

»Hon är som alla kvinnor, professor. De veta inte vad de vilja, men de vilja det fördömt energiskt.»

»Lavertisse, ni blir vid Gud en ny La Bruyère. Skola vi fortsätta ned emot havet?»

*

Vid halvåttatiden samma dag sutto Filip Collin och Lavertisse vid kvällsmaten med mr Shonts. Bordet uppvisade skinka med ägg, öl, smör och bröd, griljerat fårkött och ost. Aptiten var förträfflig på alla håll — ej minst på mr Shonts'.

Till slut lade Filip gaffel och kniv ifrån sig.

»Håller det på på det här viset, mr Shonts, blir november en billig månad för er. Ni blir lydligen vår gäst vid varenda måltid.»

Mr Shonts grinade belåtet.

»Det var ert eget förslag, mr Pelotard.»

»Det var det, och jag ångrar det inte, så länge det har så goda följder som hittills. Nu kan jag i varje fall vara säker på att inte få arsenik i maten. Jag vet inte om ni hört hur de romerska kejsarna brukade gardera sig mot det.»

Mr Shonts slog ut med handen mot rummet bredvid.

»Man har Gibbons därinne», sade han med blygsam och självbelåten röst. »Suetonius också, i översättning.»

»Vad, mr Shonts! Ni är ju en hel studiekarl!»

»Man söker hålla sig uppe, mr Pelotard! Det är inte bara folk i London som läser. Min far var mycket intresserad av att läsa, och jag fick det i arv från honom. Är ni bevandrad i litteraturen, mr Pelotard?»

»Hm, ja, något så när. Tillåter ni att jag tittar på ert bibliotek?»

»Naturligtvis, sir, naturligtvis.»

Filip gick efter sin värd med en forskande blick. Mr Shonts' psykologi var kanske inte fullt så enkel som han först trott. Gibbons och Suetonius! Tydligen hade han tid över för annat än sin kassabok, och det fanns måhända en förklaring till det faktum som frapperat M. Lavertisse — och att han inte sålt de vackra gamla möblerna.

Mr Shonts ledde vägen in i biblioteket-arbetsrummet, och gjorde en gest mot bokhyllorna.

»Var så god.»

Filip började rota i bokraderna. Det var verkligen en brokig samling. Där fanns Gibbons *en suite,* Macaulay, Carlyle och Michelet (i översättning); Suetonius, Tacitus, och instucken mellan dem Brantôme (i original och ouppskuren). Det följde en rad autobigrafier, Pepys, Casanova (i översättning) — därpå historiska skandalböcker: *Nätter vid franska hovet, Markisinnans Memoarer* och *William Wycherleys Minnen.* Den äldre romanlitteraturen från *Clarissa* nedåt var rikt representerad. Det saknades ej heller teologiska arbeten. Plötsligt spratt Filip till. Instucken mellan ett par små läderbundna oktavvolymer av Swift fann han en packe broschyrer, som vid första ögonkastet fängslade hans blick. *Kvinnor, organiseren er! — Vad ha männen att säga till sitt försvar? — Ett bemötande,* läste han hastigt.

»Vad, mr Shonts!» ropade han. »Är *ni* också anhängare av W. S. P. U.!»*

Mr Shonts flög till som om han fått en örfil. Han stirrade ett ögonblick på packen av broschyrer, som Filip höll i handen; därpå utbrast han, med en röst som stred egendomligt mot hans vanliga underdåniga.

»Jag! Måtte fan — mr Pelotard, hur kan ni som är en gentleman fråga något sådant? Jag

* W. S. P. U.: Women's Social and Political Union — Englands F. K. P. R.

vet inte något värre anhang på jorden än rösträttskvinnorna! Jag hatar, jag avskyr — —»

»Men, mr Shonts! Jag fann de här broschyrerna på er hylla, och det var därför — —»

»Nog, sir! Jag vill inte höra mer om det. Om det finns en sak på jorden . . .» Mr Shonts' stämma kvävdes av sinnesrörelse och han stirrade med upphetsade ögon framför sig. Plötsligt slogs Filip av en tanke och sköt böckerna tillbaka in på hyllan med ett förstulet leende.

»Ni får ursäkta mig. Jag ville verkligen inte såra er. Det var bara fyndet av de där broschyrerna. Men jag förstår. Ni säger med Terentius: intet mänskligt är mig främmande! Ni studerar till och med de saker som ni inte gillar!»

Mr Shonts tycktes småningom hämta sig från sin upphetsning.

»Just så, sir. Man försöker hålla sig med. Låt vara att man ogillar, men man studerar i alla fall, inte sant?»

»Ja visst.»

Mr Shonts började gå fram och tillbaka över golvet med långa steg. Hans kinder glödde ännu. Plötsligt stannade han framför Filip, som väntade på hans fråga.

»Ni sade *också,* mr Pelotard! Vem har ni eljest träffat här, som. . . som gillar de där åsikterna?»

»Tja, jag vet inte, om . . . Men jag fick den uppfattningen att miss Fielder . . .»

»Miss Fielder! Jag kunde tro det!» Mr Shonts återfick med ens hela sin häftighet.

»Ja, är det inte sorgligt? En så vacker ung flicka, som borde tänka på att gifta sig i stället för att... Jag får säga jag blev bedrövad, när jag förstod — —»

Mr Shonts avbröt honom med en halvt fanatisk blick i sina ljusgrå ögon.

»Sorgligt!» ropade han. »Det är — det är mer än sorgligt.»

Han tystnade tvärt. Plötsligt tycktes han gripas av en tanke och rätade på sig.

»Mr Pelotard!» sade han. »Ni har bjudit mig på kvällsmat i afton och så ofta eljest att — så ofta, som vi kommit överens om. Jag tror vi sympatisera med varandra... Skule ni vilja dricka en visky och soda med mig? Och ni, mr Lavertisse? Det är god visky som jag ärvt efter min far...»

Medan Filip och Lavertisse (som satt med Brantômes *Dames Galantes* i handen, tagen från mr Shonts' hylla) häpna stirrade på honom, tryckte mr Shonts värdigt på en elektrisk klocka vid dörren. Efter ett ögonblick uppenbarande sig hushållerskan, mrs Gilling.

»Mrs Gilling», sade mr Shonts med majestätisk röst, »sodavatten och en flaska av den visky jag ärvt efter min far!»

*

Då Filip och Lavertisse vid vanlig tid nästa morgon kommo ned till frukosten, befanns det att mr Shonts redan var utgången . . . På frukostbordet vid deras tallrikar låga *Daily Telegraph* och *Hampshire Guardian*. Filip smålog.

»Vad kallar man kopparslagare på franska, Lavertisse? I Hampshire heter det i varje fall att redan vara utgången. Varför ligga eljest mr Shonts' brev här? Och se på bordet! Ägg och rostat bröd och marmelad, men inte mer än en rökt makrill till oss båda! Mrs Gilling har tydligen order, eftersom hennes husbonde inte kan deltaga.»

Han öppnade lokalbladet och bläddrade i det, under det mr Lavertisse slog upp den digra *Daily Telegraph*. Plötsligt, nästan samtidigt, kom det ett rop från dem båda.

»Professor, ser ni! . . .»

»Som jag profeterade! Kenyon får äran! *Ny bedrift av den framstående londondetektiven. — Jakten Medusas kryssning. — En Portsmouthfirmas djävulska plan. — Är det möjligt?* Hur låter det i ert blad?»

»Ungefär på samma vis. Men att inte bladen fått det förr? Det var ju i tisdags vi kom till Portsmouth med *Medusa*, och i dag är det fredag.»

»Kenyon har funderat på vad han skulle göra. — Har ni sett att suffragetterna varit i farten igen?»

»Satt eld på ett slott i Skottland, ja. Det står här också. Hur skall det sluta?»

»Fråga mr Shonts, så får ni besked. Har ni lagt märke till att han har brev från Nizza? Från lord Mickleham, skulle jag tro.»

Då Filip och Lavertisse samma dag kommo hem till lunchen, funno de sin värd med blekt ansikte och rynkade ögonbryn vid ett glas sodavatten i arbetsrummet. Han rätade på sig vid deras inträde, men föreföll ytterst tankspridd.

»God dag, mr Shonts. Hur står det till?» Filip aktade sig att lägga för mycket tonvikt på sin fråga.

»Tack. Har ni skjutit någonting?»

»Tolv eller tretton fasaner. Ni ser att vi hjälpa till med skötseln av godset. Kommer lord Mickleham hem, om jag får fråga?»

»Lord Mickleham! Vad menar ni?»

»Ingenting alls. Jag tänkte bara, att det är i jakttiden och nära slutet på den.

»Hans nåd hade tänkt ligga på Rivieran hela vintern. Men underligt nog kommer han hem. Jag fick just det här brevet i dag ... Jag väntar honom en av de allra närmaste dagarna.»

Mr Shonts såg ut genom fönstret, svalde sitt sodavatten och pekade mot matsalen.

»Lunchen är färdig, mr Pelotard. Ni får ursäkta jag inte äter med ... jag har bråttom.»

III.

Det var dagen efter som den arkadiska friden i Roxwell började störas. Filip och Lavertisse hade sovit så förträffligt som man gör efter tio timmars kringströvande i fria luften, och hade inga förkänslor av någonting ovanligt, då de vid halvniotiden på morgonen kommo nedför trappan från sina sovrum. I hallen varseblevo de mrs Gilling, som kom emot dem med förstört utseende.

»Det är ju förskräckligt, sir!» ropade hon. »Tänka sig, slottet! Hur kan det ha uppkommit?»

»Vad står på?» frågade Filip. »Vad är det med slottet?»

»Det har brunnit i natt, sir. Visste ni inte det?»

»Brunnit! Vad säger ni?»

»Ja, sir, nästan hela slottet har brunnit.»

Filip högg Lavertisse i armen och rusade på dörren utan att ens ge sig tid att sätta en hatt på huvudet.

»Slottet har brunnit!» mumlade han. »Lavertisse!»

De togo vägen upp till slottet på två minuter. Novembermorgonen var grå och blåsig. Stora rökskyar, som slogo upp över trädkronorna, visade vägen dit i stället för de vanliga tornen.

Framkomna funno de hela sanningen av mrs Gillings ord. Av slottet, som de beundrat de föregående dagarna, återstod en knapp halv flygel. Huvudbyggnaden och vänstra flygeln voro en enda hög av rykande ruiner. Halvförbrända bjälkar och stenhögar tornade upp sig till ett tröstlöst monument åt elden och vattnet — man fortsatte ännu att överpumpa det hela med allt det vatten Roxwells enda ångspruta kunde leverera. Polisen hade omhägnat brandplatsen med ett rep och utanför detta trängdes byns invånare. Inne i ett hörn av den inhägnade platsen varseblev Filip sin värd i samtal med en gråskäggig herre. Mr Shonts var utan hatt och illa tilltygad av smuts och sot. Hans röda hår var hoptovat av svett och hängde ner i ansiktet på honom. Han gestikulerade ivrigt och tycktes vilja övertyga sin motpart om något. Plötsligt vände han sig om och fick syn på Filip och Lavertisse. Han skakade hand med den gråskäggige herrn och gjorde en sista energisk anmärkning. Därpå kom han hastigt ut från den inhägnade platsen och bort till Filip.

»Har ni tänkt er maken? Hur länge skall det

här få fortgå? Finns det lag och rätt i landet eller inte?»

»Vad är det, mr Shonts?»

»Suffragetterna, sir! Visste ni det inte? Det är de som varit framme. *Votes for Women!* Ni ser deras verk.»

Filip stirrade på honom med vidöppna ögon.

»Suffragetterna?» upprepade han långsamt.

»Just de och inga andra. Mr Fletcher, överkonstapeln som jag talade med, ville knappt heller tro det. Och ändå var det han själv som fann deras papper! Så är det, när det bara gäller fruntimmer — —»

»Papper?» avbröt Filip.

»Deras eländiga flygskrifter. Mr Fletcher fann en hel bunt av dem spridda vid vänstra flygeln. Det har nog funnits fler som brunnit upp. Och ändå vill han inte tro på det. *Votes for devils* —»

»Men här i Roxwell finns väl inga suffragetter, mr Shonts!»

Mr Shonts såg på Filip och öppnade läpparna som för att säga något. Han hejdade sig emellertid och sade efter ett ögonblicks paus:

»Inte många, det har ni rätt i . . .»

Filip visslade och stirrade hastigt på sin värd. Inte många — var det åt *det* hållet saken pekade?

»Inte många, mr Shonts!» upprepade han långsamt. »Kanske inte fler än en eller två? Kanske inte fler än . . .»

»Inga namn, sir! Akta er för att säga något än! Låt oss gå hem och få något att äta. Jag har varit därute sen klockan fem.»

»Klockan fem? Vem väckte er?»

»Det var jag som upptäckte branden och fick brandkåren hit.»

Mr Shonts torkade sig i pannan och andades djupt. »Det skall verkligen bli gott med mat.»

Förmiddagen förflöt utan nya händelser. Filip och Lavertisse tillbragte den ute på brandplatsen. Genom att vidtala en av polismännen lyckades Filip få tillåtelse att komma in på det inhägnade området. Lavertisse såg honom gå omkring och rota i brandhögarna och i närheten av vänstra flygeln tills polismannen fann hans intresse alltför stort och körde ut honom. På planen utanför funno de gamle mr Fielder som stirrade på ruinerna med en fundersam min i sitt fryntliga ansikte. Filip gick bort till honom.

»Hur står det till, mr Fielder? En sorglig händelse, inte sant?»

Den gamle stationsinspektoren mönstrade honom ett ögonblick förvånad.

»Ah», sade han därpå, »ni är herrn från London! En förfärlig händelse. Hur i all världen kan det ha uppkommit? Vet man någonting om det?»

Filip såg på honom och sade långsamt:

»Man vet ingenting än... Mr Shonts påstår att det är suffragetterna.»

»Suffragetterna? Här finns ju inga suffragetter. Varför tror han det?»

»Man fann deras vanliga litteratur vid brandstället. Vi få hoppas att mr Fletcher som undersöker saken kan klara den. Det blir en tråkig hemkomst för lord Mickleham.»

»Kommer lorden hem? Vad säger ni?»

»En av de närmaste dagarna, sade mr Shonts. Vem var mr Shonts' far, herr stationsinspektor? Vet ni det?»

»Hans far? Han var en vanlig skollärare i norra delen av landet, i Skottland, tror jag.»

»Så? Då är det väl därifrån mr Shonts har så god visky!»

Filip nickade farväl och gick sin väg.

Söndagen och måndagen, de två närmaste dagarna, gingo förbi utan nya händelser; men därpå kommo de slag i slag.

Då Filip och Lavertisse på tisdagsmorgonen kommo ned till frukosten, var mr Shonts borta. I stället möttes de av mrs Gilling som med av indignation flammande ögon förkunnade de stora nyheterna.

»Kan ni tänka er, sir! Nu har man den skyldiga! Det är klart, vem som satte eld på slottet.»

»Mrs Gilling, vad säger ni? Vem är det?»

»En suffragett, förstås, som mr Shonts trodde. Borde de inte i fängelse allesammans? Tänka sig, och jag som sett henne växa upp, att hon skulle sluta på det viset!»

»Vem är det då, mrs Gilling?»

»Miss Fielder, sir! Vem skulle det vara eljest? Det är hon som har spritt de usla böckerna här

i Roxwell. Tänka sig, och jag som sett henne växa upp! Oförskämd har hon alltid varit, och gamle Peter Barnes såg henne stryka kring vid slottet aftonen före eldsvådan. Det är säkert som evan—»

»Är hon arresterad?»

»Nej, inte än. Men hon skall vara till hands hos mr Fletcher när som helst. Mr Shonts var så upprörd, sir, att han kunde inte äta. Han har gått ut, sir, och bad mig hälsa . . .»

»Tack.»

Filip avklippte mrs Gillings svada med en handrörelse och såg på Lavertisse, som med uppspärrade ögon åhört hushållerskans berättelse. De intogo sin frukost under tystnad. När den var slut, reste Filip sig plötsligt och ringde på klockan. Mrs Gilling visade sig åter, torkande händerna på förklädet.

»Säg, mrs Gilling, jag ville gärna skriva ett brev inne i biblioteket.»

»I biblioteket, sir?»

»Ja, i mr Shonts' arbetsrum.»

Mrs Gilling slutade torkningen av sina händer och skakade på huvudet.

»Det är ledsamt, sir, men det går inte. Mr Shonts låste till biblioteket, innan han gick, och stoppade nyckeln på sig. Jag tror visst han låste redan i går för resten. Kan ni inte skriva på ert rum, sir?»

»Jag får väl det, mrs Gilling. Det hastar inte.»

Knappt var hushållerskan utom dörren, förrän Filip tyst nickade åt Lavertisse och skyndade ut i förhallen.

»Följ med, Lavertisse. Jag skall ned till byn ett tag.»

»För att skriva brev, professor?»

Filip svarade inte. Efter tio minuters marsch voro de nere på Roxwells stensatta bygata, där Filip antastade en inföding och gjorde honom några frågor, som Lavertisse ej lyckades uppfånga. De gingo vidare, tills Filip blev stående framför en liten röd tegelvilla.

»Vänta några minuter, Lavertisse, är ni hygglig.»

Lavertisse såg honom försvinna in i villan och ställde sig i avvaktande position utanför ingångsgrinden. Det dröjde en halvtimme; därpå kom Filip åter ut igen med en glans i ögonen som monsieur Lavertisse kände till. Utan att säga något gjorde han en gest mot slottet till, och de gingo tillbaka. Äntligen, då de kommit utanför byn, stannade han, tog Lavertisse i knapphålet och sade:

»Säg mig, hur kan det vara att vi alltid råka samman med skojare och förbrytare? Jag läste i alla fall i fysiken, när jag var ung, att lika sorters elektricitet repellera varandra, medan olika dras tillsammans. Och vi kunna inte ens komma till Arkadien utan att råka på kolleger!»

»Ni menar, professor?»

»Att jag varit på besök hos mr Fletcher och efter många söta ord fick se på bevismaterialet från slottsbranden. Och nu —»

»Ja?»

»Och nu är jag ställd inför ett moraliskt problem. Dartmoor eller icke Dartmoor, det är frågan.»

»Dartmoor! Fängelset! *Vad* menar ni?»

»Låt mig höra vad *ni* menar, Lavertisse! Skall vederbörande skickas till Dartmoor eller inte?»

»Vem?»

»Vederbörande. Skall vederbörande till Dartmoor? Vederbörande är snål; är feg; har velat hämnas på det skurkaktigaste sätt på en person som berett vederbörande en missräkning, och har — det törs jag svära på, fast jag inte kan bevisa det — i många år missbrukat sin arbetsgivares förtroende. Nå, vad säger ni, Lavertisse? Skall vederbörande till Dartmoor?»

Monsieur Lavertisse blev stående på landsvägen och stirrade mot de gula och risiga skogarna. Till slut såg han på Filip och sade:

»Hm, professor, jag är nu inte någon domare. Vad är det det står om att själv slippa fri om man inte dömer andra? Vederbörande är säkert allt vad ni säger, men —»

»Nå?»

»Men bjöd oss i alla fall på en förstklassig visky av egen drift, professor! Låt vara, att den kanske var stulen.»

Filip brast i skratt.

»Alltså inte Dartmoor?»

»Som jag tycker, inte.»

»Gott. Och nu skola vi se om mr Shonts är att träffa, och om vi kunna få en titt i hans bibliotek! Och jag tror att jag gillar er dom, ty inne hos mr Fletcher fick jag ävenledes veta att ingen mindre än vår vän Kenyon har blivit anmodad att undersöka saken med slottsbranden, och att det alltså hade blivit han som fått nöjet att arrestera vederbörande!»

IV.

Onsdagen den 2 december blev den största dagen i Roxwells historia.

Med morgontåget anlände en rödhårig, elegant klädd herre till dess station och mottogs där av den gråskäggige överkonstapeln, mr Fletcher. De båda herrarna skakade hand.

»Ni får ursäkta jag besvärade er, mr Kenyon. Jag läste i tidningen att ni var i Portsmouth, och allt vad ni uträttat där. Och den här saken överstiger verkligen min förmåga.»

»Men man har ju ett spår?»

»Ja, på sätt och vis.»

»Anság man inte att det var suffragetterna som varit framme?»

»Jo, jag fann själv deras vanliga flygskrifter spridda över olycksstället. Men här ha inga besökande varit av den typen, och . . .»

»Och?»

»Och här i Roxwell ha vi mig veterligen knappt mer än en enda ivrig anhängare av W. S. P. U.»

»Jag förstod det av ert brev. Stationsinspektorens dotter, var det ju?»

»Ja, mr Kenyon ... En mycket sorglig sak, om det nu är sant.»

»Ni har ställt henne under bevakning?»

»Ja.»

»Det är bra. Låt oss bese brandstället.»

Mr Kenyon och mr Fletcher förfogade sig ut till slottet, där mr Kenyon under en timmes tid rotade fram och tillbaka mellan ruinerna och runt hela platsen i övrigt, under det mr Fletcher tyst iakttog honom. Slutligen gjorde Kenyon en otålig huvudskakning.

»Omöjligt för mig att se någonting här. För resten kommer jag ju fyra dagar för sent. När kunna vi ta itu med vittnena?»

»Vi få kanske dröja med det till framåt dagen, mr Kenyon. Det går inte att få dem samman så i en hast. Den enda som vi kunna påräkna just nu är miss Fielder.»

»Det är bra. Låt kalla ner henne på ert kontor. Jag förmodar ni har det föreliggande bevismaterialet där?»

»Ja.»

Mr Kenyon och mr Fletcher återvände till byn. En civilklädd konstapel avsändes till järnvägsstationen och återkom efter tjugu minuter med unga miss Fielder och hennes far. Hon var blek men bar huvudet högre än eljest och hade en trotsig glans i sina grå ögon. Mr Fletcher presenterade

mr Kenyon för henne och den vitmustaschige stationsinspektoren, vars ansikte för en gångs skull mist sin fryntlighet.

Kenyon började förhöret.

»Har ni er bekant varför ni kallats hit, miss Fielder?»

»Ja. För en orimlig och hänsynslös anklagelse av mr Fletcher.»

»Inga utfall mot mr Fletcher, miss Fielder. Han har endast gjort sin plikt, och alla obetänksamma yttranden skada er bara. Ni vet att Roxwell Manor brann natten mellan fredagen och lördagen. Ingen bodde där och elden måste således vara anlagd. Har ni er något bekant om saken?»

»Vad menar ni? Lika mycket som ni och det vill inte säga mycket.»

»Miss Fielder, jag ber er än en gång undvika alla obetänksamma yttranden. Kände ni lord Mickleham personligen?»

»Nej.»

»Har ni varit på slottet?»

»Ja. En dag, då allmänheten hade tillträde för två år sen.»

»Aldrig senare?»

»Nej.»

»Inte på fredagsaftonen? Tänk innan ni svarar.»

»Nej.»

Kenyon höjde rösten en smula.

»Men enligt påstående av en fullkomligt oförvitlig person sågs ni vid slottet sent på aftonen före branden. Vidhåller ni fortfarande ert nekande?»

»Oförvitlig person! Gamle Barnes som skulle svurit på att han sett kungen där, om han fått tre pence för det!»

»Miss Fielder . . .»

»Ja! Det kan ni få höra av vilken människa som helst i Roxwell — åtminstone vilken kvinna som helst. Männen hålla förstås samman.»

»Miss Fielder, jag börjar känna igen era uttryckssätt. Om ni vet namnet på den som sett er, så vet ni kanske också, vad man har för grund att anta att just ni sågs vid slottet den aftonen?»

»Ja. Att jag är suffragett! Var så god. Jag nekar inte till det, om ni tror det. Jag är suffragett med liv och själ, och om ni tror ni kan skrämma mig från det, misstar ni er.»

»Ni är suffragett? Skulle ni (Kenyon kastade med en blixtsnabb gest fram en liten packe broschyrer) skulle ni möjligen känna till dessa här?»

Miss Fielder brast i skratt.

»Känna till dem? Mina egna — jag menar broschyrer som jag delar ut var . . .»

Kenyon avklippte henne tvärt.

»Mr Fletcher, ni hörde vad den åtalade just ämnade säga då hon ändrade sig? *Mina egna*

broschyrer. Det är bra, miss Fielder. Ni vet troligen inte att dessa broschyrer som ni just förklarade vara era egna, funnos på brandstället morgonen efter branden?»

»Jo, eftersom hela Roxwell vet det. Jag sade fel, och det borde ni begripa om ni använde er manliga logik.»

Kenyon reste sig, rodnande av förtryelse.

»Det är bra, miss Fielder. Jag önskar inte byta ord med er. Ni kan anse er som formellt anklagad att ha anstiftat branden på Roxwell Manor.»

»Mr Kenyon!»

Det var den gamle stationsinspektorens utrop. Han hade tagit ett steg fram och stirrade Kenyon in i ögonen, medan hans mustasch darrade av sinnesrörelse.

»Hur vågar ni anklaga min dotter för något sådant?»

»Er dotter har anklagat sig själv. Juryn får avgöra resten. Jag har bara verkställt den undersökning man bett mig om.»

»Och alltså skall min dotter i arrest?»

»Som ni säger. Jag beklagar er, men ni skulle uppfostrat er dot . . .»

»Tig sir!»

Innan ännu ekot av den gamle stationsinspektorens utrop förklingat, och innan Kenyon hunnit svara därpå, kom det en knackning på dörren. Den öppnades, och en gammal kvinna med för-

gråtna ögon blev synlig på tröskeln. Mr Fletcher for upp från sin plats.

»Mrs Gilling! Vad vill ni?»

»Ett — ett brev till er, sir. Ett brev till er, och ett till mr James Kenyon.» Mrs Gillings röst var halvkvävd av gråt.

»Till mig!» Kenyon gjorde ett språng mot henne. »Vad har ni för brev till mig? Hur känner ni mig?»

»Jag — jag känner er inte, sir — men — men det var den främmande h-herrn som sade att jag sk-skulle ge er det här brevet. O, och — och mr Shonts som har rest!»

»Shonts har rest! Vad säger ni, mrs Gilling?»

»Vilken främmande herre? Hit med mitt brev, människa!»

Det var mr Fletchers och mr Kenyons samtidiga utrop. Mrs Gilling drog snyftande fram två brev och lämnade ett till var och en av dem, under det hon fortsatte:

»Mr Shonts — han r-reste i går. Det var visst d-den främmande herrn som t-tvingade honom . . . O, mr Fletcher! . . .»

Den gråskäggige överkonstapeln hörde inte mera på. Han hade slitit upp brevet som han fått och flugit igenom det med ögonen. Han lät det sjunka och stirrade på mr Kenyon.

»Mr Kenyon!» mumlade han med halvkvävd röst. »En bekännelse — en fullständig bekännelse om att ha anstiftat branden, från Shonts, förvaltaren! Goda himlar! . . . Vad står det i ert brev?»

Kenyon, som läst sitt brev om möjligt snabbare än mr Fletcher läst sitt, stoppade det hastigt i fickan:

»Ingenting», mumlade han. »En privatsak. Jag reser tillbaka till Portsmouth i eftermiddag.»

»Och vad skall jag göra? Är det någon mening med brevet? Tror ni att jag kan lita på den där bekännelsen?»

»Fullkomligt», mumlade Kenyon. »Jag . . . jag är övertygad om det. Vi ha säkerligen misstagit oss med miss Fielder. Se till att den där Shonts efterlyses . . . När går tåget?»

Mr Fletcher såg på sin bundsförvant med ett uttryck i ögonen, som ej var på långt när så vörd-

nadsfullt som hittills. Därpå, under det mrs Gilling fortsatte att fylla rummet med dystra snyftningar, svängde han om på klacken och sade:

»Tåget? Jag vet inte. Fråga mr Fielder där!»

V.

Samma dag som Roxwell, Hampshire, så dramatiskt fick veta hemligheten med slottsbranden, mr Shonts' avvikande och det samtidiga försvinnandet av hans två pensionärer, stodo två resklädda herrar i samtal på däcket av en kanalångare. Den engelska kusten försvann i dimman. Havet låg nästan orörligt.

»Vår dröm om Arkadien är brusten, Lavertisse. Vi ge oss över till ert vackra Frankrike för att se om vi ha bättre tur där med att träffa hederligt folk och undvika mr James Kenyon.»

»Ja, men förklara då hur allt gick till. Ni har varit så fördömt hemlighetsfull hela tiden.»

»Hur det gick till? Det är lätt förklarat, käre Lavertisse. När vi återvände från vår visit på mr Fletchers kontor gick jag direkt in till mr Shonts och sade: 'Vill ni låta mig skriva ett brev i ert arbetsrum, är ni hygglig, Shonts.' — 'Det går inte, sir. Kan ni inte skriva på ert eget rum?' — 'Nej, käre Shonts. Jag skall nämligen skriva till polisen, och då får det vara i en värdig om-

givning.' Han blev blek och sade: 'Till polisen?' — 'Precis, Shonts, för att tala om att jag funnit ut vem som anlade branden. Blir ni inte glad, Shonts?' — 'Branden — vem är det, mr Pelotard?' — 'Samme person som var ägare till flygskrifterna, käre Shonts, med andra ord ni själv.' Han blev alldeles ärggrön i ansiktet och skrek: 'Ni är galen! Vad menar ni?' — 'Precis vad jag säger — vill ni bevisa motsatsen, käre Shonts, så låt oss gå och se på er bokhylla. Skulle ni händelsevis vilja låna mig de små suffragettbroschyrerna jag såg där för några dar sen?' Han brast ut i svordomar, än vilka jag aldrig vet mig ha hört förskräckligare: 'Ni simpla djävul, vad menar ni? Ni, som jag livnärt i mitt hus! Ut med er . . . ut!' — 'Som ni vill, Shonts, jag hade annars tänkt skona er. Men som ni vill. Adjö!' — 'Ni kan inte bevisa vad ni säger!' tjöt han. — 'Jo, käre Shonts. Ni hade satt era broschyrer mellan två små volymer av Swift, om ni minns det eller ej. Två små volymer av Swift som ni ärvt efter er far, med andra ord efter lord Mickleham, som ni konsekvent bestulit i många år. Har ni hört att solljuset gör papper gult? Översta kanten på era broschyrer, som stack upp över Swifts böcker, bevisade eljest sanningen av detta faktum. Och jag har just besökt mr Fletcher och studerat hans bevismaterial från brandplatsen. Det uppvisade precis samma gulnade överkanter som jag haft nöjet beundra på er broschyrsam-

ling. Ni var nybörjare i det här, käre Shonts.' Han började tjuta som en vansinnig tills jag fick tystat honom. 'Nu har jag inte den ringaste orsak på jorden att inte sätta er på Dartmoor, Shonts. Ni är snål och feg; ni har med säkerhet stulit möbler och annat i många år från er arbetsgivare, ni har satt eld på slottet för att dölja det, och ni har sökt få en annan fast — till och med en kvinna som ni varit förälskad i. Men jag skall låta nåd gå för rätt med tanke på att ni en gång glömde er och oegennyttigt bjöd mig och min vän på visky. Låt vara att den var stulen. Ni får resa och rädda er om ni kan, men er reskassas storlek bestämmer jag . . .' Ni skulle ha hört honom då, Lavertisse! Det tog en timme innan han gav med sig och lämnade mig 1,200 pund av de 1,500 han hade kontant. Han var storartad i sina enkla och starka drifter!»

»Tolvhundra pund, professor. Jag får säga . . .»

»Ni tycker det var simpla pengar? Var lugn, gamle vän. Ni gör mig orätt för en gångs skull. Möjligen lade ni märke till att jag var inne på postkontoret, innan vi gingo ombord? De tolvhundra gå anonymt till miss Fielder — att användas för Rörelsen eller för egen räkning. Vad är det man säger om glödande kol på sina föraktares huvud?»

Filip Collin tystnade ett ögonblick och såg ut över de oljiga grå kanalvågorna. Därpå återtog

han, under det han drog Lavertisse bort mot ångarens kafétrappa:

»Jag känner mig sannerligen som en ny Teseus! Vi slogo ett slag för en god sak i Arkadien — vi inkasserade en seger för Dygden och för Kvinnans Rösträtt!»

HERR COLLINS BESÖK I HADES

I.

Väderleken i Paris är ibland lika nyckfull som kvinnorna i denna stad.

Hela hösten 1910 var vacker men osäker. I mitten på november höll senhösten sitt officiella inträde med regnskurar, snöglopp, dimma och snuva. Och så kom omslaget med ens den 4 december. Det blev milt som i maj; solen smålog bakom fuktiga moln; bulevarderna myllrade av solskenstörstiga folkmassor; och kaféägarna, som med klok psykologi förutsågo att man snart skulle känna törst efter annat än solsken, skyndade sig att sätta ut trottoarbord. Ännu i solnedgången höll den egendomliga väderleken i sig och kaféernas terrasser, vilket på franska betyder trottoarserveringar, voro överfyllda.

Ej långt från Place de l'Opéra ligger ett stort men diskret hotell, vars namn av vissa hänsyn får utelämnas ur berättelsen, merendels bebott av lika excentriska som rika amerikaner och engelsmän. De stora hotellen i Paris bruka i regel inte hålla sig med trottoarserveringar, men

det ifrågavarande hotellet — låt oss kalla det Hôtel de Tout le Monde — bevisar sin excentricitet även i detta fall; det håller sig med en terrass. Och på denna terras sutto i skymningen den 4 december 1910 herr Filip Collin och hans vän monsieur Lavertisse, fem dagar förut anlända från England. Det var — av vissa anledningar — längesen monsieur Lavertisse besökt sin sköna födelsestad, men egendomligt nog syntes ingen vidare hänförelse över återseendet på hans ansikte, där han satt vid bordet.

»Hur känns det att vara hemma igen, käre Lavertisse?»

Lavertisse suckade lätt, innan han svarade.

»Härligt. Paris är den enda stad, där man lever, jag höll på att säga den enda stad som lever. När jag tänker på London, tänker jag alltid på de där vidundren de ha i South Kensingtonmuseet — vad är det de heta? Mega . . . mega — — —»

»Megaloterier?»

»Så var det visst. London är stort på samma vis som megaloterierna, som ni säger de heta, men Paris är ett förnuftigt levande väsen. Och i alla fall . . .»

»I alla fall är ni inte riktigt glad, nu när ni är hemma igen?»

»Nej, professor. Jag känner mig trött på allting.»

»Trots vårvädret!»

»Ja, eller kanske det är det som gör det? Hela dagen har jag gått och längtat efter något nytt, jag vet inte vad, precis som om den riktiga våren.»

»Jag förstår er. Jag känner mig själv som en räv i hårömsningen. Men att begära någonting nytt! Jag har läst om en romersk kejsare som lovade en provins åt den som fann ut ett nytt sätt att tillaga karp. Jag har inga provinser att ge bort, men kunde någon skaffa mig en ny sensation i kväll, skulle jag gärna betala tiotusen francs. En sensation av vad slag som helst som jag inte haft, och jag ger gärna ut tiotusen, Lavertisse.»

»Det måste vara vårluften, professor!»

»Troligen . . . Ser ni alla människorna som strömma förbi terrassen här? Vad är det som driver dem fram och tillbaka, tror ni? Jag har läst en bok av en man, som satt på ett bulevardkafé i Paris liksom vi, och såg på folkströmmen. Han säger, att han plötsligt kom ihåg en natt på havet, då han lutade sig ut över båtkanten med ett bloss i handen och såg rakt ned i ett sillstim. Han såg sillarna simma förbi i tusenvis med stela ögon, mot något mål som de inte visste om. Och folkströmmen här . . . »

Herr Collin tystnade och såg ut i den tätnande skymningen, där båglamporna nu bildade en blålysande vintergata upp mot Place de l'Opéra. Ljusreklamerna fladdrade, motorbussarna och bi-

larna drogo sin nervösa, evigt skiftande ram kring den frambrusande människoforsen... Blandade han sig i den nu, blev han en liten droppe i strömmen, och inne på trottoarstranden satt kanske någon annan och filosoferade över vad *han* hade för mål som han jagade fram mot... Någonting nytt!... Någonting nytt!... Plötsligt kände han Lavertisse ta sig i armen.

»Professor», viskade han, »se på den unga damen vid nästa bord.»

Filip vred på huvudet, och ett utrop undslapp honom.

»Lucrezia Borgia! Vid Gud, Lucrezia Borgia uppstånden från de döda, och här i egen person!»

»Tror ni det är en av kunderna på Maxim, professor?»

Utan att svara stirrade Filip Collin i skydd av sitt hattbrätte på den unga kvinnan vid nästa bord. Han kunde göra det ogenerat, ty hon tycktes ej lägga det ringaste märke till vare sig honom eller någon annan. Utom på en tavla av någon engelsman, vars namn han glömt, hade han aldrig sett ett sådant ansikte. Under en av de stora hattar, som just voro moderna, såg han ett rött hår kring ett marmorblekt ansikte med rak näsa och blek, fullkomligt orörlig mun. Han fångade en glimt av hennes ögon; de voro grönblå, lysande, med knappt märkbar pupill.

Filip vred huvudet mot Lavertisse, men denne förekom honom i vad han ville säga.

»Hon går!»

Filip vände sig blixtsnabbt om. Det var sant; hon reste sig. Just i samma ögonblick flög en duva upp någonstans ifrån och försvann med smällande vingar över hustaken. Den unga kvinnan

började gå längs trottoaren utan att se vare sig till höger eller vänster. Filip reste sig hastigt.

»Jag följer henne, Lavertisse!»

»Professor!»

»Paris är en härva av människoöden. Jag griper tag i den här tråden för att se vart den för.»

»Professor då! Ni uppför er ju värre än en senator!»

»Var lugn, käre vän, det är inte den sortens motiv. Men parole d'honneur, har ni sett maken till ansikte? Det måste ha sin hemlighet — och i kväll hungrar jag ihjäl efter det obekanta. Men stanna ni. Vi träffas på hotellet.»

Filip skyndade i väg längs trottoaren. Replikerna mellan honom och Lavertisse hade växlats blixtsnabbt, men trots detta var hon redan så långt borta, att han endast genom att uppbjuda ett förträffligt synsinne till det yttersta kunde urskilja henne i människoforsen. Han tog ut stegen; plötsligt hörde han Lavertisses steg vid sidan av sig.

»Jag följer med naturligtvis, fast Gud vet att ni är vansinnig. Varför skall det också komma vårluft i december?»

Filip skyndade på i tystnad tills de voro ett tjog steg bakom den okända. Hon hade nu ökat takten, men gick fortfarande utan en blick åt höger eller vänster. De hunno ned till Seine, passerade Pont des Arts och döko in i gatorna på vänstra stranden. Filip lutade sig hän till Lavertisse.

»Vi få inte väcka hennes uppmärksamhet», viskade han. »Var lugn, jag är varken senator eller vit slavhandlare. Men ett sådant ansikte måste leda upp till en hemlighet. Eller blir det bara en kokottvåning eller en ateljé?»

Monsieur Lavertisse skakade ytterst ogillande på huvudet utan att svara. Den unga kvinnan

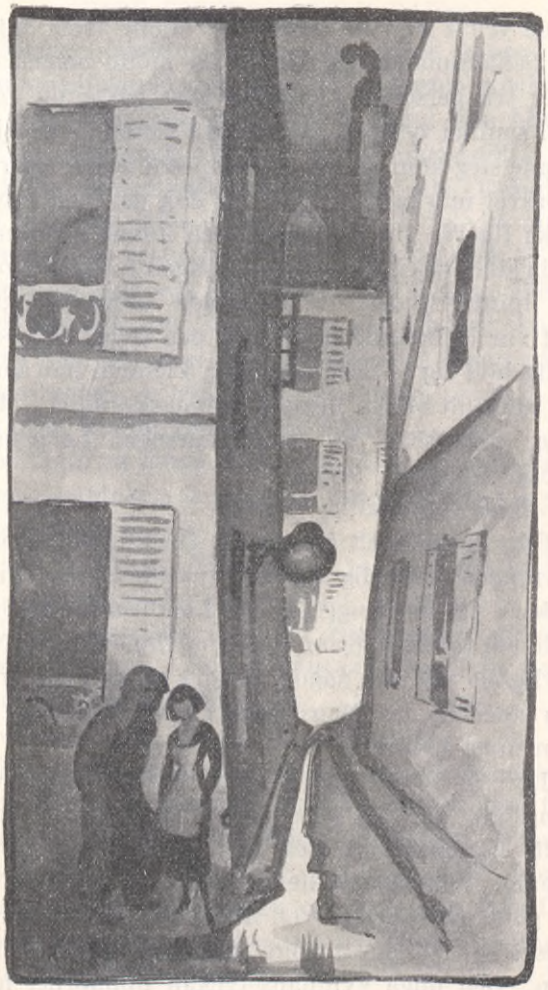

hade vridit in i ett kvarter av smala tysta gator av beklämmande utseende. De mötte endast en eller två personer i minuten som passerade förbi i samma tystnad som de grå husen. Vart tjugonde steg kom det en gaslåga, som endast gjorde mörkret mörkare. Då och då dök det fram mystiska figurer vid gathörnen, och ibland skymtade en brinnande cigarrettspets i någon tvärgränd och de hörde ljudet av mumlade anmärkningar. Det var fullkomlig natt, trots den tidiga timmen. Filip höll sig så nära den unga kvinnan han kunde utan att väcka hennes uppmärksamhet. Men hon gick som en sömngångerska. Lavertisse ryckte honom i ärmen.

»Skall ni fortsätta längre?»

Filip tvekade ett ögonblick. Onekligen såg omgivningen underlig ut, och varför skulle man riskera ett knivhugg för ett Lucrezia-Borgia-hår och två grönblå ögon med morfinpupiller? Naturligtvis var det någon kokott på hemväg från sin apéritif... Hans funderingar avbrötos av den unga kvinnan.

Hon hade plötsligt stannat framför ett envåningshus, där det lyste matt i fönstren — blodrött. Ett ögonblick stod hon orörlig, liksom tvekande. Plötsligt tyckte Filip sig höra ljudet av en gäll snyftning eller ett halvkvävt skratt inifrån huset — ett skratt som gick genom märg och ben. Den unga kvinnans tvekan upphörde; hon gick fram till huset; en dörr öppnades, och hon

försvann. Nästan i samma ögonblick hördes ett genomträngande rop; den röda glimten slocknade i fönstren, och inifrån kom något som liknade en lång suck eller ett kvävt ångeststön.

Filip såg en sekund omkring sig. Gränden de stodo i tycktes utdöd. Det fanns inte så mycket som en gaslykta; och inte ens de ruskiga figurer, som de sett förut, skymtade längre. Plötsligt kom ett nytt ljud inifrån det otydligt skönjbara hus, där hon hade försvunnit, denna gång omisstydligt — ett gällt, vansinnigt skratt. Filip grep hastigt Lavertisses hand.

»Farväl så länge, käre vän. Det är vanvettigt, men jag tänker ta reda på vad som finns i det där huset.»

»Ni är galen! Ni begriper väl, vad det är för ett hus, och vad ni —»

Filip skyndade bort till envåningsbyggnaden utan att svara. Innan han nått tröskeln hade han Lavertisse bredvid sig.

»Tro inte jag lämnar er, professor!»

Filip ville protestera, men i samma ögonblick gick dörren upp under hans hand, och han föll snarare än steg in i ett oupplyst förrum. Bakom sig hörde han Lavertisse ramla in. Till höger glimtade det svagt under en dörr; han fick fatt i låset och slog upp den på vid gavel. I samma ögonblick hörde han gatdören slå tillbaka i lås med en smäll, och hörde Lavertisse flämta:

»Professor! Dörren *flög* ur handen på mig!»

Framför honom lyste det dunkelt, som på långt avstånd ... hur kunde det finnas långa avstånd i ett litet envåningshus? Han steg in över en tröskel med Lavertisse efter sig och med fingrarna rotande efter en tändsticksask. Innan han funnit någon, hörde han ett luftdrag bakom sig av en dörr som stängdes; rummet fylldes plötsligt av ett svagt ljus, och han fann sig stå inför en äldre herre i frack och vit halsduk.

Filip stirrade omkring sig.

»Var är hon?» ropade han. »Var har ni den unga kvinnan som jag såg gå in här för ett ögonblick sen? Jag hörde henne ropa!»

»Ni har sett en kvinna gå in här, och ni följer efter? Ni vore inte den förste som förts hit av en kvinna ... Men ni har tagit fel. Ni har lockats av en illusion, av en drömbild, inte av någon verklighet. Och är allt som lockar människorna, här och annorstädes, någonting annat än en illusion?»

Filip tog ett steg fram mot mannen och spände ögonen i honom. För första gången lade han märke till hans utseende och ryggade tillbaka. Han hade haft ett obestämt intryck av att mannen, han stod inför, var gammal; men detta ansikte var icke gammalt; det var äldre än all ålder. Så slog det honom i samma sekund han spände blicken i mannen; och dock, varifrån kom intrycket? Håret var gråsprängt, icke grått; munnen omgavs av rynkor, men den var icke

insjunken; det fanns en oändlighet andra rynkor i ansiktet; men trots allt, det var inte från dem eller munnen eller håret som den överväldigande förnimmelsen av ålder kom. Nej, det var från vad som eljest i sig självt åldras sist hos människan; det var från ögonen. Filip hade aldrig sett sådana ögon. När han först mötte deras blick föreföllo de så tomma, så blinda och döda som de icke utmejslade ögonen hos en marmorstaty; men ännu medan han såg in i dem, förändrades deras utseende. Ett ljus tycktes födas någonstädes *bakom* pupillen, svagt, irrande som det första ljuset måste ha tänts bakom kaos' tomhet. Filip stirrade som förhäxad; och plötsligt återtog den gamle mannen i en ton av oändlig trötthet:

»Alltså var det en kvinna som drog er hit, enligt vad ni säger. Och varför inte det? Kvinnan har alltid varit vårt bästa ombud, låt oss göra henne den rättvisan. Ni fann henne ung och vacker, måhända mystisk och förhäxande, ni följde henne och kom hit. Hon kunde ha varit både gammal och avskräckande och ni skulle ha följt henne i alla fall. Allt finnes inom er, och det som finns utanför er är blott en illusion.»

Han tystnade, ljuset bakom pupillerna slocknade, och ögonen blevo åter marmordöda. Ett luftdrag började virvla i rummet, utan att Filip kunde uppdaga varifrån det kom. Plötsligt hör-

de han ett skärande ångesrop på långt avstånd som drev svetten fram på hans panna. Han tog ett steg mot mannen, lyfte handen hotande och ropade:

»Intet prat mer! Var är hon? Svara, annars tar jag till våld!»

För en sekund såg han ansiktet med den isiga marmorblicken småle mot sig som sfinxen, hånfullt, oåtkomligt; han grep med handen mot revolverfickan för att understryka sin hotelse. I samma ögonblick slocknade ljuset i rummet tvärt; luftdraget som virvlade kring honom växte till en rasande vind; golvet under honom gav vika, och allt gick runt. Famlande framför sig med händerna och halvt bedövad, föll han huvudstupa nedåt, föll och föll, den ena minuten efter den andra. Det brusade och dånade kring honom av en satanisk blåst. Vad var allt detta? Vart föll han? Var var Lavertisse? »»Lavertisse!» ropade han, men kunde inte höra sin egen röst i den piskande avgrundsblåsten. Hur länge han hade fallit? Med ens slog han mot någonting och tänkte blixtsnabbt: Nu är det slut — nu krossas jag i atomer!... Det gick runt för honom, så kunde han åter tänka. Hans första rediga tanke var: hur kan jag störta nedåt i flera minuter utan att slå ihjäl mig? Hur många ben har jag krossat? Han började fingra på sig själv. Under över alla under! Hans armar tycktes vara oskadda. Han rätade först på det ena benet, se-

dan på det andra, båda voro i ordning. Han sökte vacklande att resa sig; det gick; han stod ett ögonblick upp i ett avgrundslikt mörker, där stormen dånade och röt, men luftdraget var sådant att han hastigt måste lägga sig ned igen. Han kände på marken. I stället för något elastiskt ämne som kunnat dämpa hans fall, vilket han väntat sig, mötte hans hand en järnhård granitklippa.

Han tog sig med handen för pannan och sökte tänka. *Hur* var detta möjligt? Var var han? Var var Lavertisse? »Lavertisse!» ropade han omigen, den ena gången efter den andra, men det kom intet svar ur avgrundsblåsten. Plötsligt tyckte han sig emellertid höra ett ljud mitt i stormdånet — eller var det en hallucination? — vingslag, som om någon ofantlig fågel . . . Han stirrade kring sig åt alla håll; ljudet blev tydligare och cirklade en stund kring honom utan att han kunde upptäcka, vad det var som framkallade det. Därpå upphörde dånet och stormen tvärt, och han började krypa över klippytan där han låg. Var han vansinnig, eller vad var detta för ett infernaliskt ställe? Mörkret framför honom ljusnade något. Plötsligt ryggade han tillbaka; hans trevanade hand hade mött det tomma intet; klippytan var slut. Han makade sig försiktigt närmare kanten, över vilken det kom ett svagt skimmer. Han nådde den och lutade sig fram för att se.

Om det som förut passerat varit oförklarligt, var den syn som mötte honom, där han stirrade ut från klippan, sådan att den isade honom genom kropp och själ.

Han såg ut över en oändlig töckenhöljd slätt, som förlorade sig i ett fjärran som hans ögon icke kunde genomtränga. Eller var det inte en slätt? Var det ett hav? Eller var det ett tomt kaos? Ett grågrönt ljus utströmmade från föremål som i ett oändligt antal sakta rörde sig fram och tillbaka över vidderna nedanför. De voro så otydliga i sina ljuskretsar och rörde sig så oändligt långsamt och planlöst, att Filip först trodde sig se något slags lyktmän på den gigantiska töckenslätten. Därpå såg han med en isning kring hjärtat vad det var han tagit för lyktmän: det var människor, lika formlösa som omgivningen, i vilken de drevo kring, men dock människor. Två av töckenskepnaderna ådrogo sig hans uppmärksamhet där de långsamt rörde sig i skuggvärlden; han såg dem närma sig varandra, glidande som dimtrasor i en vindfläkt. Nu voro de tätt vid varandra och lyfte två svagt grålysande armar mot varandra. Det såg ut som om de sökte göra sig förstådda av varandra. Några ögonblick gingo förbi, så sjönko deras töckniga armar, och de rycktes bort från varandra som av en osynlig hand. För en sekund skymtade Filip deras ansikten. De voro stela och grå, med

orörliga ögonglober och med ett uttryck av oändlig, hjälplös ångest kring munnen.

Filip kände kallsvetten droppa från sitt hårfäste. Samma hjälplösa och ångestfyllda fråga som han tyckte sig läsa i de irrande töckenmänniskornas ansikten, hamrade innanför hans panna och sökte bana sig väg genom hans hopsnörda strupe: var var han? Vad var detta? Jag är ju i Paris, i Paris, i Paris, i tjugonde århundradet, mumlade han invärtes den ena gången efter den andra, utan att kunna få det över läpparna. Därpå varseblev han någonting, som gjorde honom dödsstel.

Hade töckenslätten med ens höjt sig? Eller hade klippavsatsen, där han låg, sänkt sig? Ett av de två måste ha inträffat, ty medan gestalterna förut tyckts honom röra sig under honom, voro de nu nästan i jämnhöjd med honom. Han började uppslukas av dimdunklet de rörde sig i: rätt som det var såg han en av de hemska gråskimrande figurerna sakta driva mot sig. Han såg den komma närmare och närmare och plötsligt lade han märke till en sak, han förut inte tänkt på: dödstystnaden på denna plats, där han befann sig. Det ruvade en tystnad kring honom, till vilken han aldrig känt maken. Hur tyst det än är på jorden, vibrerar dock luften alltid av småljud, som vi inte tänka på, emedan vi äro vana vid dem; men den tystnad som sänkt sig kring Filip var så fullkomlig

som om han befunnit sig i den tomma världsrymden, där intet ljud kan finnas. Och i denna tystnad som skrämde honom mer än avgrundsblästen för en stund sen, såg han skuggmänniskan driva mot sig; han kunde se dess gråa, otydliga ansikte med de stela ögongloberna; men under det uttrycket i de ansikten han förut skymtat varit ett av hjälplös ångest, var uttrycket i deras ansikte ondska och hat. Den drev närmare och närmare, utan att Filip kunde slita sig upp ur sin förlamning; plötsligt varseblev han bakom den första figuren en rad av andra som strömmade ned mot honom i den förstas spår. Ett rop av fasa ville upp ur hans hals, men kom icke fram. Nu var den första skuggmänniskan strax inpå honom; han såg in i ett par ögon, vars isande tomhet underligt påminde om något han sett förut — den gamle mannens i det låga rummet— var var han ? — vad var detta? — Jag är ju i Paris, i Paris, i Paris! sökte han ropa, under det han avvärjande sträckte händerna mot de inströmmande skuggvarelserna. Någonting sköt upp mellan dem och honom; det dånade med ens, som om världen störtat samman, allt virvlade runt som i en malström, och det blev nattsvart för honom.

Förlorade han medvetandet eller ej? Det var honom omöjligt att säga det. I varje fall hade han den känslan att det förgått en lång tidrymd, då hans nästa intryck kom.

Då detta skedde, var det första han tänkte på, de hemska grå skuggorna. Han stirrade efter dem med vidöppna ögon; de funnos icke mer; men töckenskymningen ruvade kring honom och hade tätnat. Han hade känslan av att det skett någon förändring i omgivningarna, och efter en stund hade han funnit ut vad det var: en svart portal reste sig på något avstånd framför honom. Eller var det en portal? Ljuset som tillät honom att se den, var svagare än ljuset en månlös höstnatt, och medan han stirrade på de två runda jättepelare, av vilka portalen bestod, tycktes de bölja fram och tillbaka, som om de endast varit en svart dimma i dimman. Han tyckte sig se någon slags inskrift ovanför den välvda portalrunden, men kunde inte läsa den. Därpå varseblev han någonting annat, som på samma gång fyllde honom med lättnad och ångest.

Några steg från sig såg han Lavertisse! Intet tvivel, det var hans gamle vän, men denne tycktes inte alls lägga märke till honom.

»Lavertisse!» ropade han

Hans vän gjorde intet tecken till att ha hört honom, Filip upprepade sitt rop utan verkan — och först därpå märkte han med en krampaktig känsla av förskräckelse någonting: det hade inte kommit något ljud ur hans mun, då han ropat! ... Han genomfors av ett fasansfullt minne: de grå töckenmänniskorna, som förgäves sökte meddela sig med varandra. Han ville lyfta han-

den för att ådraga sig sin väns uppmärksamhet; med ens märkte han, att hans lemmar voro fullkomligt utom hans kontroll, och kändes som om de varit döda. Han hade ingen känsla av sin kropp! Vad var detta? Vad var detta? En outsäglig ångest fyllde honom; han sökte med en krampaktig rörelse återvinna herraväldet över sig själv, då han varseblev något, som tycktes ha vuxit fram ur dimman framför honom.

En mörk gestalt, med isigt genomträngande, obevekliga ögon såg ned på Filip och han vän. — mannen som kommit emot dem samma afton i det låga huset vid gatan i Paris! Plötsligt, medan Filip förgäves sökte röra sin tunga, började den mörka skepnaden tala:

»Jag sade er i afton, då ni kom in över vår tröskel, att ni lockats av en illusion. Jag sade er, att allt är en illusion. Jag ljög. Jag är en lögnare av begynnelsen. Intet är en illusion. Allt är en verklighet, en verklighet, som ni människor älska eller avsky efter behag, och som ni ibland söka förneka, men som inom kort skall förfära er. — Vad har ni gjort av ert liv? Vad göra människorna av sina liv?»

Det kom som en kvävd, tusenfaldig suck från andra sidan portalen. Filips tunga var dödsstel. Rösten återtog:

»Vad har ni gjort av detta liv, som löpte ut i natt? Vad är ett liv? Ni säger ofritt, jag säger fritt. Jag är anklagare; ni blir själv er domare:

här sker ingen orättvisa. Allt är uppteckнat — allt. Se själv vad ni gjort av ert liv, och döm!»

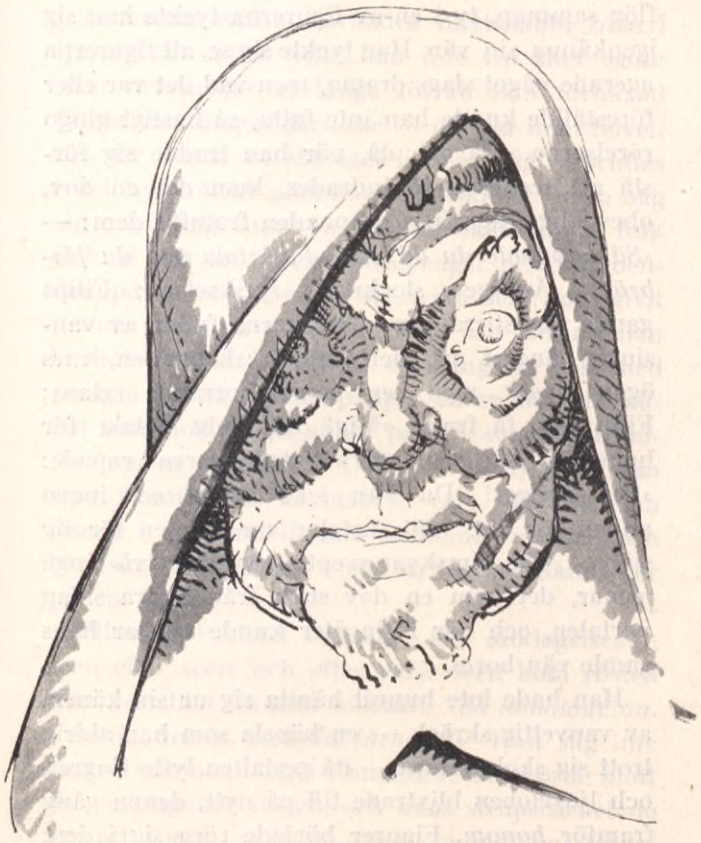

Han hade lyft ett finger mot Lavertisse, och i samma ögonblick tände sig ett dunkelt blåglimmande ljusklot i töcknen framför denne. Det

tycktes fyllt av levande figurer; de rörde sig svindlande hastigt inne i ljusgloben, och Filip flög samman, ty i en av figurerna tyckte han sig igenkänna sin vän. Han tyckte sig se, att figurerna agerade något slags drama, men vad det var eller föreställde kunde han inte fatta, så hastigt gingo rörelserna. Då och då, när han trodde sig förstå att scenerna förändrades, kom det en dov, obeveklig fråga från skepnaden framför dem: — »*Så handlade du då, kan du betala vad du förbröt?*» Äntligen slocknade ljuskretsen; Filips gamle vän stirrade med blickarna fyllda av vansinnig ångest på den mörka skepnaden, vars ögon lyste med en genomborrande glans; Filip ville få fram: »Mig! Låt mig betala för honom!» då den mörke Anklagaren ropade: »Du medger! Du kan icke betala, och ingen annan för dig. *Här* betalar var och en för sig själv.» Två dimskyar svepte fram som två långa armar, det kom en dov suck från andra sidan portalen, och när Filip åter kunde se, var hans gamle vän borta.

Han hade inte hunnit hämta sig ur sin känsla av vanvettig skräck — en känsla som han aldrig trott sig skola erfara — då gestalten lyfte fingret, och ljusgloben blixtrade till på nytt, denna gång framför *honom*. Figurer började röra sig i den; han stirrade bedövat på dem, tills ett rop sökte bryta sig väg ur hans hals; den, kring vil-

ken handlingen denna gång rörde sig, var han själv.

Scenerna avlöste varandra blixtsnabbt inne i ljusgloben. Först ville han inte tro sina ögon; men det dröjde ej länge förrän han förhäxad följde handlingen där inne — det var intet tvivel: det var scener ur sitt eget liv han såg upprullas i det hypnotiskt glimmande ljusklotet. Han såg sig som ung man på sitt advokatkontor; folk gick ut och in; han mottog pengar och förtroendeuppdrag, och han såg sig svika dem, som givit honom dem, på olika vis. Han satt ensam; han kastade försiktiga blickar omkring sig och med pennan på ett stycke papper skrev han av något som stod på ett annat papper som låg framför honom på bordet. Det kom en ny scen, han stod framför ett kassaskåp, vars innehåll han tömde i en portfölj; han lämnade rummet, och han såg sig plötsligt i ett myller av människor på en ångbåt.

Bilderna i klotet fortsatte sin anklagelseakt, scen efter scen, och efter varje scen kom rösten från gestalten framför honom: »*Så handlade du. Kan du betala, vad du förbröt?*» Han såg inte längre sammanhanget i bilderna; han hörde blott den anklagande rösten, och hans strupe arbetade för att forma svar på dess monotona fråga. Plötsligt slocknade klotet, och rösten sade lika trött och dovt som nyss då Lavertisse försvunnit: »*Så har du handlat. Kan du betala, vad du för-*

brutit?» »Jag vill betala allt, allt!» försökte han ropa, men var oförmögen att få fram ett ord. »Det är sagt! Du har själv dömt dig. Du kan icke betala, och ingen annan för dig. *Här* betalar var och en för sig själv!» Han gjorde en sista jätteansträngning för att föra sin talan. Dimman böljade fram mot honom som nyss mot Lavertisse, och medan han tyckte sig höra en dov, förfärande suck från andra sidan den mörka portalen, sjönk han in i en tid- och rumlös omedvetenhet.

II.

Var vaknar man sedan man dömts av den obeveklige domaren? Den som visste det! När Filip återvände till medvetandet, var det därför att ett obevekligt ljud dånade i hans närhet, åtföljt av en röst, som lät som en domsbasun. Det gick en rundlig stund innan han fick sina sinnen så samlade att han kunde konstatera, att han tycktes ligga i sin säng på Hôtel de Tout le Monde; och att den basunlika rösten som genljudit i hans inre föreföll att säga:

»En herre önskar se er, monsieur! Klockan är halv ett, monsieur!»

Det dröjde en minut till innan han hade lyckats övertyga sig om att detta åtminstone gjorde ett förvillande intryck av verklighet. Därpå upprepade rösten:

»Klockan är halv ett, monsieur, och en herre önskar se er genast. Vad skall jag säga?»

Klockan är halv ett... Han hade trott sig skola vakna på ett ställe, där alla klockor upphört att slå. Hade han legat här i sin säng och drömt det hela? Men nej, han mindes ju allt, kvinnan som han följt, det låga huset, den förfärlige gamle mannen... Rösten återtog för tredje gången:

»En herre önskar se er, monsieur! Klockan är halv ett...»

Äntligen fick han ljud i tungan:

»Kom in!»

Dörren öppnades, och våningskyparen visade sig, slätrakad och med ett ansikte så orörligt som en mask.

»Är det här Hôtel de Tout le Monde?»

»Ja, monsieur.»

»Och vem är jag?»

»Professor Pelotard, monsieur.»

»På nummer 204?»

»Ja visst, monsieur.»

»Och klockan är halv ett, och en herre vill se mig?»

»Som jag sagt, monsieur. Vad skall jag säga honom, monsieur?»

Filip stirrade på den orörliga ansiktsmasken, som icke förändrat ett drag vid hans frågor.

»Visa upp herrn hit», sade han. »Lämnade han något visitkort?»

»Nej, monsieur. Det var om en affär, sade han.»

Filip drog på sig en morgonrock, ställde sig vid fönstret och stirrade ned på den stora avenyen. Var det möjligt att han drömt det hela? Där ute brusade trafiken i syndens huvudstad (som han hemma fått lära sig att den var), och han hade vaknat i den, och inte på det ställe där dess syndkonto uppgjordes... Det knackade på dörren, och han ropade ett tankspritt: stig in.

En slätrakad, älskvärt småleende ung man av judisk typ, med glänsande svart, mittelbenat hår bockade sig för honom.

»Förlåt att jag stör er, monsieur», sade han. »Det var räkningen från bolaget.»

Han räckte fram ett kuvert, som Filip tog utan att begripa ut eller in. Han var inte skyldig något bolag i Paris pengar, såvitt han visste. Han fixerade den unge mannen, som mötte hans blick med ett korrekt småleende. Filip rev upp kuvertet. Det innehöll ett firmastämplat ark pergamentspapper, och på detta läste han:

FRANSK-AMERIKANSKA SENSATIONSBOLAGET.

NEW-YORK, CHICAGO, SAN FRANCISCO, PARIS,
BUENOS AYRES, KAIRO OCH KALKUTTA.

Hr Professor Pelotard

Rum 204, Hôtel de tout le Monde

Min herre,

Vi våga översända räkning på bifogade specificerade post:

Dec. 6, 1910	Sensation n:o II A: ett besök i Hades	Frcs 10,000
Dec. 6, 1910	d:o för M. Pelotards vän	" 10,000
	S:a	Frcs 20,000

Som Ni torde erinra Er, uttryckte Ni själv i går afton den 5. dec. Er villighet att betala detta belopp för en ny sensation, och vi hoppas Ni funnit våra bemödanden tillräckligt i Er smak för att ännu vidhålla priset, vilket för öfrigt -vi påpeka det- ingalunda är för högt tilltaget.

Vi ha tillåtit oss att föra Er väns konto samman med Ert eget.

I hopp att ha varit till belåtenhet och i hopp att eventuellt framdeles få fortsätta vår angenäma förbindelse

Med utmärkt högaktning

för / Fransk-Amerikanska Sensationsbolaget

G. L.

Med papperet i handen stirrade Filip en god minut på den unge mannen med det glänsande svarta håret. Denne gengäldade hans blick med det korrektaste och älskvärdaste smålöje i världen och sade:

»Ett nytt uppslag, monsieur! Vi hoppas att ha varit till belåtenhet. Hôtel de Tout le Mondes gäster ha varit bland våra bästa kunder, och det skulle smärta oss, om . . .»

»Men», ropade Filip, »hur . . .»

»Bolaget kan dess värre omöjligen ge några förklaringar. Ni förstår, att det skulle ruinera oss inom ett halvår.»

Ännu vidögd av förvåning räknade Filip upp tjugu blå sedlar, som den unge mannen kontrollräknade, varpå han med en elegant reservoarpenna hastigt utskrev ett kvitto. Filip såg på honom.

»Bolaget kan inte ge några förklaringar», sade han långsamt. »Nå — men ni?»

»Jag är solidarisk med mina arbetsgivare, monsieur.»

Filip fingrade tankspritt på en blå sedel. Den korrekte unge mannen iakttog honom med sänkta ögonlock.

»Det vill säga», sade han, »en del kunde jag ju utan fara förklara . . . Ni föll ned i en avgrund, inte sant, monsieur, medan det dånade omkring er? Och ni trodde er skola krossas?»

Filip nickade utan att svara.

»Hm — men har ni aldrig sett en av dessa vattenkonster, där en tung kula balanserar på en uppåtstigande vattenpelare? En mycket stark luftpelare gör samma verkan och framkallar alldeles den effekt vi önska.»

»Och de hemska väsendena jag såg där nere?»

Den unge mannen skakade på huvudet.

»Det kan jag dess värre inte förråda, monsieur.»

»Och scenen med ljusklotet? Jag *såg* ju mig själv!»

Den unge mannen nickade.

»Vi ha ett av de bästa underrättningsdepartement i världen. Så fort vi spåra en kund — och Hôtel de Tout le Monde har gett oss många förträffliga kunder, som jag redan sagt — skaffa vi en à två detaljer om honom.»

»Men jag såg ju scen efter scen ur mitt liv!»

»Glad att höra er säga det, monsieur. Jag skall berätta det för vår direktör, som är konstnär i sitt fack. Men i förtroende vill jag säga er» — hans ögon åto den blå sedeln, och Filip räckte honom den — att *en* riktig detalj i ljusklotet i regel är nog. Resten suppleras av kundens fantasi. Hur var det någon sade till er i går, monsieur? 'Allt är en illusion', inte sant?»

En stund senare, sedan Filip klätt sig i djupa funderingar, kom han att tänka på sin gamle vän och gick in på hans rum. Monsieur Lavertisse behövde många ruskningar för att återvända till sinnevärlden, och när han gjorde det,

var det med ögon, som voro vilda av sinnesrörelse. Filip gav honom en kort berättelse om det besök han haft på morgonen. Lavertisse skakade energiskt på huvudet.

»Men jag såg ju scen efter scen ur mitt liv, professor! Och den förfärliga rösten som ropade: kan du betala vad du förbrutit! Jag går i eftermiddagsmässan!»

Filip tände en cigarrett och drog fram kvittot han fått av den korrekte unge mannen.

»Lucrezia Borgia förde oss hem till några egendomliga väckelsepredikanter», sade han. »Och det vare långt ifrån mig att avråda er från eftermiddagsmässan. Men annars har jag intyg för er också på att allt är betalt!»

PROFESSOR PELOTARDS FYSIOLOGISKA FÖRSÖK

I.

Paris—Lyon—Medelhavsexpressen flög fram genom decembereftermiddagen i långa dyningar. Det var redan skumt utanför vagnsfönstren, och passagerarna, som hade lunchen och fem timmars resa bakom sig, hade definitivt övergått till lektyren eller en passiv halvdvala. Middagen vinkade om en timme, och restaurationsvagnens vitjackade kypare vandrade just, ropande som en mohammedansk muezzin, genom korridorerna, för att erinra de rättrogna om detta viktiga klockslag.

Filip Collin och hans vän Lavertisse, som hade en förstaklass kupé för sig själva, läto den vitjackade anteckna sig för andra omgången av dinéen.

»Alltid bättre, professor, så kan man sitta kvar och få sig en kaffe och ett litet glas i lugn och ro.»

»Ni är en epikuré, käre Lavertisse, i allt utom er lektyr. Vad är det för några förfärliga missromaner ni har släpat med er?»

»Gyp och Marcelle Tinayre, professor. *Pervenches Giftermål* och *Framför Budoarspegeln.* Det är den bästa lektyr jag vet.»

»Vår vän Kenyon och monsieur Lépine skulle knappast förmoda det — de skulle säkert svära på att ni reste med Raffles och Arsène Lupin i kappsäcken som er odyssé och iliad.»

»Man får skilja på affärerna och sina nöjen.»

»Utmärkt sagt, och jag förmodar alltså, att salig Manolescus reslektyr var *Hemmets Solstråle,* och att galärslaven Rocambole i tiden hängav sig åt *Clarissa eller Dygdens Belöning.*»

»Vad är det ni själv sitter med, professor?

»Den roligaste lektyr jag haft på länge. — *Fysiologiska Mysterier,* av en professor i Paris. Om ni hade en aning om hur intelligent er lever är, eller hur finurligt det går till när ni blir trött och sömnig, skulle ni ha svårt att intressera er för Pervenche och Budoarspegeln. Fast som material för att göra er trött och sömnig kunde ni ju alltid använda dem.»

»All right, professor. Det här är visst Lyon. När är det vi äro framme i Ventimiglia?»

»Klockan tolv i natt, tror jag, och i Bordighera en liten stund efter. Om italienska tullen inte tar sig för god tid. Och i morgon få vi se den riktiga solen igen, Lavertisse!»

De fingo det. Den riktiga solen svek inte de förväntningar, Filip och hans vän i likhet med några tusental andra rivierabesökare med tradi-

tionens rätt ställde på den. Tidigt nästa morgon sågo de den likt en gyllene lansslungare svinga sig upp ur det morgonstilla och violettskiftan-

de Medelhavet, som djupt under deras fönster glödde till och tändes som färgspelet tänds i en ädelsten. De läto blicken vandra från den ena vita villan till den andra som låg inbäddad i pinj- och olivdungar; frossade på anblicken av

de blommande citronträden i trädgårdarna runt omkring; på stenmurarnas blå- och purpurlysande klängväxter, vars namn de inte en gång kände; men återvände ständigt efter en stund till det sammetsblå Medelhavet, som under den sammetsblå himmeln lät sina korta vågor krossas till vitt skum mot den steniga gulvita stranden. Efter en summarisk frukost gåvo de sig av på en vandring i detta sydländska paradis.

Av en slump togo de av mot nordväst, då de lämnade hotellet, och vid elvatiden hade de på slingrande stigar uppför backe och nedför backe nått ned i en bergdal med en liten flod i mitten. I likhet med alla andra rivierafloder om vintern var den så gott som uttorkad; endast en smal rännil letade sig väg mellan flodbäddens grå stenmassor. På något avstånd sågo de en klunga gulvita hus kring någonting på en höjd, som föreföll att vara en ruin. Filip antastade en brokigt utstyrd gammal italienska, som just beredde sig att mjölka en smutsig och gulraggig get vid vägkanten. Hon svarade med en ramsa ord, av vilka Lavertisse endast fattade något som i hans pariseröron lät som: *Douche! Ah, quoi?* Den gamla damen såg upphetsad ut; och om professorn verkligen föreslagit henne att taga dusch, kunde Lavertisse mycket väl fatta både hennes upphetsning och hennes harmsna *ah, quoi?* Filip gav henne en lira, som lugnade henne, och förklarade därpå för Lavertisse att vad den

gamla damen sagt var Dolceacqua, och att detta var namnet på den stad som de sågo rätt för ut kring ruinen.

»Ruinen är efter en gammal rövarborg från tolvhundratalet. Husen vi se äro den moderna stadsdelen, men de flesta av invånarna bo i ett slags överjordiska katakomber, som stå kvar kring ruinen sedan medeltiden — några tjog hus som ligga runt om rövarborgen under ett enda tak, som täcker dem allesammans!»

»Men att ni talar italienska, professor! Det hade jag ingen aning om.»

»Ni vet, vad en landsman till er sade om att språket blivit oss givet för att dölja tankarna. När man har så många tankar som behöva döljas som jag, måste man lära sig språk i proportion. Jag talar rentav flytande italienska, om jag vågar säga det själv. Låt oss gå och se om matsedeln i Dolceacqua också är från tolvhundratalet.»

»Ni har rätt, professor. Den riktiga solen och den riktiga luften ge en förvånande aptit. Jag kan äta mackaroner, om det blir nödvändigt.»

Det visade sig inte nödvändigt. En kyckling hade låtit sitt liv på värdshuset samma dag; sallad och ost voro den fete och fantastiskt orakade värdshusvärdens specialitet, enligt vad han försäkrade på strömmande piemontesiska; vad vinet beträffar, kom man flera mils väg inifrån Frankrike för att med livsfara smuggla det över

gränsen. Önskade dessa signorer en guide för att se den världsberömda ruinen och det pittoreska Dolceacqua, under det den välsmakande kyckligen tillreddes efter det italienska kökets mest utsökta recept? Gott! — Francesca! Francesca!

En vacker, otvättad, redan så gott som fullvuxen italiensk flicka på tretton år fick i uppdrag att vara guide för dessa signorer, vilket hon åtog sig med en nigning och ett strålande leende, under det den mängd av andra guider, som redan samlats utanför värdshuset, hälsade henne med en hagelstorm av protester, då hon visade sig med Filip och Lavertisse vid var sin arm. Deras protester gagnade till intet, och efter att en stund ha följt Filip och Lavertisse i en bettlande karavan uppgåvo de under Francescas hånfulla triumfskratt alla förhoppningar. Francesca smålog strålande mot Filip och började visa honom och Lavertisse Dolceacquas sevärdheter.

Det var onekligen ett pittoreskt ställe. De hade knappt gått ett tjog steg från värdshuset förrän de stodo framför en slags källargång. »Ecco, signori», sade Francesca, »ingången till den gamla staden Dolceacqua.» Filip stirrade kring sig. Huslängorna sträckte sig vidare åt höger och vänster i en halvcirkel; deras ålderdomsgrå, obrutna fasad såg ut som en låg fästningsmur, ty som den getmjölkande gamla italienskan om-

talat, lågo alla husen täckta av ett och samma tak. »Detta tak tjänade till skydd vid fiendernas angrepp förr i världen, signori», rabblade Francesca upp. »Kom!» Hon ledde vägen in i gången, som steg rätt brant uppåt och tydligen var Dolceacquas huvudgata. »Hur skall man kunna se här?» tänkte Filip fråga, då detta spörsmål besvarades av sig själv: en glödlampa stack ut från en husvägg och spridde ett rödgult ljus kring sig. Dolceacqua hade elektrisk belysning! Filip och Lavertisse måste skratta, så överraskande kom det lilla ljuspäronet här. De passerade ett dussin lyktor till och kommo fram till en gatukorsning, där taket var genombrutet och de sågo himlen igen. Filip stannade och såg sig omkring. Husen vid denna öppna plats vor tydligen förnämare än de andra; de voro i två våningar; de hade balkonger med järnräck och grönmålade, omsorgsfullt tillbommade fönsterluckor ut mot den halvannan meter breda katakombgatan, i vars mitt slaskvattnet forsade. Francesca iakttog tillfredsställt Filips förvåning.

»Hur kan man leva här?» mumlade Filip. »Emigrera inte alla människor till Amerika? Eller till svavelgruvorna på Sicilien åtminstone?»

»Visst inte, signor! Alla leva nöjda, nu sedan det elektriska ljuset kommit.»

»Vad säger ni till det, Lavertisse? De leva nöjda i de här råttgångarna, sedan de fått elek-

triskt ljus! Och det är invånarna i den riktiga solens land!»

»Här inne», fortsatte Fransesca ivrigt och pekade på ett av tvåvåningshusen, »här inne bor fader Triulzi. Han är rik och mycket girig. Han är sextio år, och han har bott här sedan han var barn.»

»Heliga madonna!» mumlade Filip, då i detsamma dörren till tvåningshuset öppnades, och en vitskäggig gubbe med en ansiktshud, vars ursprungliga färg det var omöjligt att gissa sig till, visade sig på tröskeln. Utom det vita skägget hade han inga spår av ålderdomssvaghet.

»Detta är två främmande signorer, som undra hur man kan bo i Dolceacqua!» ropade Francesca mot honom. Fader Triulzi smålog slugt och underdånigt.

»Men man lever förträffligt här, signor!» sade han. »Alltid en utmärkt luft, och intet regn som besvärar ens i stormtiden. Får jag visa eder mitt hus, signori?»

Filip nickade. Det skulle verkligen intressera honom att se, hur den rike fader Triulzi bodde. Han och Lavertisse gingo in, och sedan de hunnit vänja sig vid gravljuset, funno de sig stå i ett rum, där möjligen fem men absolut icke sex personer samtidigt kunde vistas. Den utmärkta luften var nära att döda Filip. Han nickade hastigt åt fader Triulzi och vände sig för att gå. Fader Triulzi sträckte gnällande fram handen

för att be om pengar, varvid Fransesca reagerade högljutt och förklarade, att han borde skämmas att be om allmosor, när det fanns så många som verkligen behövde dem. Filip stack till honom en lira för att bara komma ut.

»Lavertisse», ropade han, »kom då! Jag kvävs.»

»Vänta ett ögonblick, professor!» Lavertisses röst var upphetsad; han stod och stirrade på en diger lunta, som han höll i handen. »Fråga den gamle rövaren, vad han vill ha för den här boken, är ni snäll!»

»Vad är det?»

»Boccaccio i fransk upplaga från 1529 med stick efter Giulio Romano! Gud vet var han kan ha fått den ifrån.»

»Är ni säker? Kan ni se i det här ljuset?»

»Det är säkert som evangelium. Fråga honom vad han vill ha. Den är värd gott 500.»

Filip framställde Lavertisses fråga till fader Triulzi, som slog ut med händerna, som om han velat svimma, och ropade att han aldrig, aldrig kunde drömma om att sälja den boken.

»Det är en bibel, signor! E una Bibbia! Aldrig, aldrig!»

»Ni får hundra lire för den.»

»Aldrig, aldrig!»

»Men vad har ni för glädje av den? Kan ni läsa franska?»

»Jag läser den varje dag. Det är en bibel.»

Filip, som tagit luntan ur Lavertisses hand och sett på illustrationerna, lyfte på hatten för fader Triulzis fromma fantasi. Mindre bibliska bilder visste han sig aldrig ha sett i sitt liv. Men det var onekligt, att Lavertisse haft rätt. Det var ett originalexemplar av editionen från 1529, tillägnad Frans I och försedd med den berömde italienske vällustingens samtliga illustrationer.

»Hör på», sade han till fader Triulzi, som skelande iakttagit honom, »jag ger er trehundra för er kuriösa bibel, men inte en centim mer.»

»Aldrig», tjöt fader Triulzi, allt mer och mer upprörd vid tanken på detta förslag. »Det är en bibel. Mitt hus skulle genast träffas av blixten.»

Filip lade boken ifrån sig. »Som ni vill», sade han. »Annars tror jag blixten skulle ha svårt att nå ert hus i den här staden.»

»Mitt hus är det högsta, signor!» ropade fader Triulzi.

»Sälj er bok, så kan ni sätta upp åskledare», sade Filip, men hans ironi gick förlorad på fader Triulzi. Filip ville gå, då Lavertisse ryckte honom i armen.

»Bjud honom femhundra», sade han. »Det blir ingen vinst för mig, men i alla fall.»

Filip vände sig åter till den gamle girigbuken.

»Hör på», sade han. »Min vän här är förryckt. Han bjuder er 500 lire för er gamla lunta, men inte en centim mer, hör ni. Vill ni, eller vill ni inte?»

Fader Triulzi uppgav ett nytt illtjut, som var svar nog. Filip högg Lavertisse i armen och drog honom med sig ut på gatan. Under en flod av omdömen över fader Triulzi från Francesca vandrade de vidare genom katakombgränderna, tills de plötsligt döko ut vid foten av den gamla rövarborgen som en gång i tiden hägnat Dolceacqua från de andra rövarborgarnas anfall. Det var befriande att komma ut i luften och solskenet igen. De beskågo ruinen och njöto av utsikten över floddalen nedanför, tills Francesca påminde dem om sin faders kyckling som nu suttit på spettet i över en halvtimme.

»Ni ser ut som om ni mist aptiten, Lavertisse», sade Filip, medan de raskt togo av nedåt igen.

»Jag kan inte glömma den gamle rövarens bok. Jag tror inte det finns tre andra exemplar till salu i världen.»

»Glöm honom och hans bibel. Det finns väl andra antikviteter.»

Lavertisse nickade utan att svara.

När de kommo förbi fader Triulzis hus igen, stod den vördnadsvärde åldringen i dörren med ena ögat hopfällt och det andra slugt bespejande himlen. Vid deras annalkande ryckte han till och antog en ängslig uppsyn, liksom fruktande att de åter skulle börja sitt skändliga köpslående. Då detta uteblev, och de passerade förbi i tystnad, kom han utstörtande på gatan.

»Signor!» vinkade han åt Lavertisse.

»Min vän talar inte italienska. Vill ni sälja er bok för 500 nu?»

»Aldrig, aldrig!» Fader Triulzis tjut var gällare än någonsin, men då han såg Filip snurra runt på klacken, tystnade det hastigt, och i det han slog ut alla sina tio fingrar, ropade han hest:

»Mille, signor! Tusen! Betänk, det är en bibel!»

Fransesca åtog sig svaret på detta förslag, och några minuter senare sutto de vid sin måltid i värdshuset. Fransesca berättade deras upplevelser för sin orakade fader, och vid osten uppenbarade denne sig med hela sitt eget bibliotek, omsorgsfullt dammtorkat. Då det emellertid endast innehöll fem helgonlegender med träsnitt och som clou en årgång av *Illustrazione italiana*, funno Filip och Lavertisse sig inte kunna reflektera på det. Filip tröstade honom med att be honom slå sig ner och bjuda en fiascho av hans förträffliga vin runt bordet. Han gjorde honom några frågor om Dolceacqua, och värden öppnade sitt hjärta. Allt var gott i Dolceacqua utom skatterna och överheten som pålade dessa skatter. Heliga madonna, vilka skatter! Höga, oerhörda skatter. Vansinniga, helt och hållet meningslösa skatter. Och vartill användes de icke? Ett skolhus hade uppförts! — Haha, signori, ett skolhus! Och vad mera? Ett fängelse! — Haha: signori, ett stort, solitt fängelse för Dolceacqua och trakten omkring! Där det icke skett ett brott

på hundratals år! Där ingen blivit hängd, sedan den siste rövarbaronen i borgen hängdes av sina kolleger, och sedan dess var det fyra, femhundra år. Men nu, signori, nu kommer det värsta!

»Och vad är det värsta?» frågade Filip. Lavertisse satt i djupa funderingar och tycktes föga intresserad av samtalet, vilket var förklarligt, då han inte förstod språket.

Värdshusvärden tömde sitt glas och slog ut med handen.

»Ni frågar det», sade han. »Vet, man vill vaccinera oss! Allesammans!»

»Gode Gud!» sade Filip. »Det har aldrig skett förr?»

»Aldrig, signor!» sade värdshusvärden med berättigad lokalpatriotisk stolthet. »Men nu, om en vecka eller tio dagar skall det ske. Haha! Mannen som skall göra det, är redan i Seborga. Om en vecka eller tio dagar är han här. Och då . . .»

Han stirrade dystert mot den halmomspunna vinflaskan. Lavertisse ryckte Filip i armen.

»Låt oss gå vidare, professor!»

De drucko ur, och värdshusvärden gjorde Filip den smickrande frågan om han var italienare. Filip sade att han var svensk, betalade räkningen, förärade Francesca en tjugulira i guld och mottog i kvitto ett oräknat antal välsignelser av henne och hennes fader. Därpå vandrade Lavertisse och han vidare, och klockan var sju, innan de voro hemma på hotellet i Bordighera.

Filip väcktes nästa morgon av en ytterligt talför italiensk kypare. Det dröjde något, innan han lyckades förstå, att en ung dam ... hm ... en mycket ung dam önskade tala med honom.

»Säg henne, att jag kommer så fort jag fått kläderna på mig.»

»Den unga damen bad mig säga, att hon omöjligen kunde vänta.»

»Visa henne in hit då, och stanna som förkläde.»

Kyparen öppnade dörren, och in kom ingen mindre än Francesca.

»Vad i alla världar!» ropade Filip, men Francesca avbröt honom utan vidare med att först av allt köra ut kyparen. Sedan detta var gjort, drog hon fram ett kuvert, och brast ut i hejdlösa snyftningar:

»O, Dio mio, varför, varför gjorde han det?»

»Kära Francesca», sade Filip, »gör mig den tjänsten att inte gråta fullt så högljutt. Jag får tillräckligt grava misstankar på mig från kyparens sida i alla fall.»

»Varför, varför gjorde han det?» storgrät Francesca.

»Är det där brevet till mig, kära Francesca eller skall ni posta det och har inga frimärken?»

Francesca gav honom äntligen brevet under en stormflod av tårar. Filip rev upp kuvertet och efter två ögonkast i brevet, var det inte långt ifrån att han gett sina känslor lika fritt lopp som Francesca. Han lyckades behärska sig och sade hastigt:

»Kära Francesca, lugna dig Säg honom, att jag skall ordna saken. Här har du tjugu lire att köpa någonting vackert för, och skynda dig nu i väg, innan sedlighetspolisen kommer. Kom ihåg, att du skall säga: professorn ordnar saken, var alldeles lugn! Och adjö med dig nu.»

Ännu storgråtande försvann Francesca ut genom dörren. Filip sprang upp ur sängen och ringde på kyparen.

»Säg till om min och min väns räkning. Jag reser med expressen klockan elva. Den unga damen kom med underrättelse från min vän att han oförutsett måst resa till Rom. Det var därför hon grät, hon var litet fästad vid honom.»

Kyparen försvann, konsternerad men lugnad, och Filip kastade kläderna på sig i ilfart. Klockan var halv elva, och det var möjligt att han tänkte ta tåget som gick till Rom, men det var inte för att träffa monsieur Lavertisse där. Ty det ställe, där denne befann sig, låg långt från Rom, och gudskelov leda inte så många vägar dit som till den eviga staden. Monsieur Lavertisse satt i den trånga buren; detta var det brev, Francesca överbragt från honom:

»Professor! Kila genast, medan det är tid! Gjorde en nattexpedition för att köpa Boccaccio av fader Triulzi — för 500 lire, på min ära, men diskret — och anamma det, blev jag fast. Slagsmål. Stora hundar. Bett i benet. Arrestering. Sitter ensam i det nya, solida fängelset i Dolceacqua, bevakad av fem blodtörstiga sbirrer. Minst ett år, säga de. De komma efter er vid tillfälle. Jag lyckades smuggla till Francesca det här och hoppas hon träffar er i tid.

Kila genast, och au revoir om ett år eller så!

Lavertisse.»

Romexpressen såg Filip Collin bland sina passagerare, men inte längre än till Genua. I denna stad lämnade han det ryktbara tåget, och slog sig ned på ett i hast utvalt hotellrum i sällskap med sig själv och en visky. Hans funderingar varade ett par timmar, och löstes, till synes omotiverat, kort efter det hans blick vid sextiden råkat falla på en bok, som han haft med sig som reslektyr från Paris. Och mumlande det för en utomstående dunkla ordet *Seborga* rekvirerade herr Collin av våningskyparen en ny visky och en tidtabell.

II.

Småstäder äro varandra lika världen över. Det härskande draget både i Grönköping och Grüneberg an der Oder är skandalhunger, och fastän Dolceacqua i arkitektoniskt hänseende avvek från andra småstäder, gjorde det inte något undantag i moraliskt. Affären med denne fine utlänning, som mitt i natten ertappats på bar gärning vid ett inbrottsförsök hos fader Triulzi var den största sociala triumf Dolceacqua haft i mannaminne. Såsom värdshusvärden klagat för Filip Collin, hade staden ej haft ett brott att uppvisa på det sista halva århundradet, och så togo myndigheterna sig för att bygga ett fängelse där! Och så, ecco, blir det plötsligt bruk för fängelset tack vare denne främmande signor.

»Han skall ha femton år!» ropade perukmakaren och barberaren Zazori. »Då står fängelset åtminstone inte tomt så länge.»

»Men då får vi ju föda honom i femton år», invände den eljest rättsivrande hökaren Mantero betänksamt.

»Han skall dömas till straffarbete, så att han själv förtjänar födan!» förbättrade signor Zazori sitt yrkande.

»Men kan man få femton års straffarbete för ett ofullbordat inbrottsförsök?» frågade signor Mantero. »Kom ihåg, att han aldrig kom längre än i fader Triulzis farstu.»

»Femton års straffarbete skall han dömas till, annars finns det varken lag eller rätt i landet», ropade signor Zazori, »och jag emigrerar till Amerika!»

»Har någon sett honom, sedan han blev insatt?» frågade smeden Cazzo, som tittat in på krogen på ett ögonblick.

»Poliskonstaplarna visa honom för fem centesimi till vem som vill», sade brevbäraren Tognioli, vars yrke gav honom ledighet nog att tillbringa hela sin dag på krogen om han ville. »Jag var över och såg honom senast i dag morse.»

»Hur ser han ut?» frågade signor Cazzo. »Han är väl nedstämd och hänger med huvudet?»

»Nej, porca madonna, det är det egendomliga. Han skrattar och visslar som en stare om våren. Konstapel Borbante, som talar franska, har förebrått honom och sagt honom, att man väntar sig ett annat uppförande av en arrestant. Han bara visslar och bjuder dem på cigarretter.»

»Har han *pengar?*» ropade signor Mantero.

»Fullt upp», bekräftade brevbäraren.

»Men varför gjorde han då inbrott hos fader Triulzi?»

»Fader Triulzi hade en bibel, som fransmannen ville stjäla, en illustrerad bibel med madonnan och alla helgonen. Det säger fader Triulzi.

Fransmannen säger att han ville köpa bibeln och att han hade pengar med sig för det.»

»Haha! Inte tror någon på det!»

»Naturligtvis inte, men pengar har han, det är säkert, och han är frikostig med dem också.»

»Han tror väl att han kan muta konstaplarna!»

»Då kan han spara sina pengar! Borbante släpper inte ut den första fånge han haft för en halv million. I övermorgon på eftermiddagen börjar förhöret.»

»Och den andre, hans medbrottsling?» sade signor Zazori och rynkade ögonbrynen. »Honom har de inga spår på än?»

»Nej, han kom undan. Det var en svensk, säger fader Gilio här på värdshuset, fastän han talade vårt språk flytande.»

»Svensk!» sade signor Zazori och rynkade sina tumstjocka ögonbryn ytterligare. »Porca madonna, det är dem som bor i Tyskland. Och han kom undan!»

»Ja, det gjorde han. Men gendarmerna spana efter honom överallt.»

»Är det en tysk, får de aldrig fatt honom», sade hökaren Mantero pessimistiskt. »Jag blev lurad av en tysk, när jag hade affär i Bordighera. Det var en baron.»

Brevbäraren Tognioli sänkte rösten och såg sig omkring.

»I morgon kommer *han*», viskade han.

»Vem?»

»Vaccinatören. Det var brev till borgmästaren om det i dag. Han kommer i morgon eftermiddag, och skall börja vaccineringen i övermorgon.»

Det blev tyst i kretsen på fader Gilios krog. Man såg på varandra och drack utan att säga något. Till slut utbrast signor Zazori: »Död och pina, om *jag* låter honom sticka kniven i *mig!*»

»Du måste det. Det är en stor order från regeringen. Det går koppor i Genua, och alla skola vaccineras.»

»Jag säger bara, förr får man sätta mig i fängelset i sällskap med fransmannen, än han kommer i närheten av mig med sin kniv. Skäras av en sådan där! Corpo di Christo, ett sådant svineri. Vem vet, om han inte förgiftar en för ro skull?»

»Men det är en order, och i Seborga förgiftade han inte någon, det har jag hört», sade brevbäraren Tognioli, vilken dunkelt kände med sig, att hans yrke krävde en viss bildad radikalism i åsikter hos honom. Men han mottogs med en storm av protester.

»Jag skall gå dit», skrek barberaren Zazori, »men det första han försöker att ge sig på mig, skär jag halsen av honom med min rakkniv!» Signor Zazoris vänner uttryckte sitt bifall. »Han skall börja med barberaren», ropade de, så får han lära sig, om vi tåla vad som helst i Dolceacqua! Leve barberaren!» Till slut sade signor Tognioli för att byta om samtalsämne:

»Vaccineringen är klockan tolv, och förhöret klockan tre. Det blir en stor dag i Dolceacqua i övermorgon!» Signor Zazori bedyrade med ännu ett antal blodtörstiga uttryck, att dagen skulle bli minnesvärd, åtminstone genom den förra av sina evenemang, om vaccinatören kom i närheten av honom; och man bröt upp.

Signor Zazori skulle få rätt. Den beramade dagen för de stora händelserna blev evigt oförglömlig i Dolceacqua, och den blev det genom den första av dessa händelser. Men det blev inte signor Zazoris förtjänst, att detta inträffade; och om ni på genomresa i Dolceacqua låter raka er av signor Zazori, gör ni över huvud taget bäst i att undvika den minnesvärda dagen som samtalsämne med honom. Samma råd gäller gentemot de övriga invånarna i staden. Och detta beror på att — men låt oss söka framställa vad som hände.

Vid femtiden dagen efter det ovan refererade samtalet på fader Gilios krog anlände fyra herrar i bil till Dolceacqua och hälsades med förväntansfullt intresse. Turister voro alltid välkomna och särskilt i bil. De fyra herrarna höllo framför värdshuset och förfrågade sig om rum. Fader Gilio, som inte var van att ha boende gäster, blev utom sig av glädje.

»Jag har fyra rum lediga, signori», sade han. »Ni kunna få hela övervåningen.»

»Det är förträffligt.»

De resande lyfte en mängd bagage av delvis egendomligt utseende ur bilen, och fader Gilio bar upp det. Bilen drogs in i ett stall, som eljest härbärgerade fader Gilios åsnor. De främmande, som tydligen voro italienare, voro icke dess mindre mycket tystlåtna av sig och begåvo sig direkt upp på sina rum. Efter en stund hörde fader Gilio, som stod och lyssnade i trappuppgången, ett underligt surrande ljud börja där uppe; kort efteråt öppnades dörren och en av de fyra nyanlända kom utför trappan. Han hade guldbågade brillor och såg ut som en läkare. Han slog sig ned i fader Gilios bästa krogrum, lät servera sig en flaska vin av fader Gilio och rökte tankfullt den ena cigarretten efter den andra, under det han tycktes lyssna till det surrande ljudet som kom uppifrån våningen. Fader Gilio förgicks av nyfikenhet, men vågade inte störa den främmande, vars lärda utseende skrämde honom. Vid åttatiden såg den främmande på sin klocka, reste sig under tystnad från bordet och gick upp i andra våningen. Det dröjde en stund, innan han kom ned igen; och härunder upphörde det surrande ljudet från ovanvåningen. Slutligen visade han sig åter och beställde supé av fader Gilio.

»Att serveras i våningen för er och de andra signorerna, icke sant?» skyndade sig fader Gilio att säga.

»Nej. Endast en supé för mig, och jag önskar äta den här.»

Fader Gilio stirrade på honom.

»Och de andra signorerna?»

»De äta aldrig supé.»

Fader Gilio satte tyst fram vad han hade, mackaroner, en ragu, ost och vin. Vad var det för ett egendomligt sällskap han fått under sitt tak? Vad var det för ett envist surr, som kom från ovanvåningen? Och vad var det för herrar, som kommo i bil och inte åto supé? Han brydde sitt huvud tills den främmande druckit sitt kaffe och reste sig upp.

»Ni undrar kanske vem jag är?» sade han. »Ni är kanske rädd för er nota? Låt mig ge er förskott för två dagar för mig och mina medhjälpare.»

Fader Gilio utgöt sig i protester. Den främmande avklippte dem, gav honom ett par guldmynt och tog fram ett stämplat papper ur fickan.

»Jag är väntad i Dolceacqua», sade han, »men jag vet inte om jag är efterlängtad. Kan ni läsa?»

Fader Gilio nickade stolt och tog papperet, som han räckte honom. Han stavade sig genom de första raderna och gav till ett rop.

»Vaccinatören!»

Den främmande nickade tyst.

»Jag kunde tro att jag skulle mottagas här som på andra ställen», sade han. »Nu vet ni vem jag är, och ni kan sända bud till överheten att vaccineringen börjar i morgon klockan tolv.»

Han tog ett steg mot trappan men vände sig om.

»Det var sant», sade han. »Bliv inte ängslig, om surret, som ni hör, håller på ut på natten. Det är mina medhjälpare som arbeta. Och, medan jag tänker på det — ställ i ordning en god och stadig frukost till dem tidigt i morgon. De komma att göra heder åt den!»

Med dessa ord gick han, och den skräckslagne fader Gilio skyndade ut i krogrummet för att förkunna nyheterna för signor Zazori och hans vänner.

Det är svårt att ge en riktig skildring av den följande morgonens händelser i Dolceacqua. Vill man hämta vittnesmål på ort och ställe — såsom de italienska myndigheterna försökt göra — får man en förvirrande massa detaljer. Det är sant, att dessa stämma överens i huvudsaken, att panik uppstod och att den del av stadens befolkning, som kunde röra sig på sina ben, vid tvåtiden på eftermiddagen befann sig överallt utom i Dolceacqua. Men eftersom det sedda är avhängigt av ögonen som se, ge vittnesmålen för övrigt en mycket förvirrande bild av det skedda. Signor Zazori svär på att endast de övriga invånarnas böner hindrade honom från att tillställa ett blodbad värre än Bartolomeinatten, under det de övriga invånarna svära på att signor Zazori var förste pristagare i språngflykten från rådhuset. Säkert är följande:

Klockan halv tolv på förmiddagen visade sig de fyra främmande personerna, som anlänt föregående dag, på rådhuset, där de anhöllo att få tala med borgmästaren. Borgmästaren mottog dem efter något dröjsmål. Den ene av de främmande framtog ett stämplat papper och sade:

»Mitt besök är redan anmält till er, herr borgmästare, och ni vet vad det gäller. Här är min fullmakt. Jag hoppas, ni har låtit utfärda upprop till befolkningen att infinna sig mangrant.»

»Ja — ja visst», stammade borgmästaren, som genomläst papperet. »Ja visst. De komma säkert.»

»Jag tror det är bäst att ni sänder ett par utropare runt Dolceacqua, om ni inte redan gjort det Annars har jag inte .stora förhoppningar. Betona att vaccineringen är gratis och fullkomligt smärtfri.»

»Ja, d-det är kanske bäst», sade borgmästaren.

Det dröjde till halv ett innan befolkningen började infinna sig. Den förste som kom, var barberaren Zazori, vars drag buro ett uttryck av vilt trots. Liksom styrkta av hans exempel började andra troppa till, och vid ett-tiden började mottagningssalen bli full. Vaccinatören och hans tre medhjälpare stodo på en estrad. Även borgmästaren hade på uppmaning av vaccinatören tagit plats där. Han var synbarligen blek och

nervös och putsade ivrigt sina glasögon. Vaccinatören lutade sig fram till honom.

»Innan vi börja», sade han, »vore det kanske bäst att tillkalla ett par poliskonstaplar för att upprätthålla ordningen. Ni vet hur lätt en folkmassa blir skrämd, herr borgmästare.»

»Ja v-visst.»

»Hur många konstaplar har ni?»

»Fem, men de ha en farlig förbrytare att bevaka i fängelset, och honom kunna de inte gå ifrån. Jag skall hålla rannsakning med honom klockan tre.»

Vaccinatören överblickade salen.

»Vi ha så mycket folk här», sade han, »att fem konstaplar blir knappt tillräckligt. Låt kalla hit dem allesammans, herr borgmästare.»

»Men — — —»

»I Ceriana hade jag tio konstaplar till hjälp med att upprätthålla ordningen och i Seborga sju.»

»Men fången! Men fången!»

»Han är väl inom lås och bom!»

»Ja, men — — —»

»Låt slå honom i järn så länge, om ni är rädd. Jag vill inte garantera att jag kan hålla reda på befolkningen här utan minst fem konstaplar till hjälp. Vill ni? Minns att vaccinationen sker på regeringsorder.»

»Det är olagligt att slå honom i järn — — —»

»Bah, en förbrytare, på ett par timmar! Törs ni inte ta det ansvaret på er, så törs jag!»

Borgmästaren kastade en hjälplös blick runt salen och lutade sig därpå fram till sitt skrivbiträde, som han gav en order. Det gick något tiotal minuter, under vilka salen fylldes ytterligare; så kom Dolceacquas ordningsmakt fulltalig inmarscherande och posterade sig vid ingången. Det blev ett ögonblicks nervositet i människohopen, men vaccinatören skingrade den genom att lyfta handen och ta till orda.

»Medborgare i Dolceacqua», sade han, »som ni alla veta, skall det äga rum vaccinering här i dag. Det är Regeringens order, och den är utfärdad endast och allenast till er välfärd. Ni veta, att en svår koppepidemi rasar i Genua, knappt fem timmar järnvägsresa härifrån. Ni veta troligen också alla, vilken hemsk sjukdom kopporna är? *(Röst i salen:* 'vi ha aldrig haft koppor här.') Ni kunna ha kopporna här inom sex timmar; en resande från Genua kan föra dem med sig. *(Röst i salen:* 'här kommer inga resande.') Vem garanterar er att inga resande komma hit? Ha ni inte just en utländsk förbrytare i ert fängelse efter vad jag hört? — Kopporna är en av de förskräckligaste farsoter som finnas. Den rycker bort män, kvinnor och barn och den som den icke dödar, vanställer den för livet. Och mot kopporna finnes endast en räddning: att låta vaccinera sig. *(Röst i salen, igenkänd som*

signor Zazoris: 'vem säger oss, att vi inte får något ändå värre, om vi vaccineras?') Den stora fördelen med vaccinationen är att den är fullständigt ofarlig — ni hör, vad jag säger, fullständigt ofarlig. Om ett par ögonblick, då jag vaccinerat den förste av er, skola de andra se det med sina egna ögon. Vem av er, medborgare i Dolceacqua, vill vara den förste och visa sin redobogenhet att lyda Regeringens order?»

Hade vaccinatören väntat att det skulle bli rusning efter platsen, hade han misstagit sig. Hans ord följdes av dödstystnad; endast det hesa gnisslet av signor Zazoris tänder hördes, medan han för sina grannar, hökaren Mantero och brevbäraren Tognioli förklarade, vilka marter han tillärnade vaccinatören, om denne tänkte tvinga honom att bli den förste. Vaccinatören, som sett ut över folkhopen, ryckte på axlarna och återtog:

»Medborgare i Dolceacqua, det smärtar mig att se att ingen av er frivilligt vill vara den förste att lyda Regeringens order. Nåväl, Regeringen är vidsynt och frikostig; den har utfäst en belöning av 20 lire för den förste, som låter vaccinera sig, och 5 lire för var och en av det tio nästa som komma. Här äro pengarna. Medborgare i Dolceacqua, vem vill vara den förste?»

Åter blev det en paus, och alla sågo på varandra. Signor Zazoris ansikte uttryckte genom ett diaboliskt hångrin, att han genomskådat fäl-

lan med tjuguliremyntet. Vaccinatören lät sina blickar irra över salen. Till slut vände han dem mot mannen som satt bredvid honom på estraden, borgmästaren, som flög samman som för en huggormsblick. Utan att någon i salen märkte det, sköt han ett pappersstycke över till borgmästaren, på vilket denne läste: »*Jag skall endast låtsa vaccinera er; det kommer knappt att kännas; och tjuguliran är er!*» I nästa ögonblick brast det lös en storm av applåder i salen: borgmästaren hade rest sig från sin stol och dragit av sig rocken.

»Låt mig föregå med exemplet», sade han med majestätisk röst.

»Får jag be er blotta armarna», sade vaccinatören bugande. »Ni hedrar er stad, herr borgmästare.»

Under massans andlösa spänning vek han skickligt upp borgmästarens båda tvivelaktigt rena skjortärmar. Han tog en liten spruta från bordet och med en blixtsnabb rörelse hade han gjort två injektioner. Borgmästarens skrik överröstades av folkets applåder. Inom ett par sekunder satt han påklädd på sin stol och nickade mot massan. De som nu i språngmarsch bestego estraden voro Dolceacquas fem poliskonstaplar. Proceduren med dem tog inte en halv minut för vaccinatören och hans två medhjälpare, och folket var just på väg att storma estraden, då det hemska avbrottet kom.

Guldmyntet, som borgmästaren mottagit i belöning, föll plötsligt ur hans hand, nästan i samma nu följt i rad av konstaplarnas silvermynt. Borgmästaren gjorde ett försök att resa sig ur stolen, men kunde det inte. Konstaplarna sjönko samman på estraden som övergräddade pösmunkar. Borgmästarens ansikte förvreds av fasa, konstaplarnas likaså; deras ansikten blevo pionröda; de började flåsa som efter en halvmils språngmarsch, och under det de gjorde förtvivlade ansträngningar att resa sig upp, kom ett sexfaldigt nödrop:

»Han har förgiftat oss! Vi dö!»

Detta blev uppbrottssignalen. Som en tjutande lavin rusade Dolceacquas befolkning ut genom dörrarna med signor Zazori i spetsen. Det bar i väg mot katakombgränderna och mot bergshöjderna runt omkring staden; efter fem minuter var inte en själ att se, och intet annat hördes än enstaka verop ur katakomberna och ett och annat flyende klacktramp fjärran från höjderna. Plötsligt blevo de fyra personer synliga, som föranstaltat skräckscenen. Till synes oberörda styrde de kosan till Dolceacquas fängelse; efter två minuter kommo de ut därifrån, men voro nu fem. Och några minuter senare flög en bil av nedåt kusten.

III.

»Ni ser nyttan av god och bildande läsning, käre Lavertisse! Hade jag haft *Pervenches Giftermål* eller *Budoarspegeln* med mig till reslektyr, hade ni vid det här laget varit rannsakad och dömd. Det var mina *Fysiologiska Mysterier,* som räddade er.»

»Vill ni inte tala, så att en vanlig människa kan begripa er, professor?»

»Jag tycker jag talar som en a-b-c-bok. När jag fick ert brev genom Francesca, visste jag ingenting annat än att jag måste ha er loss. Ni har annat att göra än att sitta i fängelse i Italien. Men hur jag skulle bära mig åt, var en gåta, som det tog mig sju timmar att lösa. Så väl bevakad som ni var, hade det inte varit lätt att skaffa er ut i London, och i en liten stad som Dolceacqua var det omöjligt; jag kunde inte visa mig i synhåll av katakomberna utan att bli misstänkt. Jag funderade på att slå mig ner där som artist eller menageriägare, men de där fem blodtörstiga konstaplarna voro mig tre för många.

Det var då, jag kom att tänka på vaccinatören, som väntades dit, som för tillfället var i Seborga, och som vi just ha viftat farväl till på Amerikabåten. Jag fann honom i Seborga, och han var villig nog att höra på vilket öra som helst mot erkänsla. Jag föreslog honom att jag skulle få hans plats och vaccinera befolkningen med något sövande ämne i stället för med vaccin. Men det var omöjligt därför att det var omöjligt att få upp lämpliga gifter nog. Giftstadgan är ytterligt sträng, och att smuggla in från annat håll gick inte av det enkla skäl att jag hade för bråttom. Mannen skulle vara i Dolceacqua på bestämd tid. Och det var då de Fysiologiska Mysterierna hjälpte mig.

Vet ni, hur trötthetеn uppstår, Lavertisse? Gör ni det inte, är ni ursäktad, eftersom vetenskapen själv inte förstår det riktigt än. Men så mycket är säkert, att allt arbete framkallar verkliga gifter i musklerna, och det är dessa gifter, som göra att vi känna oss trötta. Gifterna sköljas i normala fall bort av blodet — men ingenting hindrar en att skaffa ut dem ur muskeln på annat sätt. Det kan vilken fysiolog som helst göra i sitt laboratorium. *Och sprutar man in giftet i en annan person, uppkommer en överväldigande trötthetskänsla, och om dosen görs stark nog, momentan förlamning!*

Där hade jag mitt kolumbusägg, och resten var enkelt. Jag tog bil till Dolceacqua i sällskap

med vaccinatören och hans två bröder, som ingenting bättre begärde än en biljett till Amerika. Vi hade med oss en liten trampkvarn, som snurrade för er skull hela kvällen i går och långt ut på natten. Jag skaffade mig trötthetsgift nog för ett tjog personer ur mina tre medhjälpare, men jag var viss på att hälften skulle räcka med litet dramatisk iscensättning. Domaren och poliskonstaplarna voro ju de som jag helst ville experimentera på, och borgmästaren, som också var domare, hjälpte mig med den saken. Jag är rädd, käre Lavertisse, att nästa vaccinatör får ett knogigt jobb med överheten och ordningsmakten i Dolceacqua. Det vore nu verkligen synd, om jag skulle ha verkat i obskurantismens tjänst!»

»De trodde väl de voro förgiftade och skulle dö, professor?»

»Det trodde de. När jag lämnade dem, sutto de på estraden utan att kunna röra sig av utmattning och påminde om Prinsessan Törnrosas hovstat. Men jag tror nog, de äro på benen vid det här laget. — Apropå det, käre Lavertisse, ni skrev, att ni blev hundbiten den där natten ni ville köpa fader Triulzis bibel. Jag skall väl inte ge er en liten injektion för att förebygga rabies?»

LAVERTISSE VINNER HÖGSTA VINSTEN

I.

Det kan grälas, och det har grälats, om de flesta ting här på jorden, bl. a. om huruvida äktenskapliga gräl äro värst inom eller utom äktenskapet. När vi säga inom eller utom äktenskapet, mena vi naturligtvis det legitima, och om vi ha läst Strindberg, anse vi det uteslutet, att ett gräl utom äktenskapet skulle kunna framträda med anspråk på beaktande. Men i alla fall — hade läsaren en vacker januarimorgon år 1911 befunnit sig på den självständiga ön Korfu i Adriatiska havet och haft tillfälle att se in i matsalen i en av dess lyxvillor, skulle läsaren möjligen börjat revidera sin uppfattning.

Sceneriet: matsalen är liten, elegant, möblerad med halft fransk, halft orientalisk smak, — stolarna vid matbordet äro låga budoarstolar, och kaffeservisen i tungt silver med små koppar passar bättre en mera framskriden timme på dagen. En vaxblek, svartskäggig grek ser trött ut genom fönstret, och en fyllig ung dam i morgondräkt med blixtrande svarta ögon gestikulerar mot ho-

nom med de henna-färgade, vassa små naglarna borrade långt in i sina knutna händer. Det är tydligt att debatten pågått länge.

»Du är feg!»

Intet svar.

»Du är snål!»

Intet svar.

»Du är inte bara feg och snål, du är dum och inbilsk till på köpet, men om du vill inbilla dig, att du skall få spela gentleman länge till på min bekostnad, misstar du dig!»

Intet svar.

»Vill du svara? Hör du inte vad jag säger?»

Intet svar.

»Om du (ursinnig gaffelrevelj mot en tallrik) inte svarar, sticker jag ut ögonen på dig med gaffeln! Jag *vet* att du vann massor i går kväll i kasinot! *Vill* du ge mig halsbandet?»

»Jag har redan svarat er, min fröken, att jag inte tänker offra tolvtusen francs på en nyck av er, som ni har glömt i morgon.»

»Min fröken! Ni! Er! (Gaffelreveljen byter om föremål och riktar sig mot en frukostbricka av silver, som utsänder en ovanligt gäll och öronskärande ton). Spara er ironi, herr Simonides! Haha! Hahaha!»

»Jag sparar den, ärade fröken Mavropoulos. Med intelligensens vapen skulle jag inte komma långt med er.»

»Med intelligensens vapen! Har du några av den sorten, äro de slöa, slöa, *slöa,* hör du! Men du har inga! *Inga!* Du är inte bara . . .»

»Jag har hört era adjektiv ofta nog i dag för att kunna dem. Jag är inte bara feg, jag är också snål.»

»Det *är* du! Det *är* du!» (I gäll, halft snyftande ton.)

»Jag är dessutom dum och inbilsk, och om jag tror, att jag skall få spela gentleman längre på din bekostnad . . .»

»Ditt avskyvärda, föraktliga odjur! Ah-h-h» (en flod av tårar; fröken Mavropoulos' ansikte försvinner i den vita servetten, och först efter en lång stund framträngа något så när begripliga meningar — begripliga för en person som förstår nygrekiska — ur den:) »*k-n — k-n* — — du är ett odjur — du menar inte — inte — *(k-n, k-n)* — att du inte vill ge mig den första present jag bett dig om på ett — ett halvår . . .»

Intet svar. Fröken Mavropoulos' motpart slår i en kopp kaffe och tänder med van hand en cigarrett. Rösten ur servetten fortfar några ögonblick att snyfta (*k-n, k-n*), men lyfter sig snart nog till andra tonlägen:

»D-du är ett (*k-n, k-n*) odjur — d-du vet att jag ä-älskar dig — att jag *har* älskat dig mer än någon annan kvinna gjort — eller (*k-n, k-n*) bort göra . . . Och du vann i går igen i kasinot, det *vet* jag! D-du vet att jag bor här som — s-som

din ä-älskarinna, och du — du . . .» (Tvär paus; ett av fröken Mavropoulos' svarta ögon visar sig, icke märkbart förgråtet, över kanten av servetten, och rösten antar tvärt ovan antydda förändrade tonläge:) »Tror du kanske jag älskar dig mer — om du skall vara så här? Då misstar du dig, min vän! Ah, vad du misstar dig! Hör du! Jag älskar dig inte, jag *har* aldrig älskat dig, om du inte genast säger att jag får halsbandet! Ah, heliga Guds moder, varför lyssnade jag till den uslingen, när han tiggde och bad mig att flytta in i den här villan! Ah, om jag vetat . . .»

(Plötsligt avbrott från fröken Mavropoulos' motpart, som knackar askan av sin cigarrett:)

»Ni hade gjort andra den äran att lyssna till dem, innan ni lyssnade till mig, min fröken.»

»*Ah!* Vad vågar du säga? Vad *vågar* du säga?! Vill du påstå, att det inte var *du* som — — ah, din fega, eländiga usling, t. o. m. det är du för feg att erkänna — akta dig! Jag är inte ofarlig! Är det det, du tror? Det finns andra saker du kan få att erkänna, som du har mindre skäl att vara stolt över. Ditt lotteri, vad! Haha! Hahaha! Ditt lotteri! Om någon . . .»

»Tig!» (Fröken Mavropoulos' motpart har tagit cigarretten ur munnen; och under det han hittills lyssnat till henne med en slags pervers njutning, ha hans ögon nu antagit ett uttryck som inte är att misstaga sig på. Fröken Mavro-

poulos tystnar också tvärt och stirrar på honom, först med ett uttryck av räddsla, sedan med återvändande tillförsikt:)

»Om jag — om någon, naturligtvis *någon*, skulle skriva ett brev, ett litet, litet brev till regeringen och be den undersöka, hur förra dragningen . . .»

»Maria! Tig, om du har dig själv kär! Om *någon* skrev ett sådant brev, skulle *någon* aldrig bli trodd — och nästa dag skulle *någon* vara ur stånd att skriva några som helst fler brev — förstår du? Du säger att du inte är ofarlig — akta dig, jag är farlig, om det gäller!»

»Ah! Du hotar mig! Du hotar en kvinna, som du har förfört genom att inbilla henne att du älskade henne! Det är vad jag kunde vänta mig, när du inte vill ge mig ett fattigt halsband, det första jag bett dig om på ett halvår! Och jag *vet* att du vann massor av pengar i kasinot! Heliga Guds moder! — Vill du inte ge mig halsbandet?»

(Fröken Mavropoulos motpart har rest sig och går med samma blick i ögonen som under sitt senaste yttrande, mot dörren. Han öppnar den, går ut, och stänger, utan att så mycket som en antydning av en smäll höres. Fröken Mavropoulos sjunker samman i en konvulsion av förtvivlan, avbruten av små hat- och hämndväsande nygrekiska eder. Äntligen, efter en god halvtimme, reser hon sig upp, torkar sig försiktigt i

ögonen, pudrar sig och går ut på villans altan, i det hon knyter sin knubbiga, men vackra och vita lilla hand mot den dörr, där hennes motpart försvnnit. Villan ligger diskret vid en aveny i utkanten av staden, och folk syns inte. Det är middagstid och mycket varmt, trots att månaden endast är januari. Fröken Mavropoulos gassar sig med en katts välbehag i solskenet och ser med drömmande ögon ut över det välbekanta landskapet — de gråvita, skoglösa bergen, staden Korfu med dess gulvita hus nere vid stranden av det blåa havet, den blommande trädgården nedanför villan och den dammiga avenyen, vid vilken den ligger. Till slut mumlar hon mellan tänderna:)

»Åh, den snåla, snåla uslingen! Jag som *vet*, att han vunnit var afton i en lång tid i kasinot! Han kan gärna hota *någon* bäst han vill — får jag bara hjälp av *någon* — och någon inte ser för illa ut . . . är det bäst han aktar sig!»

II.

»Käre Lavertisse», sade Filip Collin, »det ser ut som om vi skulle behöva föröka vår kassa. Republiken Korfu är det dyraste ställe jag ännu varit med om.»

»Det är också en fantastisk otur ni haft med banken.»

»Ni med. I det fallet ha de andra spelarna ingenting att förebrå oss och vi ingenting att förebrå varandra. Faktum är att jag inte har mer än nio hundra francs på fickan.»

»Och jag sex.»

»Och alltså?»

Monsieur Lavertisse ryckte på axlarna och såg ut genom fönstret.

»Vad skulle vi här att göra?» sade han.

»Denna fråga är er ovärdig, Lavertisse. En äventyrare bör vara gladast, när han är pank. Penningbristen är hans tillvaros krydda och en sporre för hans uppfinningsförmåga. Vi kommo hit, därför att Korfu har den underbaraste vinterluften i Europa och det blåaste vattnet i

Adriatiska havet. Att kasinot skulle bli så fatalt för vår kassa, kunde vi inte förutse, men vi få inte klaga nu när det har skett.»

»Eller varför kan man inte en enda gång ha sådan tur som den där Simonides?» fortsatte monsieur Lavertisse utan att fästa sig vid Filips förmaning. »Den svartskäggige lotteridirektören! Han vinner visst varenda gång! I går kväll drog han ur mig nitton tusen på en enda bank. Jag tror karlen kan trolla.»

Filip Collin svarade inte, och det blev tyst i det eleganta rummet på Korfus Kurhaushotell. Det gick en halvtimme, vilken Lavertisse, tyst åberopande sig på gammal intimitet, använde till manikurarbeten. Filip, som redan hunnit ett stycke ned i en butelj King George, lade ännu en grogg av detta rojalistiska märke bakom sig, under det han stirrade ut mot eftermiddagshimlen. En vit molnarmada seglade upp från sydöst och kryssade ut över de blå himladjupen. Genom det öppna fönstret kom det doft från oliverna och mimosaträden i hotellparken och en blandad doft av rosor och orangeblommor från en osynlig plantering nedanför fönstret. Solen höll på att gå ned, och ljusen i kasinot gjorde redan blanka gula prickar mellan palmbladen.

Äntligen bröt Filip tystnaden.

»Det är en sak jag inte kan komma ihåg, Lavertisse!»

»Vad då?» sade Lavertisse ivrigt.

»Om det var på morgonen eller vid den här tiden på dagen Odysseus fanns vid havsstranden av prinsessan Nausikaa. Ni vet att det var just på den här ön, där vi nu befinna oss. Det har Schliemann, eller vem det är, bevisat. Men jag har sannerligen glömt av, vid vilken tid det

var. Om jag varit Homerus, skulle jag låtit det ske just nu i kvällningen.»

»Vad tusan ha vi för glädje av sådant snack, professor? Jag trodde ni hade funderat ut någon plan.»

»Det har jag också.»

»Nå!?»

»En gång när jag blir trött på att irra omkring som Odysseus, är det min plan att köpa hela denna ö för egen räkning och låta min levnad sluta här i en arkadisk Puvis-de-Chavannes-solnedgångsfrid. Och Nausikaa skall bli min ålderdoms tröst.»

»Ni skulle skämmas att prata så där just nu. Ni borde fundera ut något sätt att förebygga att Nausikaas ättlingar kasta oss i havet för ogulden skuld.»

»Ni tänker på hotellvärden?»

»Ja. Vi ha en liten vacker nota på trehundra francs mer än vi äga.»

»Hur kan ni, Lavertisse? Ser ni inte, att himlen just i detta ögonblick övergår från mörkblått till homeriskt vin? Ser ni inte, att parken står blå och stelnad som i en dröm kring de tysta, vita statyerna? Kan ni inte höra, att plasket från fontänen nedanför oss sjunger som en rapsod om — — —»

»Prinsessan Nausikaa! Professor, jag skall köpa era sonetter om Korfu, när de utkomma, men vill ni inte vänta med att skriva dem, tills ni köpt ön? Och fundera nu för Guds skull ut ett sätt att få pengar till det.»

»Jag trodde inte ni var så lumpen som ni är, Lavertisse. Det smärtar mig att göra den upptäkten, just när jag känner mig i humör att konkurrera med Théophile Gautier och andra berömda skalder. Pengar! Köp en lott i Simo-

nides' lotteri och vinn högsta vinsten nästa dragning, så har ni 150,000 francs att röra er med. Det är det bästa råd jag kan ge er för tillfället, utom att ta en whisky och spela med tur i afton.»

»Med sexhundra francs i kassan!»

»Ja, så blir det min tur i morgon afton med mina nio hundra. Ni blir första uppbådet och jag landstormen. Misslyckas det, får jag sätta mig ned och fundera, eftersom det nu tycks vara omöjligt att få ett livstecken från vår vän Graham hemma i England.»

Filip och hans vän hade hunnit göra sig så kända som bankirer vid spelborden i Korfus kasino att det väckte uppmärksamhet bland de spelande, då ingen av dem denna afton tog banken vid bordet. Ett ögonblick supponerade man med ett småleende, att de voro slutspelade, men detta förmodande fick man genast överge, ty det första monsieur Lavertisse gjorde, sedan han fått ett kort av bankiren, var att blint sätta en femhundrafrancssedel på det. Professorn höll sig bakom sin vän utan att sätta. Spelet var bajersk bank, som i korthet beskrivet tillgår på följande vis: fyra nybrutna kortlekar blandas under kontroll; och sedan det avgjorts vem som skall ha banken, får varje spelare av bankiren ett kort; det gäller att (med detta kort enbart eller genom köp av högst tre till) komma så nära nio i poäng som möjligt. Alla klädda kort medföra ögonblicklig förlust. När spelaren förklarat sig nöjd, har bankiren att straffa, men dessförinnan föreslår han, om han vill, spelaren att öka insatsen. Härigenom får spelet ett element av bluff, eftersom ökningen kan fortsättas liksom vadhållningen i poker. Kasinots krupiär, som blandar korten och övervakar spelet, tar för kasinots räkning en procent av varje sats.

Bland gästerna i Korfus kasino var det för ögonblicket utom professor Pelotard och hans vän endast en man lade märke till: herr Simonides, chef för Korfus auktoriserade klasslotteri.

Professorns ankomst hade betytt en vändpunkt för Simonides. Det sades, att denne från okto-

ber till december spelat bort trehundratusen francs i kasinot; den 22 december anlände professor Pelotard med sin vän, och därmed kom

omslaget för lotteridirektören. Nio aftnar i rad hade han nu gynnats av den mest fabelaktiga tur. Om det var han, herr Lavertisse eller professorn som hade banken, var likgiltigt: Simonides vann, och de två vännerna förlorade. Hade han banken och var nöjd på så litet som fem, satt hans motspelare med fyra eller tre; hade hans motspelare haft tur med sina köp och fått åtta eller nio, lade herr Simonides ofelbart och direkt upp nio. Hade de banken, gick det på samma sätt. Herr Simonides' plötsliga tur hade även på annat sätt berett de övriga spelarna förluster: det är tillåtet att hålla vad om spelens utgång, och med kännedom om lotteridirektörens dittills konstanta otur hade till en början alla hållit mot honom; nu var det längesen någon befunnits villig därtill. Man beräknade att Simonides i det närmaste vunnit tillbaka två månaders förlust på de nio dagarnas spel.

Herr Simonides var en medelålders man med ett stort, ytterst välvårdat svart skägg, ett vaxblekt ansikte och fina vita händer. Han var tystlåten och behärskad i sina rörelser och förrådde aldrig med en min, hur spelet gick för honom.

Då Lavertisse denna afton blint satte sin femhundrafrancssedel på kortet, som han fått av Simonides, förblevo bankirens drag lika uttryckslösa som eljest, ehuru insatsen var nog så hög med tanke på att kortet kunde vara klätt. Han frågade endast:

»Önskar ni flera kort?»

Lavertisse såg hastigt på sitt kort och skakade på huvudet.

»Önskar ni öka er sats?»

Lavertisse skakade åter på huvudet. Bankiren lade lugnt upp ett kort för att straffa. Det var en fyra. Han tvekade ett ögonblick och lade därefter upp ett kort till. Han fick en tvåa och hade alltså sex. Alla trodde nu, att han skulle förklara sig nöjd, men häri misstogo de sig. Efter en sekunds tvekan slog Simonides upp ännu ett kort och fick en tvåa.

»Åtta», sade han lugnt som om ingenting hänt till Lavertisse. »Får jag be er lägga upp.»

Det hade hörts en viskning av förvåning från de andra spelarna, då Simonides köpte på sex utan att få för mycket; det kom en ny, då Lavertisse lade upp sitt kort och detta befanns vara en nia. Femhundra francs var inte någon stor summa, men detta var första gången, Lavertisse eller hans vän lyckades vinna ens så mycket. Skulle turen ha vänt sig? Simonides, som tyst betalat ut Lavertisses vinst till honom, vände sig till nästa spelare, mot vilken han hade större framgång. Efter några minuter var han åter hos Lavertisse, som utan att säga något sköt ut ett tusen francs på sitt kort och efter att ha sett på det förklarade sig nöjd. Simonides slog upp ett kort för att straffa och fick en kung. Eftersom klädda kort medförde ögonblicklig förlust

för den som fick dem, kastade han kungen till sides och betalade ut de tusen francsen. Lavertisses grannar fångade en glimt av dennes kort, då han lade bort det. De sågo att han varit nöjd på en tvåa.

Då Simonides för tredje gången återkom till Lavertisse sköt denne med samma lugn som förut ut två tusen francs på sitt kort. Efter att ha sett på det, bad han att få köpa och köpte hastigt tre kort i rad — det högsta tillåtna antal kort man fick köpa.

»Önskar ni öka satsen?» frågade Simonides.

»Ja. Tillåter ni att jag fördubblar?»

»Som ni vill. Det gör åtta tusen. Går ni med på sexton tusen?»

»För att göra er ett nöje, monsieur, men inte på mera. Det gäller alltså sexton tusen?»

»Det är överenskommet.»

Simonides slog upp ett kort under de andra spelarnas andlösa spänning. Han fick en femma, tvekade ett ögonblick och köpte nästa kort, som visade sig vara en dam. Han hade förlorat; han kastade bort korten utan att säga något och sköt över sexton tusenfrancssedlar till sin motspelare. Lavertisse lade dem på sina två förut inspelade och sade:

»Jag skall be att få visa någonting kuriöst. Jag fick ett klöveräss av banken som första kort. Som ni såg köpte jag tre kort i rad, och jag fick dessa.»

Han lade upp sina fyra kort. De befunnos vara samtliga fyra klöverässen i de fyra hopblandade kortlekar, som användes i spelet. Det gick ett sus av förvåning genom flocken av åskådare. Simonides såg på Lavertisse.

»Ni hade alltså endast fyra», sade han. »Det är tämligen högt spel att sätta sexton tusen francs på fyra i poäng.»

»Ni skulle varit nöjd på ert första kort, så hade *ni* haft de sexton tusen francsen nu», sade Lavertisse. Filip lutade sig ned och viskade ohörbart:

»*Hade* han verkligen haft dem nu, käre Lavertisse? Såvitt jag kan förstå, hade vi i stället varit utanför kasinot nu, om han varit nöjd.»

»Prat, professor! Med fyra klöveräss måste man vinna.»

Filip skakade på huvudet och gick ut på kasinoterrassen, över vilken stjärnorna flammade i tunga diadem. Han hade hunnit tillbringa en halvtimme med att insuga alla den sydländska nattens under, då han hörde hastiga steg bakom sig och såg sin vän.

»För Guds skull, professor, ge mig era 900 francs. Jag är pank. Jag höll tjugu tusen på en åtta, och vid min salig far; lägger inte den svartskäggige uslingen upp en nia och vinner. Med era niohundra kan jag jämnt betala honom.»

Fem minuter senare vandrade de båda vännerna längs Rosornas Aveny ned emot staden

Korfu, Filip visslande en vals ur *Tiggarstudenten*, monsieur Lavertisse svärjande och bannande av hjärtans lust över sig själv, sina förfäder, sin dumhet, sin inbilskhet, den självständiga ön Korfu och den person som uppfunnit hasardspelet. Klockan var ännu inte tio, och det var gott om folk på de elektriskt upplysta gatorna i den lilla staden. Monsieur Lavertisse slutade sitt anförande med att draga fram ett ensligt guldmynt ur byxfickan.

»Det här, det är hela kassan!» ropade han. »Vad skola vi nu ta oss till? Ah, tusen åskor, varför skulle jag hålla allt på den fördömda åttan!»

»Seså, käre vän», sade Filip, »kverulera inte. Ni hade tur, då ni vann på de fyra ässen. Men om ni är trött på hasardspelet, kan ni ju övergå till lotterispel, som jag redan föreslagit er. Ni ser er vän Simonides' etablissemang precis framför er till vänster.»

De hade hunnit fram till stadens öppna huvudplats. Till höger om dem reste sig det nybyggda rådhusets stora gulgrå sandstensfasad med sina sex väldiga korintiska spelare. I räta vinklar mot rådhuset sträckte sig överbyggda arkader, under vilka det låg kaféer och butiker. Det sorlade och lyste från dem. Mitt emot rådhuset upptogs platsen endast av en sexhörnig paviljong i rokokostil, vars sex gyllengallrade fönster strålade av elektriskt ljus. Filip och Laver-

tisse gingo bort till den. I de sex fönstren stodo lika många ymnighetshorn, som flödade över av guldmynt, under det en cirklad överskrift tillkännagav, att vart och ett av hornen inenhöll det fulla beloppet i guld i en av de sex huvudvinsterna i Korfus klasslotteri. Lavertisse stirrade ett ögonblick förhäxad på de blänkande guldmynten, drog därpå upp sin ensliga louisdor ur byxfickan, såg på den, gav till ett melankoliskt tjut och störtade in genom en dörr, som var märkt *Lottförsäljning till den nya serien — dragning om fem dagar*. Efter tre minuter kom han ut med en lott och stack den i ansiktet på Filip.

»14,760!» ropade han. »Min sista louisdor har jag gett ut för att lyda ert råd, professor! Nu får ni sörja för att jag vinner.»

»Det lovar jag på hedersord», sade Filip. »Händelsevis hittade jag just nu en femfrancsare i min ena västficka. Låt oss gå in på kaféet där borta i arkaden och dricka på högsta vinsten.»

De funno det lilla kaféet fullt av småborgare, som diskuterade sina angelägenheter på nygrekisk tunga. Att döma av gester och tonfall måste debattämnena ha varit brännande, men eftersom varken Filip eller Lavertisse begrep Nausikaas ättlingars språk, hängåvo de sig åt privata funderingar, till dess ett nykommet sällskap vid bordet närmast deras började tala ett annat språk än nygrekiska. Filip spetsade öronen, och efter en minuts lyssnande vände han sig till Lavertisse.

»Vad är det de tala, professor? Förstår ni dem?»

»De tala tyska, som jag begriper lika bra som mitt eget modersmål. Herrn med sportmössan och kaisermustaschen är handelsresande från Dresden och furnisserar öborna med de mattor, som under namn av äkta hemmavävda korfumattor säljas till hjärtegoda turister som ni och jag. Just nu tala de emellertid om någonting som troligen intresserar er mera.»

»Vad då?»

»Om lotteriet. De aktade borgarna hålla på att gratulera handelsresanden till den tur som följer hans landsmän i lotterispelet. Högsta vinsten i två av de sista tre dragningarna i lotteriet har fallit i Tyskland ... Vänta litet! Det här var komiskt!»

»Vad då, professor?»

Lavertisse fick inte svar på sin fråga förrän ett par minuter senare. Filip lyssnade oavvänt till samtalet vid bordet bredvid. Herrn i sportmössan hade börjat gestikulera nästan lika ivrigt som Nausikaas ättlingar, vilka å sin sida höllo på att rycka axlarna ur led. En av dem visade en tryckt lista, som herrn i sportmössan besiktigade, varefter även hans axlar började gå upp och ned. Lavertisse hörde ett par fraser, som han förstod: »*Aber ich versichere!* ... *Aber ganz bestimmt!*» Äntligen tycktes samtalet gli-

da in i en annan strömfåra, och Filip vände sig mot Lavertisse med en egendomlig blick.

»Högst kuriös debatt», mumlade han, i det han lutade sig långt tillbaka på stolen. Lavertisse visste, att det var hans favoritställning vid skarpt funderande.

»Tala då om vad det är! Vad var det mannen med korfumattorna försäkrade så bestämt?»

Filip såg på Lavertisse.

»Att en av de personer, som skulle ha vunnit högsta vinsten i de senaste dragningarna, omöjligt kunde ha gjort det, eftersom han dog tio månader förut. Lotteriet ger ut en lista, där namnet på den som vunnit högsta vinsten publiceras.»

»Och mannen som vunnit den nu senast skulle ha varit död?»

»Ja. Handelsresanden kände honom mycket väl.»

»Men hans familj har spelat vidare i hans namn.»

»Han var ungkarl.»

Lavertisse såg en stund på Filip, och drog därpå fram sin nyförvärvade lottsedel och fixerade den melankoliskt.

»Min sista louisdor», mumlade han. »Ni skall få se att jag också dör, innan jag hinner få högsta vinsten på den här. — Mannen med mattorna pratade för att göra sig intressant, tror ni inte det? *Kolossal!*»

Filip nickade.

»Högst sannolikt. Låt oss gå hem och se, om det kommit något telegram från England.»

Det var tidigt på morgonen två dagar senare, som Lavertisse kom inskyndande till Filip, som höll på att kläda sig, och ropade:

»Har ni hört vad som skedde i natt i kasinot?»

»Nej. Har Simonides klått någon annan av spelarna lika grundligt som oss?»

»Simonides förlorade sjuttio tusen francs på att hålla bank i går afton.»

»Sjuttio tusen!»

»Det har kommit en amerikan, som är bättre hemma i bluff än vi. Det var han som tog det mesta. Efteråt höll han banken och plockade av Simonides femton tusen till.»

»Åttiofem tusen francs på en enda kväll! Hur tog Simonides det?»

»Precis som vanligt, som om ingenting hänt. Han har kurage, det vill jag medge. Det vill säga . . .»

»Nå?»

»Jag kom att prata med en av kyparna i kasinokaféet. Han sade, att han stötte samman med Simonides sent i natt då han gick nedåt avenyen, och att Simonides såg ut som om han velat mörda någon.»

»Så?»

»Det var nog prat. Kyparen ville göra sig intressant liksom mannen med mattorna. Och ni

har inte något telegram från England i dag heller?»

»Nej. Däremot har jag redan hunnit ha besök av värden i egen hög person, som förfrågade sig hur länge vi skulle stanna och gärna emotsåg uppgörelse av vår räkning. Han har naturligtvis hört att vi inte spela längre, och eftersom han är grek, var han följaktligen närmast oförskämd.»

»Hur skall det här gå, professor?»

»Vi få betala honom efter dragningen i Simonides lotteri.»

»Ni borde skämmas att stå och driva med mig. Hur vet ni att vi få bo kvar så länge?»

»Nej, det är en annan sak.»

»Ni ser så fördömt hemlighetsfull ut. Har ni någon plan?»

»Jag vill inte säga att jag har någon plan än, men jag har liksom en känsla av att jag kan få en efter ett par små undersökningar jag tänker göra i dag. Det som är tråkigt är att jag inte har så mycket som fem francs till hjälp. Ni vet att en åsna, lastad med guld, kan överstiga den starkaste fästningsmur, men mitt guld ligger redan i gott förvar bakom murarna, och jag står utanför med tom rygg.»

»Vad menar ni? Tänker ni på *kasinot?*»

»Det gör detsamma så länge. Det är bara en halv idé, som troligen är för vanvettig att slå in. Men var inte orolig. Vi ha ju alltid er lottsedel!»

III.

Det är icke gott för mannen, att kvinnan är allena.

Om en ung dam har tråkigt i sin villa, och vad mera är, har tråkigt flera dagar i rad, kan hon komma på de barockaste idéer. Ävenledes är det i så fall synnerligen troligt, att dessa idéer och de handlingar de ge uppslag till, rikta sig mot den som är skuld i att hon har tråkigt. Och om någon då infinner sig och muntrar upp henne, kunna följderna härav bli oberäkneliga; en resa från Korfu till Grekland är en av de allra minst osannolika följderna, förutsatt att vederbörande unda dam skulle vara bosatt på Korfu.

Fröken Mavropoulos hade varit bosatt på Korfu i ett helt år och ägnat denna tid åt att förströ den store lotteridirektören Simonides' tid. Häri hade hon lyckats förträffligt, ty fröken Mavropoulos var ättling av Aspasias stad och ansågs både av sig själv och andra som en värdig sådan. Hon hade debuterat på en av Atens halvfranska operettteatrar, och tack vare sitt behagliga yttre och en ateniensisk beundrares resa till

Paris hade hon fått tillfälle att utbilda sin sångröst i själva världsstaden. Emellertid bör det genast omtalas att denna sångröst svek de förhoppningar, hon ställde på den; och då den ateniensiske beundraren efter misslyckade affärsspekulationer anförtrodde henne, att hans huvudsakliga tillgång för ögonblicket var sagda sångstämma, tog hon resolut sitt parti och avdunstade från Paris. På vilka irrvägar hon nådde Korfu, är obekant; huvudsaken är att hon sedan hon nått dit, äntligen tycktes ha nått en fristad. Hennes charmanta apparition, hennes eldiga sätt och den pariserjargong hon lyckats förvärva sig, lade på ett ögonblick direktören för Korfus auktoriserade lotteri för hennes fötter. Fröken Mavropolos flyttade in i en elegant villa ej långt från hans, och de hade varit nöjda med varandra i nästan ett helt år, då vissa redan antydda moln visade sig på deras himmel. Simonides visade sig kall gentemot hennes önskningar; det kom till scener; och efter den scen, som skildrats i början av denna berättelse, hade lotteridirektören demonstrerat sin viljestyrka genom att alldeles utebli från den eleganta lilla villan i tre hela dagar.

Detta bevisar att han var klokare i affärer än i kärlek.

Första dagen av fröken Mavropoulos' ensamhet förlöpte till en början under vredesutbrott,

därpå i melankoli. Den boven! Ah, den boven! Men vad, sådana äro männen! Aldrig frikostiga, aldrig förstående för vad en kvinna tänker och känner... Fröken Mavropoulos satt med tårade ögon på sin altan och tänkte på sin barndom. Andra dagen grydde i melankoli och slog på eftermiddagen över i vild yrsel. Hahaha! Tror han, han skall skrämma mig genom att bli borta! Va banque, min vän! Du kunde ha gjort upp räkningen utan värden! Det kan bli en dyr räkning för dig! Vänta du, vänta bara, jag skall nog...! Här utlöpte fröken Mavropoulos' beslutsamhet i att hon lät sätta upp champanj, dekolletterade sig frikostigt, rökte cigarretter och misshandlade pianot under hela aftonen. Andra dagens slut var en vredeskris i sängen.

Då tredje dagen grydde, grydde den i vredens röda tecken. Fröken Mavropoulos åt sin frukost, under det hon gnisslade med sina små vita tänder och kramade servetterna till smöbollar. Därpå tog hon med oerhörd beslutsamhet på sig hatt och kappa för att göra något, om vars art hon ej var lika besluten, slog dörren till sin villa i lås bakom sig med en smäll och gick nedför den sluttande, slingrande rosenomgärdade trädgårdsgången mot utgångsporten, under det hon grymt misshandlade rosorna vid sin väg.

Hon skulle just öppna grinden ut till avenyen, då hon förekoms av att en ung herre slog upp den, steg in i trädgården och efter att ett ögon-

blick ha mönstrat henne, artigt småleende lyfte på hatten.

Filip Collin hade, pank som han var, börjat sina efterforskningar denna dag med obetydliga chanser att lyckas. Föremålet för hans obestämda misstankar tycktes efter varje ny förfrågning stå alltmera höjd över alla dylika — solid, av gammal familj, innehavare av sin befattning sen flera år. Det lät föga hoppingivande. Det var långt fram på dagen som en fransktalande herre utanför en tidningsaffär vars åsikter i politik befunnits vara i den underbaraste överensstämmelse med Filips, diskret småleende anförtrodde Filip något, som kom honom att skyndsamt bege sig upp i den aveny, där fröken Mavropoulos' villa låg. En kvinna! Det fanns en kvinna med i spelet! Då kunde spelet vinnas än — förutsatt att kvinnan kunde det . . .

Fröken Mavropoulos konstaterade med en övad, intuitivt allomfattande blick att den unge herrn framför henne var utlänning, såg bra ut, var elegant klädd, behagade henne, och att hon ville lyssna till honom t. o. m. i sitt nuvarande humör.

»Madame!» sade Filip.

»Monsieur??» svarade hon.

IV.

Det var middagstid, då Lavertisse återsåg Filip, småleende, men mer hemlighetsfull än någonsin. Han roade sig med att plåga Lavertisse med sin tystlåtenhet middagen igenom. Då han till slut öppnade munnen var det för att säga:

»Nå, och vad nytt från England?»

»Ingenting, Gud hjälpe oss. Hur skall det här gå? Tror ni vi få mat och husrum längre än i dag?»

»Jag vet inte. Jag hoppas det. Vi få gå till värden med er lottsedel och förklara för honom att högsta vinsten . . .»

»Professor! Ge tusan i det där pratet! Gud vet, varför jag kastade ut tjugu francs på den usla papperslappen.»

»Nånå, nånå, tag inte illa upp. Och nu är det bara en sak, som ni får bedja till Himlen om.»

»Vad då?»

»Att Simonides måtte ha verkligt ordentlig otur i kasinot i kväll.»

»Men herre Gud, ni har ju ingenting att spela med!»

»Nej, det har jag inte.»

»Då har ni blivit hämndlysten? Fy, det tycker jag är fult. Simonides klådde oss alldeles ärligt.»

»Ja, och jag är inte hämndlysten. Däremot är någon, vars bekantskap jag gjorde i förmiddag, det så mycket mer. På min ära en högst intressant bekantskap . . . Nej, ni får ingenting veta än. Men både för min nya bekantskaps skull och för vår egen önskar jag, att Simonides måtte förlora riktigt ordentligt i kväll. Gör han inte det, är mitt dagsarbete förgäves, och mitt nattarbete blir överflödigt.»

»Ert dagsarbete! Ert nattarbete! Förklara er då!»

»Inte förrän jag sett, hur det går för Simonides i kväll. Går det som jag hoppas, får ni själv se mitt nattarbete på nära håll.»

Kasinot var proppfullt av gäster, då Lavertisse och Filip kommo in där vid tiotiden, men allt intresse var koncentrerat kring det bord, där den svartskäggige lotteridirektören höll banken. Han var möjligen en aning blekare än eljest, men hans sätt och hans rörelser voro lika behärskade som alltid, och blicken i hans ögon var fullkomligt klar. Mitt emot honom satt en slätrakad, fet och smilande herre, som trots sin fetma hade något omisskännligt amerikanskt över sig. Han såg ut som godmodigheten själv och pratade oupphörligt med sina grannar och med en annan fet herre med monokel i ögat, som stod bakom hans stol

och såg på hans spel. Simonides hade just straffat den spelare som satt före amerikanen, och det var dennes tur. Det stod ungefär två tusen francs i banken. Amerikanen sköt lugnt ut det motsvarande beloppet utan att ha sett på sitt kor.

»Önskar ni höja, mr Duncan?» frågade Simonides.

»Gärna. Femtusen?»

»På obesett kort?»

»Naturligtvis.»

»Som ni vill.»

Simonides slog hastigt upp översta kortet i leken för att straffa. Filip kunde se att hans ögonlock darrade en smula, då han gjorde det. Därpå sköt han det lugnt närmare sin motpart; det var en nia. Mr Duncan nickade.

»Ni hade tur! Jag hade bara sju. Var så god, fem tusen.»

Simonides vände sig näste spelare utan att säga något. Egentligen hade han haft rätt att sluta sin bankhållning efter denna givning, men då han kommit till siste man, vilken han också lyckades straffa, gav han lugnt ut nya kort. Spelarna, som sutto före mr Duncan, förlorade samtliga, så när som på en, vilken vann två tusen francs. När turen kom till den fete amerikanen innehöll banken fyrtio tusen francs.

Mr Duncan formade läpparna till en tankfull vissling.

»Bank», sade han efter att snabbt ha överräknat innehållet.

För första gången ryckte det fullt märkbart i Simonides' ansikte. Det dröjde två eller tre sekunder, innan han svarade:

»På obesett kort!?»

»Som ni ser!»

Simonides strök sig hastigt över pannan, under det de övriga spelarna stirrade som förhäxade på

den ständigt smilande Duncan. Äntligen sade Simonides:

»Önskar ni fler kort?»

Mr Duncan tog upp sitt kort, såg på det ett ögonblick och gav till ett hjärtligt skratt.

»Skulle ni önska fler, mr Simonides?» sade han. »Damm it, det gjorde jag bra! En kung från början! Var så god, fyrtio tusen!»

Det gick ett dovt sorl genom rummet vid hans ord. Han hade suttit med ett »dödfött» kort och bjudit fyrtio tusen! Lavertisse såg på Filip, som dystert skakade på huvudet till svar, under det Simonides gick vidare till nästa spelare.

»Hur går det med ert nattarbete, professor?»

»Det ser ut som om det skulle bli obehövligt — men den gudarna vilja fördärva... Åttiotusen i banken och han ger en gång till!»

Simonides hade hunnit till den siste spelaren och straffat även honom. Alla voro övertygade om att han skulle sluta, men efter ett ögonblicks tvekan strök han sig åter hastigt över pannan och gav ut nya kort. Filip drog en lång suck av lättnad. Ingen utom mr Duncan brydde sig om spelet, förrän det åter hunnit till den fete amerikanen. Banken innehöll då nära hundratusen francs. Amerikanen gjorde ett hastigt överslag av bankens innehåll och sade därpå utan vidare:

»Bank.»

Simonides strök sig för tredje gången över pannan.

»Gott, och önskar ni fler kort?»

Denna gång frågade han inte, om amerikanen önskade öka. Mr Duncan tog upp sitt kort och sköt fundersamt ut sina fylliga läppar.

»Nej», sade han därpå. »Jag är nöjd. Straffa ni.»

Simonides slog halvt dröjande upp översta kortet. Han hade haft rätt i sin tvekan. Kortet var en kung. För första gången kom det hest ljud ifrån lotteridirektören, som fick mr Duncan att hejda sig ett ögonblick, innan han drog hem vinsten.

»Ni har rätt», sade han. »Det gjorde en skillnad på två hundra tusen för er. Men ni hade fått svårt att straffa mig. Jag hade en nia.»

Simonides svarade inte, utan gjorde blott en åtbörd för att antyda, att han avstod från banken. Amerikanen skyndade att anmäla sig som reflektant på den, och fick den. Spelet återtogs med ombytta roller utom vad turen beträffar — den följde Duncan troget som en slavinna. Klockan blev två, innan Simonides gav tappt. Vid denna tid voro amerikanen och han så gott som de enda spelarna i kasinot; alla andra hade mer eller mindre blivit åskådare till duellen. Amerikanen skakade hand med Simonides, som mumlade någonting om huvudvärk och försvann ut.

»Etthundratjugufyra tusen!» viskade Filip till Lavertisse. »Vid Gud, en vacker förlust. Nu börjar *vårt* spel. Kom!»

Han ledde vägen i språngmarsch nedför de sluttande avenyerna, där de elektriska lamporna nu endast hade palmträden och mimosorna att lysa för. Strax innan torget vek han av in i en bigata, som på en omväg förde honom och Lavertisse i närheten av lotteriets paviljong. Filip gömde sig i ett snår i palmlunden bakom paviljongen och gav Lavertisse en vink att göra detsamma. Torget låg fullkomligt öde och tomt. Butikerna och kaféerna i arkaden hade för länge sedan stängt, det hördes inte ett ljud utom det metalliska rasslet av de tunga palmbladen. Paviljongen strålade som vanligt av elektriskt ljus och de fyllda ymnighetshornen glimmade av guld.

»De ha elektriska alarmapparater, som gå till polisstationen och Simonides' bostad», viskade Filip till Lavertisse. »Det skall roa mig att se, hur han tänker bära sig åt med det — rättare hur han brukar bära sig åt med det.»

»Vem? Vad?»

»Sch! Där är han! Nej, jag tog fel. Det var lagens väktare, inte dess överträdare.»

En poliskonstapel i Korfus preussiska uniform och kask hade dukit upp ur skuggorna på andra

sidan torget. Med händerna på ryggen sneddade han långsamt och fundersamt över den öppna platsen bort till paviljongen, framför vars blänkande fönster han blev stående. Tiden gick; han gäspade fyra eller fem gånger och lade huvudet på sned för att bättre njuta av anblicken av guldet i ymnighetshornen. Hans klackar hördes då och då mot den hårdpressade grusbeläggningen. Plötsligt kom det ett annat ljud.

En auto hade tyst som ett kattdjur glidit ut ur mynningen av en av de fyra huvudavenyer, som strålade hop på torget. Den var svart, med en enda bländande lykta framtill. Den gled upp till paviljongen och höll ljudlöst inne bakom poliskonstapeln, som häpen flög till vid att höra sig tilltalas av personen vid ratten. I nästa ögonblick var hans hand vid kaskskärmen och han gjorde ett överraskat utrop. Mannen vid ratten besvarade hans hälsning, steg ut ur bilen och blev fullt synlig i ljuset från paviljongen. Lavertisse spratt till. Det var den svartskäggige lotteridirektören.

Denne växlade några ord med konstapeln och stack till honom ett guldmynt; konstapeln gjorde vördnadsfullt honnör. Varken Filip eller Lavertisse hade förstått vad Simonides sade. Konstapeln försvann halvspringande; Simonides tog fram en klocka och blev stående med den i handen. Efter tio minuter stoppade han ned klockan igen, tog upp en nyckel ur fickan och satte den i låset till paviljongens dörr. Dörren

gick upp, Simonides försvann in genom den och var osynlig för ett ögonblick. Därpå öppnades det tunga, in mot paviljongen riktade gallret i ett av fönstren, och i ljuset från de elektriska globerna visade sig hans vaxbleka ansikte med det svarta skägget. Lavertisse stirrade förhäxad på det, undrande vad meningen var med det hela. Plötsligt fick han lösningen på gåtan.

Den svartskäggige direktören hade flyttat upp två stora handväskor i fönstret; nu grep han ymnighetshornet som stod där och tömde utan tvekan hela dess innehåll i en av handväskorna. Ur den andra tog han några handfull bomullstrassel, stoppade ned den i det förgyllda hornet och lade tre eller fyra lager guldmynt ovanpå. Han satte hornet tillbaka på sin plats, försvann bakom gallret med handväskorna och dök upp i nästa fönster. Det hela hade knappt tagit mer än en minut. Det kom en snyftning från Lavertisse:

»Min vinst! Minst vinst! Ah, den banditen! Tänker den satan ta *alla* hornen?»

Filip tystade sin vän med en rörelse av handen. Simonides besvarade hastigt Lavertisses fråga genom att upprepa sitt tillvägagångssätt i de övriga fem fönstren. Knappt tio minuter efter det han gått in i paviljongen, kom han ut med sina handväskor som han placerade i bilen. Han låste dörren till paviljongen, tände en cigarrett och började lugnt gå fram och tillbaka vid

sidan av bilen. Efter två eller tre minuter dök konstapeln, som han nyss sänt i väg, upp igen; han växlade några ord med denne, som gjorde honnör och med ett underdånigt grin mottog ett nytt guldmynt, och satte sig därpå vid ratten. Den svarta bilen gled bort över torget; Filip tog Lavertisse vid armen och drog honom i språngmarsch med sig tillbaka samma väg de kommit och därifrån fortfarande i språngmarsch upp i en annan stadsdel.

»System Potemkin!» ropade han. »Ni begrep väl vad han sade till konstapeln?»

»Nej, så Gud hjälpe mig. Jag talar inte nygrekiska, och jag visste inte av att ni gjorde det.»

»Det gör jag inte heller, men det behövs sannerligen inte. Först skickade han konstapeln till polisstationen för att tala om att han måste ta sig in i paviljongen i ett ärende, och att de inte skulle bli överraskade över alarmsignalen från de elektriska apparaterna. Sedan väntade han för att säga konstapeln, att han gått, och att alarmsignalen skulle tas på allvar igen.»

»Som om det behövdes alarmsignaler mera! Ah, den banditen! Min vinst, min vackra vinst!»

»Var inte orolig för den! Nu äro vi framme.»

De hade kommit till en liten, men dyrbart utstyrd villa i en utkant av staden. Ett spår i gruset på inkörsvägen visade att en bil nyligen passerat upp till ingången. Filip var över galler-

porten i en handvändning med Lavertisse efter sig. Framkomna till ingångsdörren funno de denna öppen. Utan att tveka ledde Filip vägen till ett rum i övre våningen och på dess tröskel stodo de plötsligt ansikte mot ansikte med ingen annan än herr Simonides själv, som tycktes på väg ned för att låsa ingångsporten. Vid åsynen av Filip och hans vän blev han först blek som ett lakan och gav därpå till ett gällt rop.

»Vad gör ni här?»

»Detsamma som ni just gjort, herr Simonides, inbrott. Det är bara den skillnaden att vi inte behöva befara några alarmsignaler som ni. Har ni något emot fem minuters samtal?»

Den svartskäggige lotteridirektören gav till ett hest tjut och var i en handvändning borta vid en telefonapparat.

»Samtal!» ropade han. »Ni skall få fem minuters samtal med polisen om ett ögonblick.»

Han ringde en ursinnig signal och lyfte luren av apparaten.

»Charmant», sade Filip och satte sig i en stol. »Vill ni inte då anhålla hos polisen att jag och min vän få arresteras av den konstapel som ni skickade med bud till stationen, medan ni var inne i er paviljong på torget? Det skulle bereda mig ett nöje, som ni säkert inte missunnar mig.»

Simonides blev stående med luren i hand utan att telefonera. Han var likblek.

»Ni — ni — ni djävul», väste han med sammanbitna tänder. »Ni förbannade spion!»

»Låt gå för att jag är en spion», sade Filip. »Ni, herr Simonides, är en olycklig spelare, och det fyller mig med en viss medkänsla för er. Jag vet själv, hur det är att spela med otur. Dessutom är ni en förbrytare med kallblodighet, eftersom ni i afton för fjärde gången vågar plundra en lokal i full belysning. Lägg ned den där luren, innan ni kramat sönder den, och låt oss få fem minuters prat tillsammans, så är jag säker på att vi komma överens. Det är avgjort? Var så god och sitt då!»

Simonides sjönk ned i en klubbstol med blicken stelt häftande vid Filip. Filip tog en cigarrett ur en silverask som stod på rökbordet vid sidan av hans stol, tände den och återtog:

»Ni hade alldeles rätt i att kalla mig en spion, herr Simonides. Jag undersökte era affärer hela förmiddagen i dag, och trots ett beklagligt kassatillstånd lyckades jag tack vare den böjelse, många kvinnor instinktivt känna för mig, få reda på ett par saker om er, som ökade det intresse jag hyst för er från början. Den första var, att ni inte börjat spela i kasinot förrän i höst. Dessförinnan föllo vinsterna i ert lotteri var som helst, och en rimlig procent av dem här på Korfu. Den andra var, att ni greps av speldjävulen i oktober, och att ni bevisligen förlorade trehundratusen i tiden till jag kom hit. Under denna tid

var det tre dragningar i ert lotteri, och alla de stora vinsterna i dessa dragningar gingo till människor i fjärran belägna länder, under det invånarna på Korfu plötsligt ej utan skäl ansågo sig förföljda av den envisaste otur. Vad namnen på dessa vinnare beträffar, förmodar jag att en livlig fantasi och någon gammal affärskalender sörjde för dem.

»Ni ljuger!» skrek Simonides. »Ni ljuger!»

»Nu har ni dragning i ert lotteri om två dagar. Jag förutser, att ni tänker bereda salig herr R. Schulze i Dresden ännu en glad överraskning på andra sidan graven — han dog nämligen för tio månader sen, käre Simonides — genom att låta honom vinna högsta vinsten. Hur ni bär er åt med det angår mig inte. Allt vad jag önskar är att ni i stället gör en av mina bekanta till föremål för er vänlighet. Det är så mycket rättvisare, som han ärligt köpt lott till ert lotteri.»

»Det är förstås ni själv?» väste Simonides hest.

»Visst inte, käre vän. Ni skall inte ta mig för någon egoist. Det är min vän, herr Lavertisse, här. Visa då er lottsedel, Lavertisse, som ni till den grad har undervärderat de sista dagarna! Käre Simonides, om ni vill garantera mig, att lotten 14,760 faller ut med högsta vinsten, så är mitt samvete tillfredsställt, och vi kunna sluta det här samtalet när som helst, sen ni betalt ut beloppet i förskott. Det går nämligen en båt härifrån till

Grekland tidigt i morgon bittida, och jag kan inte undertrycka en farhåga att ni kunde komma på den idén att följa med den och glömma av dragningen i övermorgon.»

Lotteridirektören stirrade på Filip med ögon som brunno som vitglödgade kol. Hans fingrar öppnade och slöto sig mekaniskt som i lust att hugga om Filips strupe, och hans blottade tänder glimmade inne i skägget.

»Det är nämligen så», tillade Filip förklarande, »att Grekland saknar utlämningstraktater. Tro mig, Simonides, det är absolut det enda ni kan göra.»

»Ni satan — ni satan! Ni kan inte bevisa ett ord av vad ni säger!»

»Käre Simonides, ert sinnestillstånd gör er blind för fakta. Jag och min vän voro åsyna vittnen till hur ni tömde paviljongen. Dessutom vittnar paviljongen själv tillräckligt. Och vi begära ju bara vad som rätteligen tillkommer oss som lottköpare, ingenting annat. Överskottet från hornen får ni behålla för egen räkning. Och vem vet? Kanske ni får tur i kasinot i morgon?»

Lotteridirektören fortsatte att stirra på Filip, tills han med ens slogs av en idé och flög upp ur stolen med ett rop av kvävt raseri.

»Ni sade att det var en kvinna, som pratat... är det... är det... det är väl inte... Marie... Marie Mavropoulos!»

»Ni har hört fel, och jag får be er hålla er till ämnet. *Vill* ni betala ut min väns vinst?»

»Marie! Ah! Det skall du få betala för! Det skall — —»

»Simonides, jag ber er på det enträgnaste att undvika vart spår av hotelser mot någon som helst. Ni är inte i den situationen längre, att ni kan hota.»

»Marie.. Marie, din förräderska, du skall inte överleva det här, det lovar — —»

»För andra gågen, Simonides: alla hotelser skada er bara. Jag garanterar er — det betyder något, när *jag* gör det, det hoppas jag ni förstår? — att jag redan har ställt om att... hm... föremålet för era hotelser är utom räckhåll för er. Och vill ni nu göra upp vårt mellanhavande med detsamma? Klockan är snart fyra, och jag har haft en ansträngande dag.»

Fyrtio minuter senare gingo den svartskäggige lotteridirektörens sentima gäster nedför avenyen, vid vilken han bodde. Lavertisse bar en av de båda handväskor, som deras värd haft med sig vid besöket i paviljongen samma afton. Den var tung men tycktes inte genera honom. Filip gick med hatten i nacken och blossade tillfredsställt på en av herr Simonides' cigarretter.

»Nu ha vi visst, så att vi kunna klara räkningen på hotellet och ge lämpliga drickspengar, Lavertisse. Ni ser att ni gjorde er onödiga bekymmer för den saken. Men sen ta vi den där

ångaren till Grekland, och som ni förstår, få vi damsällskap — inte Nausikaa, men i alla fall! Gud vet hur pass oväldiga domarna på Korfu skulle visa sig, om Simonides fick idén att anmäla oss och betala dem näst högsta vinsten i förskott.»

»Han såg ut som om han hade lust till det, professor. Men jag tror han fått respekt för er. Ni är en fan!»

»Käre Lavertisse, jag kan inte finna, att jag gjort mer än min enkla skyldighet. Jag lovade er, när ni köpte lottsedeln, att ni skulle vinna högsta vinsten. Och om jag är pedantisk med någonting, är det med att alltid hålla ord!»

KVINNAN OCH HERR COLLINS AFFÄRER

I.

På den tid, då Ingjald Illråda var konung i Sverge och höll på att pacificera Värmland, antydde en samtida hävdatecknare hans svårigheter med orden: mitt under dessa segrar hade ett hotfullt moln sammandragit sig över konungens hjässa i norra Dalarna. Filip Collins hävdatecknare kan ej göra bättre än citera dessa ryktbara ord, då det gäller att skildra, vad som hände herr Collin i januari 1911, kort efter affären med herr Simonides på Korfu.

Filip och hans trogne vapendragare herr Lavertisse, hade via Grekland rest vidare söderut, sett mångtaliga människors hem och försport deras lynnen, och så småningom hamnat i Kairo i Egypten. De hade ett par upplevelser på vägen; en på Kreta som bekräftade sanningen av det gamla ordstävet: *Kreter ljugare städs, ond' djur, onyttiga bukar;* och en i Alexandria med en italiensk antikvitetshandlare, som tog herr Lavertisse för en vanlig turist i stället för en av Europas framstående specialister i hans eget fack. Det var att par dagar efter den sista affären, som Fi-

lip Collin kom in på sin väns rum med ett telegram i handen.

»Allah är stor, Lavertisse, och världen är ännu full av de märkvärdigaste händelser! Känner ni till en lord Purbrook?»

»Inte det jag vet.»

»Följaktligen vet ni inte heller, vilken möbelfirma han låter inreda sina gods på Irland?»

»Är ni tokig, professor? Vad menar ni?»

»Ni kommer att förstå det om en minut. Ni vet att vi reste hemifrån England i november för att andas lite frisk luft och slippa se detektiven Kenyon för ofta.»

»Det vet jag. Ombord på jakten *Medusa*.»

»Jaha. Men innan vi reste, deponerade vår hygglige och korpulente vän Graham alla mina tillhörigheter i Bakers Lagermagasin i London. För att undvika onödig uppmärksamhet skulle han göra det i ett annat namn än det under vilket vi officiellt gjort oss berömda. Fantasirik och en smula snobbig som den gode Graham är, valde han ett adelsnamn.»

Herr Lavertisse gav till en vissling.

»Haha! Lord Purbrook! Nu minns jag.»

»Och i detta telegram, som jag fick för två minuter sen, underrättar han mig nu, att samtliga våra ägodelar, frukten av åratals mer eller mindre oredliga mödor, kort efter nyåret avhämtades av ingen mindre än lord Purbrook själv!»

Herr Lavertisse stirrade på sin vän och arbetsgivare med hakan nedsjunken mot bröstet.

»Alla våra — — — Vad menar ni? Hur har han burit sig åt? Finns det då en lord Purbrook?»

»Jag menar precis vad jag säger, och lord Purbrook finns. Jag minns att jag frågade Graham det, då han redogjorde för sina åtgärder. Graham svarade: »han finns, och han är den sniknaste lorden på Irland. Jag är född på hans gods. Han är över sjuttio år gammal; honom behöver vi inte vara rädda för!»

»Det ser vi nu! Gode Gud, professor, att människor kunna vara sådana vid sjuttio års ålder!»

»Upprörande, inte sant, Lavertisse? Vid den ålder, som kallas den vördnadsvärda, då man skulle sysselsätta sig med skrivandet av sina memoarer, göra allt redo för att låta livet slockna som en vacker solnedgång, och omsorgsfullt förförbereda sina sista ord! Det är den åldern en person som lord Purbrook finner lämplig för att bestjäla tvenne fattiga stackare som ni och jag på allt! Med rätta säger en landsman till er: det är få personer som förstå att bli gamla.»

»Ja, men hur har det gått till? Hur kan han våga? Vad tänker ni göra?»

»Ni medger, att situationen är lite kinkig? Om man stjäl från en vanlig människa, går hon till polisen. Men om jag och ni gå till polisen — låt oss tala om något annat. En sak är själv-

klar. Vi få resa hem till England och börja vår motaktion ögonblickligen. Det går en ångare från Alexandria i eftermiddag. Jag har redan telegraferat till Graham, att vi komma.»

»Men hur i all världen tror ni att det har gått till?»

»Jag inbillar mig att det gått till så här: Graham har glömt betala hyran för sakerna hos Bakers, och Bakers ha underrättat lorden, i vars namn de stodo, direkt. Han har infunnit sig, begripit sammanhanget helt eller delvis och utan vidare lagt beslag på rovet. Sen har Graham kommit och upptäckt det och fått hålla god min i elakt spel. Det är åtminstone en förklaring.»

»By Jove, ja, ni har säkert rätt! Ni har ett huvud! Fan måtte ta Graham, som — — —»

»Så, så, Lavertisse! Vi kunna alla göra små felsteg. Min Gud, ja! Låt oss packa ned de fattiga ägodelar vi ha över och resa hem, så få vi se om vi inte skola få bukt med den vithårige förbrytaren.»

Det var en ångerköpt och förkrossad mr Graham, som mottog Filip och Lavertisse, när de måndagen den 17 januari 1911 kommo till London. Mötet ägde rum i den diskreta lägenhet, mr Graham bebodde, sedan detektiven Kenyons intresse för Filip och hans vänner vuxit sig starkt nog för att ge Filip idén till hans utrikes resa. Mr Grahams av naturen flegmatiska och fetlagda ansikte var bekymrat och rent av fårat, och hans

cigarretter — marknadens doftstarkaste — slocknade oupphörligen för honom.

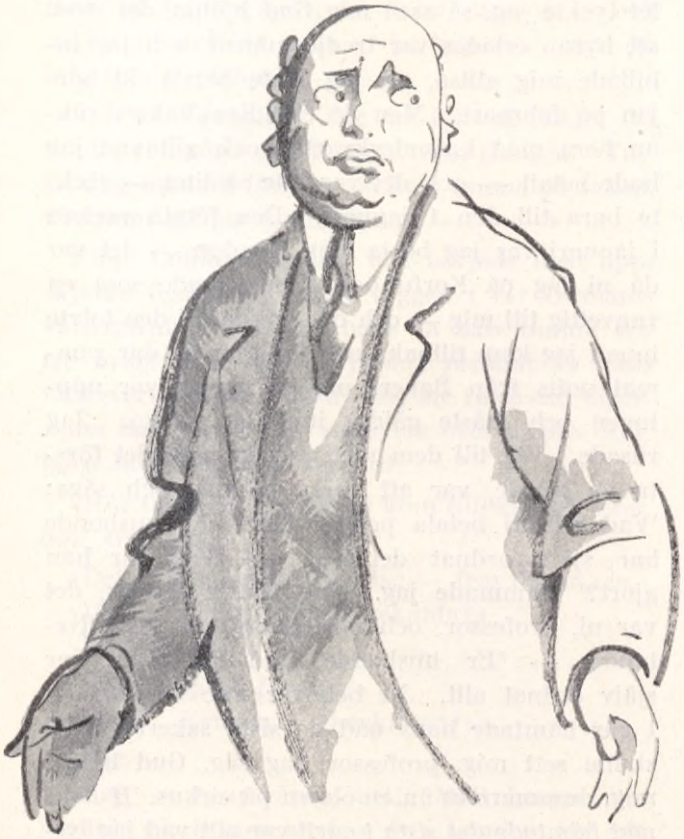

»Professor, jag blir tokig bara jag tänker på hur jag burit mig åt! Och den gamle uslingen, som inte skäms göra något sådant! Ni vet att

det var i början på november som jag deponerade sakerna hos Bakers. På hyreskontraktet tyckte jag, så sant mig Gud hjälpe, det stod, att hyran erlades var tredje månad, och jag inbillade mig alltså, att jag hade betalt till början på februari. Men de eländiga Bakers räkna bara med kalenderkvartal, och allt vad jag hade betalt — och det var inte så litet — räckte bara till den 1 januari. Den första veckan i januari var jag borta från London — det var då ni låg på Korfu och telegraferade som en vanvettig till mig — och det dröjde till den tolvte innan jag kom tillbaka och fann en tio dar gammal notis från Bakers om att hyran var upplupen och måste gäldas inom en vecka. Jag rusade i väg till dem med pengar, och det första de gjorde, var att stirra på mig och säga: 'Vad vill ni betala pengar för? Er husbonde har själv ordnat det hela.' — 'Vad har han gjort?' stammade jag. Jag tänkte förstås, det var ni, professor, och började tro ni var allvetande. — 'Er husbonde, lord Purbrook, har själv ordnat allt. Ni behöver inte besvära er. I går hämtade hans nåd de sista sakerna.' Ni skulle sett mig, professor, jag såg, Gud hjälpe mig, dummare ut än en clown på cirkus. '*H-hans nåd hämtade det sista i går!*' var allt vad jag lyckades få fram, och Bakers, som trodde sig ha att göra med en idiot, som de också hade, snäste av mig utan vidare: 'Ja! Ni hör vad vi säger.

Lord Purbrook har gjort upp hyran och låtit expediera alla sakerna till sitt gods på Irland. Ni får fråga honom själv, om ni inte tror oss — och nu får ni ursäkta, men vi ha bråttom.' Ah, du min levande skapare — —»

»Så, så, Graham! Tag det inte så tungt. Vi kunna alla göra små felsteg. Min Gud, ja! Tillåt mig bara att fundera en halv timme på saken. Det finns ett par poänger, som — — —»

Filip Collin tystnade och började med uppskjutna ögonbryn fixera väggen i mr Grahams vardagsrum. Det gick både en halv timme och tre kvart utan någon synbart resultat av hans tankeverksamhet; röken från mr Grahams cigarretter lade sig som ett sorgedok över scenen. Äntligen hov Filip upp sin röst.

»Hur länge är det sen ni kom tillbaka till London, Graham?»

»Det är den sjuttonde i dag — fem dagar sen.»

»Har ni mött många bekanta?»

»Inte en själ.»

»Inte en gång *honom*?»

»Vem? Kenyon? Detektiven?»

»Ja.»

»Nej! — men vänta litet! Mött honom har jag inte gjort, men att han är i London, vet jag. Jag kom genom hans gata i förrgår och talade med mannen som har baren på hörnet. Han är i London.»

»Så? Det är utmärkt. Och ni kom väl inte händelsevis på den idén att fråga Bakers, *om lord Purbrook var ensam,* när han löste ut sakerna?»

»Ensam! Vad i himlens namn menar ni, professor?»

»Bara det här. Ni sade att lord Purbrook är sniken och snål, och det tror jag gärna. Men om snålheten inte precis brukar följas åt med visheten, så brukar den åtminstone ofta ha en portion slughet i sällskap. Och det är därför, det skulle varit bra att veta, om lord Purbrook var ensam när han kom och löste ut sakerna.»

»Förklara er då, professor. Låt bli att tala sådant där orakelspråk!»

»Det är mer än enkelt, tycker jag. Lord Purbrook, som är en girigbuk på nära sjuttio år, får plötsligt underrättelse från en firma, att han utan sin vetskap har saker deponerade hos den till ett värde av åtskilliga tusen pund, för vilka saker de begära hyra. Vad sker? Först tror han, att de vilja driva med honom, och tänker skriva och be dem dra för hin i våld. Sen kommer han att tänka på att en stor firma som Bakers har annat att göra än lura folk april i början på januari. Skulle det vara ett misstag på person? Omöjligt, eftersom namnet lord Purbrook är unikt i England. Alltså är det sannolikt att någonting ligger bakom, någonting mystiskt. Och vad gör man om man vädrar nå-

gonting mystiskt som luktar pengar? Det beror på. Är man intresserad och oegennyttig, går man och övertygar sig och vederbörande om det; är man sniken och vädrar en tänkbar inkomst på mellan sju och åtta tusen pund, kan det tänkas att man exempelvis går till en detektiv för att få det hemlighetsfulla i saken uppklarat. Men i så fall går man inte till Schotland Yard, man går till en privatdetektiv.»

»Milde skapare, professor! Då tror ni, han har gått till Kenyon?»

»Kenyon? Hm. Det är både sannolikt och inte sannolikt. Det är osannolikt i det här fallet, eftersom Kenyon just råkar vara vår antagonist och det finns tusen detektiver i London, det är mer eller mindre sannolikt eftersom Kenyon dels varit mer omtalad än någon annan på sista tiden, dels är den gode lordens landsman — de äro ju irländare båda två.»

»Ni skall få se, att det osannolika är sant, professor! Milde skapare! Och vad tänker ni göra?»

»Jag tänker först och främst ta reda på hur det hänger ihop. Ni glömde att ta reda på hos Bakers, om lord Purbrook var ensam. Därför får jag nu göra det hos Kenyon.»

Lavertisse och Graham sprungo upp och stirrade på Filip, som om han hållit gorgonskölden mot dem.

»Hos Kenyon! Ni tänker gå hem — gå hem till Kenyon och — — —»

»Och ta reda på om han är med i saken, ja, Graham, just det.»

»Ni är tokig, professor, spritt språngande tokig! Farväl då, det dröjer innan vi ses igen.»

»Det dröjer två timmar, käre Lavertisse.»

Utan ytterligare ordbyte försvann Filip in i mr Grahams inre rum, där denne förvarade de utensilier som krävas av äventyraryrket. Efter tjugu minuter visade sig en distingerad äldre Pall-Mall-herre på tröskeln, nickade åt de båda vännerna, som glömde att besvara hälsningen, och försvann ut i London. Det dröjde precis två timmar, tills han visade sig igen — herrarna Lavertisse och Graham, som hade haft klockan i handen var femtonde sekund, kunde konstatera det. Han var litet andfådd, och det första han gjorde var att slå upp en whiskygrogg åt sig och tömma den i ett drag. Därefter sjönk han ned på en stol och betraktade Lavertisse med tankfull min.

»Ni höll på att bli sannspådd, Lavertisse. Det kunde lätt ha kommit att dröja, innan vi råkades igen.»

»Han kände igen er, förstås! Vad skulle ni också — — —»

»Vänta litet, låt mig tala. Han kände *inte* igen mig. Jag presenterade mig som lord Peffington och bad om hans råd i en ytterst underlig affär. För ett par dagar sen hade jag fått underrättelse från Whites lagermagasin — ni vet,

dem i Tottenham Court Road — att hyran för en mängd av mig deponerade möbler och andra ägodelar var utlupen. Jag visste mig aldrig ha deponerat så mycket som en soffkudde där, och — —. Jag hann inte längre förrän vår charmante vän Kenyon slog handen i bordet, så att det dånade och flög upp från stolen. 'Ha de skurkarna då deponerat saker i hela engelska aristokratiens namn?' ropade han, 'Gudskelov, att de för en gångs skull äro lika glömska som fräcka' — ta inte humör, Graham! — 'Vad menar ni, mr Kenyon?' sade jag. — 'Ingenting annat än att det här är andra gången inom en vecka, som man kommer till mig med samma historia. Förra gången var det en lord på Irland, som fått precis samma underrättelse som ni från ett annat lagermagasin. Jag hjälpte honom ta reda på hur det hängde ihop. Den gången hade sakerna deponerats av en person som heter Graham och är i tjänst hos en professor Pelotard, som ni kanske inte hört talas om, men som kanske är den störste skojare vi haft i London. Det var inte egentligen tjuvgods utan saker, som professorn skaffat sig för sina hopsvindlade pengar, så att jag överlät åt lorden i fråga att göra som han ville. Han ansåg, att det lämpligaste straffet för professorn och hans vänner var att de helt enkelt blevo lurade på konfekten — jag kunde inte annat än skratta och ge honom rätt . . .' Det var här, *jag* gjorde min dumhet,

Lavertisse! 'Jaså, det var ni, bäste Kenyon!' ropade jag. 'Det *var* ni, som lät den gamle rövaren taga alla mina saker! Det är ert tack för *Medusa*-affären! Nå, vill ni då lägga märke till vad jag säger: inom en vecka skall jag ha dem tillbaka — det kan ni hälsa er vän lord Purbrook från lord Peffington, *alias* er gamle vän professor Pelotard! . . .' Jag medger att jag inte gav mig lång tid till i hans rum efter det, jag smällde dörren i lås och flög ut på gatan, och jag fick göra ett par harsprång och krumbukter, innan jag blev av med mr Kenyon, som visslade sig hes efter poliskonstaplar under förföljelsen. Gudskelov bor han ju i en otrafikerad trakt. Men jag tror vi göra klokt i att byta om bostad, Graham. Har ni någonting emot en liten tripp till Irland för att hämta våra tillhörigheter?»

»Hämta våra tillhörigheter! *Professor!*»

»Tror ni lorden skickar dem tillbaka självmant, käre Graham?»

»Men— men hur . . .?»

»Jag har en liten plan. Jag fick tid att skaffa mig lite upplysningar om den gode lorden. Ni vet, Lavertisse, att vi gåvo Hennes Höghet Kvinnan en handräckning för en tid sen. Jag anser att med tjänster och gentjänster varar vänskapen längst; och ni skall få se, att med Kvinnan på vår sida kunna vi lugnt trotsa både Orättfärdigheten och Rättvisan — lord Purbrook och mr Kenyon!»

II.

Purbrook Hall är ett av de äldsta engelska slotten på Irland, grundlagt av ättens stamfader redan på Cromwells tid. Det ligger i sydöstra delen av ön, i grevskapet Wexford, en halv svensk mil utanför staden av samma namn. Wexford är en fabriksstad, som till största delen vuxit upp på lorderna Purbrooks mark, till dessa ädlingars tillfredsställelse och riktande. Stadens befolkning minskades starkt vid tiden för den stora emigrationen till Amerika, men tillväxte snart nog efter startandet av den linneindustri, som numera är Wexfords huvudnäring.

Ätten Purbrook hade redan ett gott renommé för excentricitet, då den siste lorden av detta namn år 1897 övertog godset efter en barnlös onkel. Onkeln hade gjort sig känd för en till ytterlighet gående frikostighet mot alla och envar utom sin brorson, om vilken han ända till sin sista stund fällde yttranden, som kommo hans biktfader — ätten var strängt katolsk — att rysa för hans utsikter på andra sidan. Han

hade inte kunnat förhindra att slottet övergick till brorsonen, enär den enda utvägen härför skulle varit att han gift sig, och hans åsikt om kvinnan i andra roller än tjänstekvinnans var om möjligt ofördelaktigare än om hans nevö; men då denna möjlighet var honom stängd, begagnade han sig av de utvägar som stodo honom till buds för att i möjligaste grad fördärva arvet för sin efterträdare. Häri lyckades han över förväntan och genom metoder som gjorde honom till den populäraste mannen på Irland; ingen slusk eller landstrykare gick ohulpen från hans port — rättare sagt, gick över huvud från hans port. Det antal dagdrivare, som levde på godset vid hans dödsfall, var otroligt. Det var följaktligen med ett stort sorgfölje som lord Purbrook drog in i ättens gravvalv, och det var en hundraröstad skara av förhoppningsfulla arbetslediga medborgare som hälsade den nye lorden vid hans entré.

Denna hälsning blev kort och obesvarad. Inom en timme var hela besättningen på vild flykt från sin mångåriga fristad, ledsagad av salutskott från lorden, för den händelse de visade sig långsamma i vändningen; och redan nästa dag hade befolkningen på godset och i Wexford lärt sig inse, att ett systemskifte ägt rum. Kontrakt uppsades, hyror sattes upp, fordringar indrevos utan förbarmande. Den nye lorden visade sig vara sin föregångares motsats i allt utom en sak,

sina känslor för kvinnokönet. Det dröjde inte många dagar förrän det kom till öppet krigstillstånd mellan honom och slottets talrika kvinnliga tjänstepersonal, och det dröjde inte en månad förrän de samtliga fått sina platser uppsagda. Det första årsskiftet efter lord Purbrooks intåg på slottet fann honom härska på det i en uteslutande manlig omgivning — sex betjänter.

Dessa anmärkningar äro nödvändiga för att förklara vad som hände lord Purbrook i januari 1911.

Lord Purbrook, som ärvt godset vid bortåt sextio års ålder, var sagda år en mager, kutryggig, gråmustaschig herre på sjuttioett år. Han hade stickande ögon, buskiga, nästan mustaschstora ögonbryn och en enda passion i världen: att äga och besitta så mycket som möjligt, innan han dog. Han hade haft så litet att kalla sitt under de första femtiosju åren av sitt liv, att ett ombyte var det enda som hade någon glans i hans ögon. Med list eller hårdhet strävade han att tillfredsställa sin passion, och det är därför lätt att tänka sig hans känslor vid den ödets nyck, som den tionde januari 1911 gjorde honom till oförutsedd ägare av möbler, antikviteter och dyrbarheter till ett värde av mellan sju och åttatusen pund! Han tillbragte en vecka av sitt livs mest ogrumlade lycka med att syna och värdera dem en för en. Där fanns tavlor, som han inte hade mycket begrepp om, men

som buro namn, han kände till; där fanns antika guld- och silversaker, gamla möbler, kuriositeter, gobelänger, allt vad man kunde drömma om. Där fanns slutligen två bilar ... Lord Purbrook funderade just på om det var billigare att skaffa sig en chaufför eller lära sig köra själv, då han eftermiddagen den sjuttonde januari fick ett telegram, som fyllde honom med förskräckelse:

»*Lord Purbrook, Purbrook Hall, Wexford, Irland. Kommer med eftermiddagsexpressen i morgon.* *Kenyon.*»

Kenyon! Det var ju den där underbart skarpsinnige och välvillige detektiven, som han vänt sig till i London och som förklarat, att han utan vidare kunde ta alla dessa härligheter i besittning! Kunde någonting ha ändrat sig? Skulle han kanske bli tvungen att lämna tillbaka något? ... Lord Purbrook tillbragte en sönmlös natt med att grubbla över det gåtfulla telegrammet. Nästa dags eftermiddag kom mr Kenyon med lösningen.

Svindlaren, som sakerna tillhört, hade återvänt till London och upptäckt vad som skett! Haha! Han ville ha igen dem! Haha! Han hade varit hos mr Kenyon och förklarat, att det var hans mening att ha igen dem inom en vecka! Haha! Gode Gud, vad det fanns för folk! ...

Gode Gud, mannen måste vara galen! ... Lord Purbrook var nära att skratta ihjäl sig vid åhörandet av mr Kenyons berättelse. Till slut torkade han tårarna ur ögonen, och såg till sin förvåning, att detektiven själv inte deltog i hans munterhet.

»Vad står på, mr Kenyon?»

Kenyon ryckte på axlarna.

»Ingenting särskilt. Det är klart att den där figuren ingenting kan göra — vad han sade var naturligtvis bara skryt. Men ... Jag skall tala om för er, lord Purbrook, att jag har nöjet känna honom sen åtskilliga år tillbaka. Det *är* en djärv och företagsam herre.»

»Men gode Gud, Kenyon, ni menar då inte att ni är ... Vad vill han ta sig till?»

»Nej, jag är inte rädd. Men det *var* kanhända oförsiktigt av er att lägga beslag på sakerna. De voro deponerade i ert namn, och de voro inte stulna, men ... Det hade naturligtvis varit riktigast att överlämna dem åt myndigheterna.»

»Vad! Ni menar — ni menar, att jag skulle *ge från* mig någonting?»

»Ja — kanske vore det — — —»

»Aldrig! Aldrig! Sakerna äro mina! De voro deponerade i mitt namn! Det finns inte något tjuvgods bland dem! Vem ger honom rätt att deponera saker i mitt namn? Då erkänner han ju att de äro mina! Hade han kunnat komma åt att svindla till sig något från mig, hade han

säkert gjort det. Jag lämnar inte igen för en penny!»

»All right. Men ni kan vara övertygad om att han kommer att göra ett försök att få igen dem. Jag känner honom, som jag redan sagt er.»

»Ni pratar, Kenyon! Vad kan han göra?»

»Var har ni sakerna?»

»I östra tornrummet, utom bilarna, förstås. In i det rummet kommer han inte utom genom mitt sovrum, och dörrarna ha dubbla patentlås och järnbommar. Med mig äro vi sju man på slottet. Vi hålla naturligtvis vakt dag och natt.»

»Gott. Han har gett sig själv en veckas tid, och lyckas han inte inom den tiden, kan ni vara lugn. Jag känner honom. Om ni vill, lord Purbrook —»

»Ja? Så stannar ni här så länge?»

»Ja. Jag anser det för en personlig hederssak, att han misslyckas.»

»Utmärkt! Utmärkt! Och . . . priset? . . Ni förstår, eftersom ni medger att det är en personlig hederssak . . .»

Kenyon såg på sin gråhårige stridskamrat med en ofrivillig rynkning av näsan.

»Naturligtvis blir det gratis», sade han. Lord Purbrook skrattade förtjust — hans skratt var som en värpande hönas kluck-kluck-kluck.

»Utmärkt! Utmärkt! Då kan svindlaren lika gärna uppge försöket med detsamma. Ni och

jag och sex betjänter räcker till för att mota honom under alla omständigheter. Vad var det ni sade han hette?»

»Professor Pelotard», sade Kenyon, »d. v. s. egenligen är han svensk och heter Filip Collin.»

Det var på tisdagen mr Kenyon kommit till slottet; det dröjde till lördagen innan något inträffade. Lorden och Kenyon turades om att hålla vakt på och kring slottet, lorden allt mer och mer triumferande, när dag efter dag gick förbi utan att något inträffade; Kenyon ej utan symptom av en nervositet han gjorde allt för att dölja — en nervositet som hade sin grund i samma sakförhållande som lordens segervisshet: att ingenting skedde. På lördagsmorgonen hände det äntligen något; men det är synd att säga att vad som hände var vidare anmärkningsvärt: lord Purbrook fick besök av sin gamla kokerska, avskedad en månad efter hans intåg på slottet.

Lorden och mr Kenyon sutto just vid Purbrook Halls föga rikhaltiga frukost, då den gamle betjänten James kom in och med förbluffad min sade:

»Ers nåd, mrs Gimpie är där ute i hallen.»

»Vem är där ute?»

»Mrs Gimpie, ers nåd. Hon säger, att hon antagit ers nåds anbud med tacksamhet och att hon kan flytta in redan i eftermiddag.»

Lord Purbrook stirrade på den gamle trotjänaren.

»James, brukar du dricka före frukosten?»

Betjänten rodnade.

»Nej, ers nåd», svarade han stramt och rätade på sig.

»Vad fan menar du då med att stå och prata gallimatias? Vem är mrs Gimpie? och vad innerst är det hon antar med tacksamhet?»

»Mrs Gimpie, om ers nåd inte minns det, är ers nåds gamla kokerska — och hon sade att hon hade fått brev från ers nåd.»

»Fått *brev* från mig, James! Du måste vara berusad eller galen! Vill du fortsätta serveringen och låta oss slippa fler dumheter.»

»Som ers nåd befaller.»

James försvann ut i hallen, varifrån ögonblicket efter upphetsade röster kunde höras. Betjäntens blev plötsligt fullt begriplig.

»Inget prat! Vill ni genast laga att ni kommer i väg, mrs Gimpie! Vad menar ni med att komma här och skaffa mig obehag? Ni har druckit!»

Nu blev den andra rösten fullt hörbar. Den var gäll och upphetsad.

»Ge mig i väg? Har jag druckit? Vet ni inte skäms? Jag har brev från hans nåd att jag skall flytta tillbaka i tjänsten mot femtio pund om året, och då skall ingen gammal betjänt — —»

Här blev det ett avbrott. Ljudet av fötter,

som trampade häftigt fram och tillbaka över stengolvet, hördes, följt av smällen av en tung dörr som slogs igen. Därpå visade James sig åter i matsalen, något upphetsad.

»Ber om ursäkt, ers nåd. Måste kasta ut den oförskämda varelsen.»

»Vad var det med brevet?» sade Kenyon. »Var hon full?»

»Kan inte säga det, sir. Hon *luktade* inte, om det är det ni menar, sir.»

Lord Purbrook spratt till vid en tanke:

»James! Är du säker det var mrs Gimpie?»

»Ja, ers nåd.»

»Alldeles säker? Det kunde inte ha varit någon i *förklädnad?*»

Betjänten stirrade på sin herre.

»Någon i förklädnad?» stammade han. »Vem i all världen skulle klä ut sig till mrs Gimpie och komma här och — — —»

»Svara på vad jag frågar! Är du säker på att det var kokmadamen?»

Betjänten fotsatte att se på sin herre med gapande mun.

»Säker? . . . Visst är jag säker. Jag måtte väl känna — — —»

»Det är bra. Du kan gå.»

James försvann, och lord Purbrook lutade sig fram mot sin bundsförvant med en slug blick i ögonen.

»Vad tycker ni om det, vad, mr Kenyon? Det

smittar av sig att vara detektiv, vad? En idé, jag fick, att det kunde vara *han*. Som spanare!»

Kenyon nickade.

»Hm, ja, inte otänkbart i och för sig, men rätt osannolikt. Men det är en smula konstigt med brevet, tycker jag.»

»Bah, här där människor dricka whisky från morgon till kväll. Gumman har fått dille!»

Kenyon ryckte på axlarna och slog bort saken med ett: all right. De slutade sin frukost under en debatt om professor Pelotard, som liknade alla dem som de redan haft i den saken. Huru som helst fyllde den tiden till lunch, utan att ge särskilt mycket resultat för det. Kort efter lunchen gåvo de sig ut på en promenad runt slottet. På hemvägen blevo de stående på inkörsvägen i ett nytt resonemang om professorn, då en egendomlig anblick kom dem att hejda sig i tankeutbytet.

Uppför inkörsvägen kom en flock kvinnor ur arbetsklassen, fjorton eller femton till antalet, tydligen klädda i sina bästa kläder, men släpande på stora bylten. De talade alla på en gång med ett oväsen som en upphetsad skatflock. Deras skor och kjolar vittnade om att de hade en lång fotvandring bakom sig — väglaget var inte det bästa. Ett par av dem voro medelålders, de flesta till åren. Då de fingo syn på lord Purbrook, uppgåvo de ett samfällt glädjerop och skyndade sig att slå krets kring honom och mr Kenyon.

»Gud signe ers nåd för ers nåds storartade anbud!»

»Ers nåd gör rätt, som har ångrat sig! Det trodde jag alltid om ers nåd!

»Himlen välsigne ers nåd!»

»Ers nåd är god och frikostig, och det var vad *jag* alltid trodde om ers nåd, vad de andra än sade!»

»Ska vi ha våra gamla rum, eller har ers nåd ställt i ordning nya åt oss?»

»Avskedar ers nåd betjänterna, nu när vi har kommit?»

Ropen voro så gälla, att det dröjde flera minuter, innan lord Purbrook kunde skaffa sig gehör. När det äntligen lyckades för honom, var

hans gubbfalsett nästan lika gäll som kvinnornas skrik. I det han svängde käppen kring sig, som om han velat slå lös på den galltjutande flocken, lyckades han till slut få den att lystra.

»Vad är det här för satans historier?» röt han. »Vad tusan vill ni här? Förbannade käringar, vem ger er lov att komma hit och skrika mig döv? Vill ni genast ge er i väg, annars skall, Gud hjälpe mig, själva — — —»

Han hann inte längre. Kvinnorna hade stirrat på honom som förstenade. Nu fick äntligen en av de äldsta mål i munnen, och hon överröstade honom med lätthet.

»Vad är meningen?» skrek hon. »Tänker ers nåd ta tillbaka sitt ord? Haha, så lätt skall det inte gå — — —»

Lord Purbrook fick övertaget:

»Vill ni tiga, fördömda madamer! Vill ni hålla er fördömda mun ögonblickligen! Ni är fulla! Ni är från vettet, usla satpatrask! I väg, annars skall jag lära er, hur min käpp smakar!»

Kvinnoskaran kring honom teg ett ögonblick, som ur stånd att tro sina öron; så ven det lös i en tjutande storm av interjektioner. Det var inte längre möjligt att urskilja vad de sade, men då lord Purbrook för andra gången lyfte sin käpp som för att slå till, kommo de tydligen med ens att tänka på att gärningar tala bättre än ord. I samlad trupp flögo de mot honom med sina klädesbylten i högsta hugg. Deras tjut var som

tjutet från en flock utsvultna varginnor. Kenyon högg sin värd i armen och släpade honom i ilmarsch med sig upp mot slottet. Ett slagsmål med en skock gamla fruntimmer hade han ingen lust till. Kvinnorna, som fullkomligt tycktes ha glömt sina år, följde efter i en skri-

kande ström och lyckades tillfoga sina vederdelomän åtskilliga dova slag av de tunga klädesbyltena, innan Kenyon fick slottsporten i lås bakom sig och den gamle lorden. Lord Purbrook var likblek av ilska; hans röst var knappt begriplig, och hans gamla händer darrade som asplöv av upphetsning. Kenyon, som blivit stående med rynkade ögonbryn och handen på

dörrlåset, gjorde ett halvt tjog fåfänga försök att ådraga sig uppmärksamhet av honom, innan det lyckades.

»Lord Purbrook!»

Äntligen tycktes lorden lägga märke till honom och slutade sina rasande lamentationer.

»Piskad som en hund av en flock gamla satkäringar! Överfallen på min egen mark! Vad fan är meningen? Vid den allsmäktige, ska de inte i fängelse allesammans! Vad vill ni, Kenyon?»

»Jag vill fråga er en sak: *har* ni skrivit till någon av de här furierna?»

»Är ni spritt språngande förryckt? Är ni från vettet?»

»Lägg märke till vad som hänt. I dag morgse uppenbarar sig er gamla kokerska och talar om att hon fått brev från er med anbud om att återta sin plats mot femtio pund i lön. Några timmar senare kommer den här horden, och precis som hon började med att tala om något slags anbud från er. När ni svarar, att ni ingenting vill ha med dem att göra, går det som det går. Gud skall veta, att de tjöto så att man knappt förstod en stavelse, men jag tror att de hela tiden höllo på med att tala om något brev från er Och — — —»

Kenyon hann inte sluta, och en ilsken fråga från lord Purbrook om han verkligen var vid sitt förnuft, övergick i ett skrik som från en dödskju-

ten hare, ett skrik av hälften vanvettig ilska, hälften förskräckelse. Halldörrarna till rummen i västra flygeln flögo plötsligt upp för en tjutande invasion. Först kommo lordens tjänare, fem gamla betjänter och en femton års kökspojke, och efter dem i en menadliknande flod de gamla kvinnorna. Deras larm kunde nu ha tävlat med vilket klassiskt backantinnetågs som helst, men i stället för tyrsosstavar voro de beväpnade med kvastskaft, kolskyfflar, påkar, eldgafflar och allt vad de för övrigt hade funnit på sin väg i form av tillhyggen. Att de ej buro sina vapen förgäves, intygades av betjänternas utseende. De gamla trotjänarna voro mörbultade från den ena ändan till den andra, rivna i ansiktena och på händerna och hade redan uppgivit den ojämna kampen mot furierna. Tydligen hade dessa berett sig tillträde genom köksvåningen i ett angrepp som ej stått att hejda, och hallen skulle icke bli skådeplatsen för deras nederlag. På mindre tid än en sekund voro de flyende betjänterna, lord Purbrook och mr Kenyon undansköljda av den framvältrande stormvågen. De vräktes uppför trapporna till ovanvåningen. En lång korridor, som genom slottets västra flygel förde bort till västra tornet, tillryggalades på oerhört kort tid. Vid uppgången till torntrappan satt en gammal ekport, och vid denna lyckades det Kenyon att få de vettskrämda betjänterna att hålla stånd. De fingo porten i lås,

tids nog för att utestänga den gallskrikande angreppsarmén, och befunno sig i ögonblicklig trygghet.

Ja, i trygghet, men i en trygghet som de endast värderade en liten stund. Porten, som skyddade dem, var snart orubbligt barrikaderad utifrån av furierna, såsom de funno, då de efter en stund på Kenyons uppmaning försökte ett utfall. Tornet, som förskrev sig från sextonhundratalet, hade fönster av den typ som var modern på den tiden; den ende som skulle kunnat komma ut genom dem var kökspojken, och varken hot från lorden, böner eller mutor kunde förmå honom att trotsa vallgraven djupt nedanför och dess vinterkalla vatten. Inga rop eller signaler genom fönstren lyckades ådraga sig någon uppmärksamhet. Utifrån slottet hördes oavbrutet ropen och oväsendet av de inkräktande gamla kvinnorna, som tydligen firade segern efter bästa förmåga. Först mot natten domnade stojet av, men de förhoppningar, som vaknade hos den instängda besättningen, visade sig ogrundade. De gråhåriga amasonerna visade sig ha varit verkliga veteraner; den barrikad de uppfört trotsade alla de vildaste ansträngningar att öppna ekporten inifrån. Halvt vansinnig av ilska och förödmjukelse (att icke tala om ett illa mörbultat ryggparti) tillbragte lord Purbrook timme efter timme, dels med att löpa från det ena tornfönstret till det andra och utsända rop på hjälp, dels med att hålla ljungande strafftal

till sina gamla betjänter, som låtit överrumpla sig av dessa kvinnliga djävlar. Vatten fanns inte att tillgå, och efter hand svullnade den instängda besättningens misshandlade kroppsdelar upp i alla regnbågens färger. Kenyon satt i ett hörn av den fullkomligt möbellösa gamla torntrappan och tuggade på sin mustasch utan att säga ett ord. Då och då reste han sig och gick en tur till fönstren för att se ut. Men vintermörkret var ogenomträngligt. Ett tag vid fyratiden på morgonen tyckte han sig höra surret av en bil nedanför, men ingen svarade på hans och lordens tillrop. Kort efter somnade han in på stengolvet, och det dröjde tills bortåt åttatiden på morgonen, innan han vaknade. Det var ett rop från hans olyckskamrat som väckte honom.

»Kenyon! Någon kommer visst till undsättning!»

Kenyon gnuggade sig i ögonen. Dagen hade just grytt, grå och disig. Det hördes ljud från andra sidan barrikaden; efter någon tid kommo de närmare, blevo tydligare och växte till slut till ett oväsen som nästan gick upp mot det, kvinnorna fört dagen förut. Barrikaden revs ned, genom den gläntande torndörren visade sig äntligen sex hjälmprydda huvuden, och arten av det oljud som hörts blev tydlig: de sex hjälmprydda herrarnas ansikten voro kluvna av sex gapskratt. De gapskrattade ännu då den rodnande Kenyon, de mörbultade betjänterna och den av ilska fny-

sande och dansande lord Purbrook över barrikadens spillror klevo ut i korridoren. Deras skratt upphörde först, då en civilklädd herre, som tydligen var deras chef, steg fram till lorden och kort sade:

»Får jag be om ett enskilt samtal med ers nåd! Jag är polischef i Wexford.»

Han tycktes inte vara så munter som sina underlydande.

»Är ni polischef? Har ni arresterat satkäringarna?» röt lorden. »De ska skjutas, varenda själ, så sant jag heter Purbrook. Var har ni dem? Hur kommer det sig att ni inte kommit förr?»

»Får jag be ers nåd komma den här vägen?» upprepade polischefen lika kort som förut. »Ni följer med, mr Kenyon.»

»Vad är det här för prat?»

»Hur vet ni mitt namn?»

Polischefen svarade varken på lordens eller Kenyons ropade fråga. Med en stum gest bad han dem följa sig. Det bar av längs korridoren, som dagen förut sett dem fly för det gamla amasongardet, nedför trappan till hallen och upp i östra slottsflygeln. Polischefen, som såg på en teckning han höll i handen, ledde utan att tveka vägen in i ett rum, som av utseendet att döma borde vara lordens sovrum. Med samma beslutsamhet gick han rakt fram till en järnbeslagen dörr med två patentlås i rummets ena

hörn, framtog tvänne nycklar och hade, ackompanjerad av ett skrik från lorden, i en handvändning öppnat dörren. Han kastade en snabb blick in i rummet innanför, ett stort, tomt tornrum med tjocka murar och förgallrade fönster, och vände sig mot lorden. Den gamle ädlingen stod stel och blickade in i rummet; äntligen kom ett hest tjut ur hans hals:

»Borta! Allt! Ah, är det den skurken som varit framme? Allt! Allt!»

»Lord Purbrook», sade polischefen med en genomträngande blick, »får jag be er läsa det här brevet. Det kom med bud till oss tidigt i dag morgse, åtföljt av de här nycklarna.»

Han visade de nycklar han använt vid öppnandet av dörren.

Lorden tog brevet, man räckte honom, med stel hand; hans blickar fortforo att irra runt det tomma rummet, och det blev Kenyon som läste brevet över hans axel:

»Mr Stephens, polischef, Wexford.

Min bäste herre!

Ehuru förmodligen obekant, ber jag att få uppta er tid i en något delikat angelägenhet. Jag känner mig övertygad, att ert ofta ådagalagda intresse för er tjänst kommer att göra att ni inte ångrar er, om ni offrar mig ett par timmar.

Lord Purbrook på Purbrook Hall är en herre, vars egenheter torde vara er något så när bekanta. I november deponerade jag genom en underlydande en del mig tillhöriga saker i lordens namn hos firman Baker & Son i London. Varför jag gjorde det i lordens namn och inte i mitt eget, förstår ni då jag säger er, att Londonpolisen och speciellt den kände privatdetektiven Kenyon vid denna tid ägnade mig en uppmärksamhet, som jag ansåg överdriven. — På vis, som jag inte anser mig behöva närmare redogöra för, upptäckte lorden sitt oanade tillgodohavande hos Bakers, rådförde sig av en slump med sagde Kenyon, och lät därefter med Kenyons gillande helt lugnt transportera mina samtliga tillhörigheter hem till sitt slott.

I natt har jag hämtat dem. Jag har därvid begagnat mig av den kraftigaste bundsförvant jag kunde få — en måhända alltför kraftig, tycker ni — av Kvinnan. I närvarande ögonblick är lord Purbrook tillsammans med mr Kenyon och hela sin betjäning inspärrad i västra tornflygeln av sitt slott. Det är Kvinnans händer som inspärrat honom där — icke någon ung Delilas mjuka händer, utan femton gamla trotjänarinnors, som fingo sitt avsked på grått papper av honom, då han ärvde slottet, och

som jag i går med ett antal diplomatiska brev kastade i elden mot honom. Jag har sörjt för att de hållas skadeslösa för den hjälp de gåvo mig.

Utan att närmare diskutera den etiska sidan av mitt tillvägagångssätt ber jag er — om ni har lust — befria lordern. Intyg på sanningen av min historia får ni vid ett besök i östra tornrummet, där lorden hade deponerat mina saker. Öppna det i lordens närvaro, så torde han själv bekräfta, vad jag sagt. Närslutet följer en planritning och erforderliga nycklar.

I hast, er förbundne

Professor Pelotard.

P. S. Om ni anser rättvisan så kräva, ger jag er full frihet att arrestera lord Purbrook för med berått mod planlagt förgripande på annans egendom.»

Ett vrål från lord Purbrook antydde för polischefen att han hunnit sluta läsningen av brevet.

»Allt! Borta! Ah, den skurken, den skurken! Nu ska käringarna i stocken, om inte han skall! Arrestera dem med detsamma, hör ni, om ni är polischef!»

»Som ni vill. Om en vecka kommer alltså lord Purbrooks mål före mot de femton gamla fruntimmer som inspärrade honom på hans eget slott. Kanske kunna vi få upp det förr.»

Lord Purbrook, vars ögonbryn gingo upp och ned som fågelvingar, stirrade nervöst omkring sig.

»Allt! Allt! Naturligtvis har han tagit bilarna också!» mumlade han.

»Det blir onekligen en uppseendeväckande historia med er som tjuvgodsinnehavare. Skall jag alltså utfärda anhållningsorder?» frågade polischefen.

»Fan må ta allt! Fan må ta honom! Fan må ta er!» röt den gamle lorden och flög ut genom dörren. »Fan må ta satkäringarna! Jag ger fan i dem, hör ni!»

Polischefen gjorde småleende en tur in i tornrummet och kom ut med något som han räckte Kenyon.

»Hans nåd förbisåg att allt inte var taget», sade han. »Det här fanns kvar, men det är visst avsett för er.»

Kenyon slet till sig föremålet han räckte honom. Det var ett gammalt kopparstick, föreställande de parisiska kvinnornas ryktbara tåg till Versailles för att avstraffa en större man än lord Purbrook — konung Ludvig XVI.

Och på baksidan stod hastigt kravsat:

»Kära Kenyon! Ni har gjort många obetänksamheter i era dar. Ni har gett er in i affärer som överstigit er förmåga — tacka mig för att ni ändå lyckats i ett par av dem.

Ni har satt er upp mot mig: man sätter sig inte ostraffat upp mot mig. Men i den här affären har ni gjort den största dumheten i ert liv: ni vågade sätta er upp mot K v i n n a n. Och ni bör tacka min outslitliga hjärtegodhet för att jag inte låter berättelsen om resultatet gå till pressen!

Inte sant? Och nu farväl på en tid!

I hast er vän Pelotard.»

ODYSSEUS' HEMKOMST

I.

Det var i april 1911, och våren med krokus, regnbyar, kurragömmasolsken, blåst och yra aprilmoln hade sedan en vecka hållit sin entré i det mäktiga öriket. Vindarna drogo fram över det i oavlåtliga sjungande troppar; de kommo söderifrån, och det var tydligt att de kommit en lång väg och gjort stora dagsmarscher, så varma voro de. Till och med den feta fabriksröken lyfte sig i gladare takt vid deras lystringssignaler. Städernas gator voro gråblanka och rentvättade, och landsvägarna lågo så läckert bruna och inbjudande till fotvandringar som de endast göra i den tidiga våren.

Aftonen den 24 april kommo herr Filip Collin och hans trogna kompanjon Lavertisse draganде längs en av de gamla romerska härvägarna i Sussex. De hade en lång dagsmarsch bakom sig och som mål vinkade dem en liten stad vid Kanalen, vars kyrktorn just börjat lyfta ett vägledande finger över dynerna. De gingo tysta, men det var en tystnad som för gamla vänner är

lika värdefull som något samtal. De hade tillsammans trampat genom Sydengland från den ena ändan till den andra — delvis drivna av den tidiga vårens vandringslust, delvis av en berättigad önskan att hålla mr James Kenyon och hans yrkesbröder från sitt spår efter tillbakaeröringen av de tillhörigheter, lord Purbrook på Purbrook Hall orättfärdigt velat tillägna sig. Dessa saker voro nu placerade tryggt och utom räckhåll för vem det vara månde.

»Vet ni vad, Lavertisse», sade Filip Collin plötsligt, »jag gick just och funderade på någonting som jag läst någonstans: Paris, London och Centralafrika äro de enda ställen, där man verkligen kan existera. Det är visst en excentrisk lord som säger det i en bok. Jag undrar, om det är sant för andra än honom?»

»Jag vet inte, professor, jag har aldrig varit i Centralafrika. Men för min del tycker jag att man existerar ungefär lika bra överallt.»

»Det brukar jag också tycka i regeln. Men ibland, så här om våren, vänder jag om satsen och tycker att man existerar lika illa överallt.»

»Vänta, tills vi ätit kvällsmat på något gammalt värdshus i staden där borta, så kommer ni att vända om satsen igen. Det är sex timmar sen vi smakade mat.»

Den sena skymningen samma kväll såg Filip Collin och herr Lavertisse med tända snuggor ströva omkring i den lilla Kanalstaden. Den var

så gott som oberörd av kulturen, eftersom den inte upptäckts av badgäster, och låg lika grå och obemärkt som den legat då Vilhelm Erövraren landsteg strax i närheten. En medeltidskyrka var det enda arkitektoniska verk den hade att ståta med. De smala gatorna letade sig samtliga oundvikligt ner till hamnen, som hade plats till högst sex fartyg och för ögonblicket innehöll ett enda och några fiskebåtar. Filip och hans vän drevo i sakta mak längs den låga stenkajen, tills de nådde dess slut. De stodo en stund och stirrade ut över Kanalen, som låg stilla och tycktes gråna in i oändligheten. Endast med långa mellanrum blänkte det från något fartyg där ute. Plötsligt kom det ett avbrott i aprilkvällens lugn. Ett dragspel, ett äkta svenskt bonddragspel lyfte sin långdragna och nasala sång ute från det ensliga fartyget i hamnen. Filip flög till och började stirra av alla krafter ut i den grå skymningen.

»Någon svensk matros förstås», mumlade han, »eller — — Lavertisse, det är så sant en svensk kutter! *Albertina,* Göteborg!»

»Jaså. Från ert land, professor?»

»Ja. Från mitt gamla land. Vad är det han spelar? Ah, jag tyckte väl jag kom ihåg den! 'I engelska kanalen, där seglade en brigg!' Onekligen träffande — —»

»Är det inte tid att gå till kojs, professor? Vi ha en god dagsmarsch för oss i morgon också.»

»Vänta litet. Låt oss höra, om han tänker spela mer.»

Dragspelet ute på kuttern, som varit tyst några ögonblick, stämde upp igen. Lavertisse lyssnade halvt oförstående, halvt betagen till en följd av främmande, långdragna, vemodiga, otympliga, bullersamma melodier. Än dunkade de som tunga stövlar över en landsväg, än veno de och susade som kjolar över en dansbana, än klagade de i tonfall som kommo honom att skratta, än stojade de fram i en takt som kom hans fötter att ofrivilligt följa med. Filip vid hans sida stod oavvänt lyssnande med blicken ut mot kuttern. Slutligen blev det tyst där ute. Filip tog blicken från det lilla fartyget och vände sig in mot staden.

»'Simple tunes that bring the laugh that brings the groan'», mumlade han. »Kom, Lavertisse, låt oss gå i säng. Det är inte omöjligt vi få en lång marsch i morgon, som ni säger.»

Hur lång den skulle bli, fick Lavertisse först veta nästa morgon. Klockan var halv åtta, då han väcktes av att Filip stod vid hans huvudkudde och ruskade i honom.

»Ni ger er för god tid, käre vän. Vill ni ha packning, får vi upp med detsamma.»

Lavertisse stirrade nymornat på Filip.

»Packning?»

»Ja. Båten går om halvannan timme. Och det är bäst vi äta frukost först.»

»Båten går!» Lavertisses ögon blevo stora som frukosttékoppar.

»Som ni hör. Jag hyrde *Albertina* från Göteborg för egen räkning i dag morse klockan halv sju, medan ni låg och sov. Och precis nio avsegla vi till Sverige.»

»Till Sverige!» Lavertisses ansikte blev lika långdraget som det land han talade om. »Inte vågar ni — inte tänker ni resa till . . .»

»Jo, jag tänker resa hem. Det är längesen jag var hemma, och jag behöver ombyte. Och i brist på Centralafrika, så! Vill ni göra mig sällskap, så har ni halvannan timme på er.»

Kuttern *Albertinas* resa utmärkte sig inte för några märkvärdiga äventyr. Nordsjön var välvilligt sinnad; solen och de vita vårmolnen lyste, och den lilla kuttern rullade inte mer än att Lavertisse efter en dags ensamhet i kojen kunde visa sig på däck. Kaptenen, som var en hederlig smålänning, och de tre besättningskarlarna, som tilhörde samma omdebatterade släkte, visade det uteslutande genom sin okuvliga nyfikenhet. *Albertina* var avsedd för fisketurer; detta var första gången den gick med passagerare, och dessa passagerare voro i sällsynt grad intresseväckande. Intet knussel med betalningen, däremot — åtminstone från den ene passagerarens sida — ett oerhört intresse för kockens prestationer på dragspel. Fullt upp med pengar, och hyra *Albertina*, i stället för att resa med Thule-

ångarna! Kunde det vara dragspelet? Kaptenen beslöt att omedelbart efter hemkomsten hyra den mest musikaliska besättning som stod att uppdriva inom Smålands gränser, ty passagerarfrakt av detta slag visade sig tiodubbelt mera avkastande än sillfrakt. Så småningom (alltför fort för kaptenen, som beräknade kostpengar per dag för passagerarna) nådde *Albertina* Skagen och mötte Kattegatts korta, gröna sjöar. Och så, tio dar efter avresan från Sutbury, döko Bohusläns grå bergknallar upp ur det silvergrå österdiset, och *Albertina* styrde in mot Göteborg, under det kocken på Filips begäran stod som en citaröd i stäven och trakterade måsarna med hela sin repertoar. Strax före solnedgången var man framme i Göteborg; Filip skakade hand med den vemodiga kaptenen, som gav honom sin möjligast utförliga adress, och den sorgset drillande kocken och steg i land på sina fäders jord för första gången på sju år.

II.

»Nom d'un nom, professor, en sådan järnväg! Ett dubbelspår av den skulle inte ta mer plats än en spårväg i Paris. Och varför lägger man inte dubbelspår? Här finns på min ära plats nog, eller hur?»

»Ja, här borde finnas plats nog. Men vill ni tro mig eller ej, är det just utrymme som saknas mest i mitt land.»

»Åtminstone inte för granskogarna, professor.»

»Nej, men för åtskilligt annat. Granskogarna ha speciella privilegier, och de äro ju också äldst på platsen. Nu tror jag visst vi äro framme.»

Det lilla tåget på den smalspåriga bibanan sökte genom ivriga dunkningar antyda för passagerarna att resans mål var nått. Vagnarna slamrade över växelskarvarna in på en station; tåget höll. Filip och hans vän hoppade ut på perrongen och lämnade sina pollettmärken åt en galonerad hotellbärare.

»Vi ha reserverat två rum på hotellet per telegraf», sade Filip. »Vet ni om det blivit ordnat? Mitt namn är professor Pelotard från London.»

»Jo, det är klart. Skall jag visa professorn vägen till hotellet?»

»Tack, vi hitta nog.»

Filip och Lavertisse togo vägen genom en schaggsoffsprydd väntsal för att komma ut på det lilla grå bantorget framför järnvägsstationen. Filip blev stående på den slitna stentrappans översta steg och såg sig länge omkring.

»Precis som det var», mumlade han till slut. »Hotellet, urmakeributiken, vitvaruaffären, de båda bankerna, och det stora specerimagasinet. Det enda nya är visst biografen. Precis som det var. Vill ni tro att det här är min goda stad Kristianshamn, Lavertisse?»

»Jag har litet svårt för det.»

»Kom, låt oss gå en tur genom gatorna!»

Filip tog sin vän under armen och drog honom med sig genom de majskumma gatorna. Knappt en gaslykta var tänd. De långa räckorna av grå envåningshus följde varandra, här och där avbrutna av en plankhägnad trädgård, vars almar nyfiket sträckte sina knoppande grenar ut över gatan. Fönsterrutorna glimmade i det tidiga nattljuset; framför de flesta av dem satt det reflexspeglar. Här och där kom det tegelkaserner, fräcka avbrott i idyllen; här och där

en biografteater med gulflammande ljus och ilsket kolorerade affischer. Framför dem stod det små grupper av människor; eljest voro gatorna så gott som tomma, endast viskande par skymtade då och då invid någon husvägg eller i någon portgång. På ett hörn mitt emot en park låg ett tvåvåningshus, vid vilket Filip blev stående.

»Där låg det en gång ett advokatkontor, Lavertisse.»

»Ert, professor?»

»Ja. Mitt en gång för sju år sen. Jag betvivlar att det fortsatt med annan innehavare.»

»Bara sju år! Är ni verkligen inte rädd att — —»

»Att bli igenkänd? Inte det ringaste. Jag har förändrat mig, om inte staden har gjort det, och det är bara på Ithaka man blir igenkänd av någon människa efter en så mångårig odyssé. Och jag hade inte någon hund, som skulle kunna överta den trofaste Argos' roll.»

»Hm. Och Penelope, professor?»

»Penelope! Fanns ingen. Eller jo — det fanns en, men hon var inte ens gift med Odysseus, och friarna voro många och påträngande redan före Odysseus' avresa. Hon har haft annat än spånad att tänka på. Ett ögonblick, Lavertisse, låt oss gå ett par steg till. Penelope bodde strax här bredvid ... här vid parktorget ... ja, just här.»

Filip hade dragit sin vän med sig ytterligare några steg, och de stodo nu utanför ett stort gammaldags hus med förnämt utseende. Han stirrade upp mot andra våningens fönster. Det lyste i ett par av dem, och genom ett halvöppet fönster hördes det otydliga sorlet av röster. Man tycktes ha bjudning där uppe. En droska höll framför porten, och plötsligt såg Lavertisse sin vän och arbetsgivare gå bort till den gamle kusken, som gick av och an vid sidan av den. Det utspann sig ett samtal mellan dem, som varade länge. Äntligen gjorde Filip en rörelse med handen mot västfickan, som kusken besvarade med en energisk och nästan förgrymmad huvudskakning; därpå var Filip tillbaka och tog Lavertisse i armen.

»Man märker i vilket land man är, när det finns någon som säger nej till dricks pengar», sade han. »Kom, låt oss gå till hotellet.»

»Och Penelope? Hade hon —»

»Sch. Ni — ni skall få höra det om en stund.»

Lavertisse såg förvånad på honom; han var inte van att vänta sig någon sinnesrörelse från detta håll. De gingo i iltakt genom gatorna, tills de stodo utanför en nybyggd, vräkig hotellfasad. Filip betraktade den ett ögonblick.

»Jaså, de ha byggt om», sade han. »Här är det.»

De gingo in och fortsatte, följda av portiern, upp till två rum i första våningen. Filip vin-

kade åt portiern — en beskäftig ung man med ljust, mittbenat hår och ett inställsamt leende — att stanna och tycktes fundera. Slutligen såg

han på portiern, i det han började sno en tiokronesedel mellan fingrarna.

»Ni känner folket här i trakten tämligen väl, inte sant?»

»Ja då, herr professor, det tror jag.»

»Ni vet ungefär hur de leva och . . . hm . . . vad de gå för? Jag förmodar de hålla sina fester här på Stadt?»

Portiern smålog auguriskt.

»Då och då ha vi ju små tillställningar», sade han. »Och man hör ju ett och annat från olika håll . . .»

»Just det. Ser ni något till godsägare Aspebrink på Brinkestad?»

Portierns småleende djupnade en nyans.

»Jo, något», sade han med ett oefterhärmligt tonfall.

»Han håller gärna större fester, inte sant?»

»Mycket passabla. Har fest här i afton.»

Filip sänkte rösten och ögonlocken en smula.

»Och hans ekonomi? Ni förstår — mellan er och mig.»

Portiern stirrade på tian, som nu rullade en smula långsammare i Filips hand, liksom på väg att lämna den. Han såg hastigt mot dörren ett tag.

»Man pratar så mycket», mumlade han.

»Ja visst. Och man säger? Bara skvaller, det veta vi ju på förhand.»

»Man säger, att det lär vara si och så . . . Men man vet ju, vad folk . . .»

»Alldeles. Tack. Vill ni ta det här som en liten present. Och vill ni styra om, att min vän och jag få upp supé för två här genast.»

»Tack, herr professor. Skall ske, herr professor.»

Portiern bugade sig ut, och Lavertisse flög upp ur sin fåtölj.

»Vad står på, professor? Vad var det ni förhörde parasiten om?»

»Jag förhörde honom om någonting som för tillfället intresserar mig på det högsta. Får jag fråga er en sak, Lavertisse: ingår det i ert brokiga och rikhaltiga vetande något som kan rubriceras som gruvkunskap?»

»Gruvkunskap? Inte det minsta.»

»Hm. Det var dumt. Men det går nog i alla fall. I London får man allt för pengar, och ni får skaffa er det som behövs där.»

»Vad är det som går?»

Filip såg en minut på Lavertisse, innan han långsamt svarade:

»Hämnden för *henne* — för Penélope.»

Lavertisse stirrade på honom utan att få fram vad hans ögon sade: är ni rubbad, professor?

»Hör på, käre vän. Jag skall berätta er en liten saga, och ni kommer att tänka bättre om mig. Det var en gång en ung kvinna i en liten stad i ett kallt och mörkt land, och hon var vacker och hade många friare. Med kvinnors vanliga brist på urskillning föredrog hon den sämsta. Ja, hon var vacker. Hennes ansikte var allvarligt, men när hon smålog, ett av de småleenden,

som ingen annan hade, var det som när solskenet brister fram ur skyarna en vårdag, då det står och väger. Hela hennes väsen var som en vårdag, som står och väger mellan solsken och skugga. När hon blev öm eller ivrig, blevo hennes ögonvitor blålysande som stålskimmer. Och när hon då såg på en, tyckte man sig vara allt som man inte var. Hennes föredragne friare överraskade sig ibland med att drömma att han var en hederlig karl, eller att han kunde bli det igen. Det blev en kort och ofruktbar dröm, och han fick överge den för mera praktiska funderingar i utlandet. Vet ni, att ingenting retar folk mer än att inte ha en synlig syndabock till hands? Folket i staden, där hon bodde, läto *henne* umgälla vad han förbrutit. Kanske gjorde de det grundligare än andra skulle gjort, därför att de bodde i en sådan liten stad. Hon gifte sig med en man för att få skydd, och han lät henne umgälla hennes, låt vara dåraktiga vänlighet mot en ovärdig, mer än någon av alla de andra gjort. I fjol lyckades hon bli skild från honom efter fyra års äktenskapligt helvete. Och i år, så sant jag är den jag är, skall *han* vara ruinerad. — Var hon är vet ingen. Hon försvann till utlandet.»

Lavertisse teg ett ögonblick.

»Bon dieu, professor», sade han halvt tveksamt, »tänker ni spela Monte Christo? Var det därför ni frågade mig om mina gruvkunskaper?»

»Det var det. I morgon börjar spelet, och förlägges till godset Brinkestad strax utanför den här staden. Senast om två dagar får ni ett telegram, som nödgar er att resa genast, och om jag inte köpt Brinkestad då, skall jag ha köpt det inom en vecka. Priset gör detsamma; det är inte jag som skall betala det... men här kommer supén. Vi få resonera vidare efter den.»

III.

Det var ännu ett gammalt kapitel ur sina ungdomsminnen Filip kom att repetera, då han dager efter gjorde besök på Brinkestad — den gamla svenska herrgården, som sett bättre dagar. Den vita corps-de-logisbyggningen med den höga ingångstrappan och de stora, gammaldags buktiga fönstren; de stora, rödmålade stallarna och loglängorna; men först och främst parken, den gamla förvuxna parken med sina lindar, sin fruktträdgård, det stora jordgubbslandet och de i vanvården övermodiga vordna krusbärs- och vinbärssnåren . . . Och så, som ställets genius, dess ägare, herr Aspebrink.

Filip hade redan vid ankomsten till hemtrakten anlagt det mest anglosaxiska utseende han kunde uppbjuda och vid besöket hos godsägare Aspebrink hade han av vissa bestämda skäl accentuerat det ytterligare. — Det dröjde till ut på natten nästa dag innan Lavertisse fick återse honom, och den gode Lavertisse hade redan börjat bli orolig. Det här var kanske för mycket

riskerat av professorn! Äntligen vid halv ett-tiden på natten kom Filip med ett ansikte som var mera anglosaxiskt energifyllt än någonsin.

»Nå, professor?!»

»Allt är klart! Ni reser redan i morgon. Ah — jag önskar att jag kunde beskriva den herre,

som jag haft att göra med i dag, för er! Jag betvivlar att ni sett hans typ, eftersom det här är ert första besök i mitt land. Den värderade ägaren till Brinkestad är trettiotre år gammal, med kulmage, dubbelhaka och uppvridna mustascher. Han försöker se ut som en militär och uppträda som en militär, fast han egentligen är den mest oblodiga varelse i världen. En hygglig ung man, som går under av ren slöhet — en medlem av en stor, stor familj här i Sverige. När jag kom, var han mer än stram — festen på hotellet i natt hade visst dragit ut på småtimmarna. Jag pratade en smula för att tina upp honom, men jag vill inte påstå att jag hade någon vidare framgång. Då fick jag en ingivelse, som kanske var simpel, men i det här fallet ansåg jag att ändamålet helgade medlen i dubbel måtta. Jag kände ju honom ryktesvis sen förr i världen och visste att hans yngre bror blivit exporterad till Nordamerika av vissa rätt giltiga skäl. — 'Godsägare Aspebrink', sade jag, 'här sitter jag och pratar och glömmer av mitt egentliga ärende. Jag kan hälsa er så mycket från er bror.' — 'Min bror! Ni har träffat min bror? Jag har inte hört av honom på åratal.' Utmärkt, tänkte jag, då kan jag fabla fritt. 'Jag såg er bror för tre månader sen i San Francisco. Han hade en farm i närheten och tycktes vara hälsan själv.' 'Och ni tror att — att det går bra för honom?' — 'Briljant, enligt vad jag förstod.' Han suckade och

såg ut på sin förvuxna park. 'Jaså. Han har det bra, han', mumlade han för sig själv. Så funderade han ett ögonblick och fick en ljus idé: 'Dricker ni något?' Jag tackade naturligtvis; det kom in dryckesvaror — förmiddagsgrogg — och vi resonerade på om det stora framtidslandet i väster. Var lugn för att jag talade som en emigrationsagent. Efter två groggar — fler tordes jag inte låta honom ta, för att han inte skulle börja se Brinkestad och hemlandet i rosenskimmer igen — gåvo vi oss ut och sågo på godset. Inte för att jag förstår mig mycket på åkerbruk och boskapsskötsel, men nog kunde jag se att det godset inte hade lång livstid som det sköttes. Tack vare min försiktighet med groggarna såg godsägare Aspebrink det också — och jag gick på med beskrivningarna av Kalifornien ... Han inviterade mig på middag, och vid kaffet var situationen mogen. Jag behövde bara göra en den allra minsta ingress, så kom han själv med det: om jag trodde att det fanns något att göra för honom där ute. Ni kan tänka er mitt svar; emigrationsagenterna skulle känt sig överträffade, om de hört det. 'Ack ja, men reskassan ... Och pengar att starta på ...' Jag slog ut med handen i största förvåning: 'herre gud, vad menar ni? Ni som äger Brinkestad!' — 'Jag! Jag äger väl skorstenarna ungefär' (vi drucko konjak till kaffet, och konjaken visade än en gång sina hjärtelösande egenskaper). — 'Hm, säger ni det, herr

Aspebrink. Och det finns ingen som har lust att köpa skorstenarna?' — 'Just troligt. Vet ni någon? Skulle ni själv vilja det, till exempel?' — 'Ja, varför inte? Jag är trött på utlandet, och ni på Sverige. Varför skulle vi inte byta? Jag har i alla fall tänkt slå mig ner någonstans här hemma.' Nu blev han naturligtvis misstänksam, och jag vek tillbaka för att få honom fram igen. Han kom också fram igen, och efter en stund frågade han rakt på sakt, vad jag ville ge. »Innan vi tala om det', sade jag, 'får jag fråga, om ni menar allvar?' — 'Det beror på ert pris.' — 'Well, skola vi tala om det, får jag först be er ringa till er advokat.' — 'Ni har bråttom, det får jag säga!' sade han och började fixera mig. — 'Det har folk överallt utom i Sverige. Jag reser vidare i morgon, om det inte blir någonting av med Brinkestad.' Jag såg, att han nu var så ivrig, att jag kunde gå rakt på sak. Han funderade några minuter, så gick han till telefonen och ringde på som ett snällt barn, vilket han också är. Och vill ni nu göra mig glädjen att titta ett ögonblick på de här, Lavertisse! Preliminärt kontrakt på att jag köper ett vanvårdat gods för en summa som kom herr Aspebrink att vibrera av illa dold förtjusning. Men vad gör det? Det är inte jag som skall betala den.»

»Nittiotusen kronor, professor, och ni övertar inteckningarna! Det gör gott femtusen pund,

eller hur? Men vad tror ni er landsman säger, när han inte finner sin bror?»

»Bah, vem vet? Kanske finns hans bror i Kalifornien! Varför skulle han inte finnas i Kalifornien? Världen är full av underverk. Och i annat fall har jag bara gjort något som frälsningsarmén i London gör var dag och får beröm för — exporterat en person, som skulle gått under i hemlandet, till en plats, där han får lära att sköta sig själv. Men jag väntar mig inte något erkännande för det.»

IV.

Brinkestad den 14 maj 1911.

Käre Lavertisse.

Några rader för att förklara telegrammet jag sände er i går. Hoppas ni gjort som jag telegraferade: det är av vikt, att hela saken skötes raskt.

Låt mig berätta vad som hänt efter er avresa för fyra dar sen:

Dagen efter er resa, den 11 maj alltså, drog herr Aspebrink ut från sitt överintecknade gods och reste vidare till Göteborg. Det blev naturligtvis avskedsfest på hotellet, dit jag var inbjuden. Jag avböjde under förebärande av opasslighet. Trots allt får man inte ta för stora risker när man opererar i sin egen fädernestad, och helst när man arbetar för ett heligt ändamål. Festen lär ha varit mycket lyckad — halva festsällskapet kunde först i Göteborg förmå sig att skiljas från herr Aspebrink. Jag hoppas, att han trots detta lyckades följa med *Thorsten* och nå *Olympic* i Liverpool. Och därmed farväl åt herr Aspebrink. Han har fyllt sitt ändamål, och han

kan gå — som jag hoppas en verksam framtid i möte.

Jag har inte försuttit tiden, sedan jag drog in på Brinkestad. Jag har haft två saker att ordna, en av ideell och en av materiell natur; jag har sökt skaffa mig upplysningar om *henne,* och jag har hyrt all ledig arbetskraft på tre mils omkrets

för att börja bryta uppe vid Brinkberget. Det senare har gett till resultat att tvåhundratio man för närvarande hålla på att rycka innanmätet ur berget i fråga; det förra har hittills gett magra resultat.

Lavertisse, det är svårt att vara dömd av sitt folk, och vara född i ett litet folk, och vara kvinna. Stackars, stackars lilla Margot ... Hade jag all skulden i ditt öde, eller får jag lägga en tillbörlig del på de trångbröstade spetsborgare som

utnämnde sig till domare över dig? Ah, om det vore så — och ah, hur det då skulle kännas att få både döma och straffa dem! Var lugn, Margot, du skulle bli hämnad — och som det är skall du åtminstone bli hämnad på den förnämste brottslingen . . . din man, herr von Marck.

Och därmed till slut det som är huvudnyheten: herr von Marck har genom sin kontorschef — ni vet att han har export- och importaffär — sökt förhöra sig hos arbetsförmannen för mina tvåhundratio bergbrytare. Vad kunde vara meningen, denna intensiva brytning? Och vem var den nye ägaren till Brinkestad (den frågan ha nog flera än han gjort sig)? Min arbetsförman snäste enligt order av honom med en kategorisk förklaring att han inga upplysningar hade att ge.

Allt nog, Lavertisse, tigern börjar vädra det utlagda lockbetet. Jag tänker öka hans intresse dag för dag genom att vägra att mottaga alla besök och hålla mig lika envist innestängd på mitt gods som filosofen Kant höll sig inom Königsberg, om ni hört talas om denne tänkare. Han filosoferade mycket om den mänskliga viljan, vilken han påstod måste vara fri. Jag lutar mera åt åsikten, att den största dragningskraften bestämmer utslaget.

Och jag hoppas få bevisa det på herr von Marck.

Er vän

Pelotard.

Brinkestad den 17 maj 1911.

Käre Lavertisse.

Tack för vad ni sänt — både era förfrågningar om råvara från Brinkeberget och era utomordentliga »justerade mineralprov», avsedda för den stora gruvan i samma berg. Det var särdeles fint tänkt av er att låta *tre* olika firmor med välklingande namn och adresser förfråga sig om mineralprov och eventuella leveransmöjligheter. Ja, det draget gör er verkligen heder. Vore jag icke professor Pelotard, skulle jag vilja vara Lavertisse. Bentham, Bentham & Bentham, Ebury Lane, Victoria — Croswell & Son, Lloyds Avenue, E. C. — och The Leeds & London Smelting C:o Pemberton Street, Leeds: utmärkta namn! Jag hoppas, ni sörjt för att breven bli ordentligt vidarebefordrade till er?

Beträffande de »justerade» proven på Brinkebergsmalm ha de ännu inte kommit till användning. Svårigheten blir naturligtvis att när det gäller placera dem på rätt ställe — men ça ira! Det skall gå, och kanske inom en inte alltför avlägsen framtid. Ty herr von M. — men först vill jag omtala, att jag, för att förebygga att vederbörande på egen hand skaffar sig prov på Brinkebergs produkt, låtit kringgärda hela brytningsplatsen med taggtrådsstängsel och givit förmännen stränga order att se till att inga obehöriga komma in på området. Jag föregav fruktan för socialdemokratiska agitatorer, fastän den

lön som jag betalar de tvåhundratio nog är tillräcklig för att utestänga dem.

Men jag ville tala om herr von M.: tigern har redan kommit ett varv närmare lockbetet. I går stötte jag — naturligtvis »av en händelse» — på hans högra hand och kontorschef då jag skulle ge mig uppåt berget till för en inspektion. Han skyndade enligt svenskt maner att presentera sig — han glömde emellertid att omtala hos vem han var anställd — och började ett korsförhör efter alla konstens regler, utan någon vidare talang, men det fäste jag mig inte vid. Var jag kom från? Utlandet, närmare bestämt England och Amerika. Om jag var född i Sverge? Ja, av en händelse, men tidigt bortvandrad från fosterjorden i likhet med så många andra av dess bästa söner. Sant, mycket sant; varför jag just köpt Brinkestad? Därför att det passade mig, och därför att jag vid en hastig granskning innan jag köpt det, funnit affären i hög grad möjlig att räntera. Ah; vad jag ansåg om herr Aspebrink — att han var en dumbom? Just det — nå, det vill säga en oförståndig ung man som inte skulle vara i stånd att räcka framgången handen, om den så envisades att bjuda honom den. Ah; man funderade mycket över mitt innestängda liv på Brinkestad; hur skulle man uppfatta det? Så, att jag hade annat att tänka på än bjudningar? Ah; men man trodde, att jag kommit hem till Sverge för att vila ut? Precis; för en utlands-

svensk är arbetet en vila — den enda vilan. Aha; och man pratade så alldeles speciellt om arbetena vid Brinkeberget... Mycket möjligt, man skulle kanske komma att prata mera inom kort. »Farväl, herr Nordén! Jag beklagar jag inte kan fortsätta samtalet vidare.»

Därmed tog jag avsked av herr Nordén alldeles utanför inhägnaden till brytningsplatsen. Jag såg honom som en osalig ande irra kring utanför den en stund i väntan på att jag skulle visa mig igen. Då detta hopp svek honom, och förmannen, vädrande en samhällsupplösande agitator, hotfullt närmade sig, försvann han nedåt staden. Jag är tämligen säker på att den rapport han ger sin herre och chef blir tillfredsställande, och jag har tillbragt eftermiddagen med att fundera ut en liten plan att ge dem en snar anledning till utspel — men mer om det.

För i dag alltså: fortsätt att föra en energisk imaginär affärskorrespondens för firmorna Bentham, Croswell och The Leeds & London! Uttryck största lämpliga belåtenhet med sända prov och begär *omgående* eller *snarast* upplysningar om leveransförhållanden! Tillägg, att, om preliminär enighet uppnås, firmorna Benthams, Croswells o. s. v. ombud omedelbart komma att avresa för inspektion.

Pelotard.

Brinkestad den 23 maj 1911.

Käre Lavertisse.

Tigern har öppnat munnen på glänt för att slå tänderna i lockbetet! Ett vunnet mål och en hastig avresa till London vinka mig. Och oss mellan sagt, inte mig emot. Jag börjar tro att den exentriske lorden hade rätt i sitt uttalande om London, Paris och Centralafrika.

Ännu så länge har jag inte haft direkt användning för breven från firmorna Bentham, Croswell och Leeds & London. Men vilken affärskorrespondent gick inte förlorad i er, Lavertisse! Era skrivelser ha detta oefterhärmliga tonfall av gravitetiskt och elefantaktigt allvar som genomandas engelska firmabrev. Och er detaljutveckling! Beundransvärd! Vore jag icke professor Pelotard, skulle jag vilja vara Pierpont Morgan och ha er till min förste man.

Men till saken. Även jag har utfört ett litet arbete, som har mitt gillande. Låt höra om det får ert.

Efter mitt samtal med herr von Marcks högra hand hade jag all anledning att antingen vänta mig direkta tillnärmanden från denne herres sida eller också ett litet försök från samma håll att i hemlighet kika den mystiske enslingen på Brinkestad i korten. Och då jag i likhet med flera berömda filosofer till en viss grad är misantrop, höll jag den senare möjligheten för mest sannolik. Alltså frågade jag mig själv: vad är det i

så fall troligt att herr von M. kommer att göra? Svaret gav sig självt: han önskar att skaffa sig prov på vad det är för någonting mina tvåhundratio bryta ur Brinkeberget. Kan man på lämpligt sätt skaffa honom ett lämpligt prov i banden, är saken klar inom en vecka. Och följaktligen beslöt jag att klädd i enkel arbetsdräkt hålla nattvakt där uppe de närmaste nätterna.

Det blev litet enformigt i början. Första natten patrullerade jag kring på platsen till klockan var tre, en knapp timme innan solen börjar vakna, utan att se ett spår, och de två nästa nätterna gick det på samma vis. Jag började faktiskt tänka en halv nyans bättre om herr von M:s samvete eller i varje fall om hans försiktighet, då fjärde natten medförde det önskade resultatet.

Klockan var två, den mörkaste tiden på natten, då *en gestalt som intet kunde förkläda,* för att tala med de gamla hederliga rövarromanerna, *med lurande hållning kom smygande genom natt-dunklet.* Det var min gode vän Nordén; herr von M. var tydligen obenägen att själv deltaga aktivt. *Under ena armen bar den maskerade en väska av ansenliga dimensioner;* och med denna försiktigt tryckt intill sig klättrade han över grinden till inhägnaden, vilken jag med hänsyn till detta eventuella besök befriat från taggtråd. Strax innanför den hade jag denna natt liksom föregående nätterna till ära för min nattlige besökare upprest ett par små kummel av era justera-

de prov — låt mig än en gång komplimentera er för deras naturliga utseende. Gestalten böjde sig över dessa kummel och stoppade hastigt ned några provbitar i sin väska. Härmed var tiden kommen för mig att gripa in. »Hallå!» röt jag med min grövsta basröst och störtade fram ur mitt bakhåll med en blindlykta riktad rakt mot herr Nordéns ansikte. »Vad gör ni här?» Herr Nordén retirerade och sökte komma ur ljuskäglan. Jag motade honom bort till grinden och upprepade min fråga med det förfärligaste tonfall jag kunde åstadkomma. »Ingenting alls», stammade han, »ingenting alls» . . . »Vill ni genast packa er av, annars skall —» Jag behövde inte fortsätta; herr Nordén flög över grinden som en steeplechasehäst och försvann med sin väska nedåt staden.

Och underligt att säga, i dag, två dagar senare, tids nog för att de skulle ha fått den kemiska annalysen av era prov färdig, hade jag ett brev från firman H. v. Marck, om de som gamla exportörer inte kunde få nöjet träda i förbindelse med mig. Svaret på det har jag just avsänt: vill herr von M. göra mig nöjet av ett besök, kunna vi alltid resonera om saker och ting.

Er (d. v. s. firmorna Benthams, Croswells och Leeds-Londons) affärskorrespondens kommer att utgöra ett av debattämnena vid detta samtal, det kan ni hålla ett högt vad om, käre Lavertisse. Och om jag inte misstar mig mycket, se vi var-

andra om en veckas tid, och herr von M. får se i vem han sig själv ovetande stang, då han plågade *henne*.

Vi börja bli fullkomliga riddare av runda bordet, Lavertisse, när det gäller att försvara kvinnorna!

Er vän
Pelotard.

P. S. För Guds skull glöm inte att på uppgiven tid telegrafera så som jag telegrafiskt uppmanat er!

München den 6 juni 1911.

Käre Lavertisse!

Människan spår, och vem rår? Jag vill ogärna tro, att det är vår herre, som gjort det i det fall jag tänker på. Ah, tusen åskor, som ni toligen inte skulle säga, eftesom ni tvivelsutan skulle säga femdubbelt värre saker. Ah, jag stackars blinda muilvad, som trodde mig ha underminerat fiendens borg, och i stället bara ha uppluckrat hans jord! Jag skriver det här brevet bara för att få lätta mitt hjärta, ty ni får troligen brevet samtidigt med att ni återfår mig, men jag måste ha luft.

Dagen efter mitt sista brev kom herr von Marck på besök. Har jag beskrivit honom för er? Jag tror det inte. Och jag ville gärna göra det opartiskt, som ni förstår, men Gud vet om

jag kan det. Stackars, stackars lilla Margot. Nog visste jag att kvinnorna äro blindare än mal i sina känslor, och nog ansåg resten av världen det om dig, Margot, då du en gång föredrog *mig,* men — —! Ni ha ett utmärkt ord på franska som heter *rastaquouère;* det ger er grundtonen av herr von Marcks väsen. En hal och hänsynslös utnyttjare av alla möjligheter och alla personer; och hans utseende? Som en sådan persons bör vara. Ganska ståtlig; mörk, med lätt gråsprängt hår, sammanvuxna ögonbryn och mörka, stubbade mustascher. Frisk, svensk hy; en herre som förstår att leva à la carte, både på restaurationer och i livet för övrigt — en *rastaquouère*-don Juan. Jag ryser, när jag söker föreställa mig hans intima dialoger med Margot.

Om jag kunde skildra våra mellanhavanden för er, Lavertisse! Han började försiktigt, ytterst diplomatiskt; sökte få mig att spela ut för att själv hålla sina kort i efterhand. Hans firma hade länge haft export till sin specialitet och förfogade över utmärkta förbindelser med fraktlinjerna, om sådana voro nödvändiga. »Ah», sade jag, »ja, högst sannolikt kommer jag att behöva en mängd fraktlägenheter inom kort; det är ju väl att Kristianshamn ligger vid havet. Järnvägsförbindelserna äro ju beklagliga.» Herr von M. medgav det. Skulle det bli inom den närmaste framtiden jag komme att behöva frakt-

lägenheter? »Troligen», sade jag; »ni kan ju t. ex. se på det här brevet från Bentham, Bentham & Bentham, de stora londongjutarna, som ni kanske hört talas om.» Herr von M. tog brevet och läste genom det med ögonen på skaft... »*Koppar!*» sade han till slut med spelad häpnad — jag visste ju att han låtit analysera herr Nordéns nattliga prov vid det här laget — »har ni funnit koppar, här uppe?!» — »Som ni ser, tycks det vara fallet», sade jag kallt. »Dess bättre äro ju konjunkturerna i uppgående på kopparmarknaden, och den procent man konstaterat på engelskt håll i mina varuprov, anses ovanligt lönande. Leeds & London Smelting C:o har konstaterat — låt mig se, vad är det?...» — »24,7 inte sant», sade herr von M. och bet sig i läppen: det var tydligen den halt han själv funnit i ert justerade prov! »24,7», sade jag med största förvåning, »nej, mer än 18 ha de inte funnit, och det lär vara en ovanligt god procent. Croswells i London, som också fått prov, ha funnit 16,9 och äro mycket intresserade. Ni kan själv se.» Jag räckte honom Leeds & Londons och Croswells brev (käre Lavertisse, när jag tänker på allt arbete ni nedlagt i saken!) och han blev ömsom blek och röd när han läste dem, och satt och bet sig i läppen. »Ni är en lyckans guldgosse», sade han. »Här gick det nötet Aspebrink i många herrans år utan att veta vad han hade in på dörrarna, och så kommer

ni och — — Får jag fråga, upptäckte ni kopparfyndigheterna genast, innan ni köpte Brinkestad?» — »Ursäkta, att jag får anse er fråga som indiskret, herr von Marck», sade jag. »Huvudsaken är, att Brinkestad är mitt, och att man lärt sig ha ögonen öppna.» — »Precis», mumlade han. »Tillåter ni att jag ser på er guldgruva ett slag? Ni låter ju bevaka den dag och natt.» — »Gärna», sade jag, »ytterst gärna»; och vi gåvo oss av upp till Brinkeberget. Jag hade ett par av era små prov i fickan, kära Lavertisse, ty jag hoppades, att de skulle bli till nytta. Mycket riktigt; knappt hade vi kommit in på brytningsplatsen, förrän herr von M. började plocka upp flisor då han trodde sig obemärkt. Jag låtsades om ingenting. Vi spatserade omkring en halvtimme därinne; arbetsförmannen avgav rapport om hur mycket man brutit; jag nickade, och herr von M. blev mera tankfull än någonsin. — Nu vill jag inte skryta med min fingerfärdighet, Lavertisse, men karlen var dock på sin vakt med flisorna han plockat upp (bara för att jag inte skulle se dem, naturligtvis); nåväl, när vi skildes vid landsvägskorsningen in till staden, var det inte dem han hade i fickan — det var era prov.

Han ville göra ett kontrollexperiment, för att tala med en av våra stora författare! Herr Nordén kunde ju vara besoldad av mig — tjuvarna ha svårt att acceptera varandras hederlighet!

Det var två dagar efter jag lät minan springa; jag beräknade att han skulle hunnit med sin kontrollanalys av proven jag försett honom med. Jag hade tänkt telefonera och fråga honom om fraktlägenheterna, som vi glömt debattera vidare efter besöket vid brytningsplatsen, och uppriktigt sagt, var jag litet villrådig om lämpligheten av det, det kunde ju se allt för arrangerat ut, men å andra sidan kunde jag inte finna på annat råd. Well, lyckan hjälper de modiga, försynen förblindar dem den vill ruinera, och hönan spatserar i gapet på boaormen — jag hopar bilderna för att förkrossa och förödmjuka mig själv, ty ovanstående var vad jag tänkte, då herr von M. oombedd kommer körande upp till min trappa denna dag. Troligen har kontrollanalysen givit ett mer än glänsande resultat; hur mycket hade ni lagt in, Lavertisse? Han visste knappt, på vilken fot han skulle stå, men började med exportmöjligheterna liksom sist. Jag lät honom hållas och var lagom intresserad — undrade, hur stora frakter han kunde skaffa mig och till vilka villkor. Så ansåg jag ögonblicket moget. Jag hade lagt en ringledning från undersidan av skrivbordet ut till betjänten, som jag ärvt efter herr Aspebrink, och instruerat honom att så snart jag ringde komma med ert telegram. Han gjorde det, och ni kan kanske tänka er scenen som följde. Herr von M. flög till på sin stol, när han såg mitt utseende. — »Vad står på?» ro-

pade han. »Är det någonting galet med gruvan?» Jag skakade otåligt på huvudet och teg en lämplig tidrymd, innan jag sänkte pannan i händerna. »Men vad står på, vad står på?» ropade herr von M., lydande sin medfödda påflugenhet. Jag såg upp igen och räckte honom långsamt telegrammet:

»Professor Pelotard,

Brinkestad, Kristianshamn, Sverige.

Los Angelos 25 maj
(vidaresänt från London).

Er hustru svårt insjuknad. Kom genast. Överhängande.

Lavertisse.»

Herr von M. såg på mig med ögon, som gärna ville uttrycka medlidande, men hade lika lätt för det som en schakals. »Ah, ni är gift . . . jag beklagar . . . tillåt mig uttrycka mitt deltagande . . .» Jag nickade stumt. — »Ni . . . ni reser?» Jag rätade häftigt upp mig. »Naturligtvis. Genast. Gud allena vet, när jag kan komma igen. Ah, stackars lilla Margot, måtte jag få se dig i livet igen!» Jag var djärv nog att ge min imaginära hustru *hennes* namn för att se, om kräket inte skulle blinka; var alldeles lugn, han plågades inte det ringaste av minnen, så upptagen var han av sin nuvarande plan. Därpå blev det honom med ens övermäktigt, och han bröt ut: »Och

gruvan? Vad tänker ni göra med den? Vem skall sköta den sen ni rest?» Jag ryckte till som slagen av en tanke. »Gruvan! Ni säger något... Vad i all världen skall jag göra? Jag har ju inte en själ, som jag...» Jag lämnade meningen oavslutad; herr von M. fattade min hand med ett uttryck av djupaste sympati, harsklade sig hastigt och sade: »Skulle ni finna det egendomligt, om jag gjorde er ett förslag? Låt mig förestå saken under er frånvaro. Jag hoppas ni tror, att ni kan lita helt på mig.»

Slaget var vunnet. Ni kan tänka er, kære Lavertisse, vad jag började tala om: hur svårt det var för mig att veta när jag kom igen, *om* jag över huvud kom igen; framför allt, hur hjärtligt likgiltigt allt blivit mig efter telegrammet... Jag behövde inte ens lägga ordet i munnen på herr von M. för att få hans köpeförslag. Tjugufyra timmar senare var gruvan i hans ägo för ett belopp av 250,000 kronor — vrakpris, betingat av min nödtvungna avresa. Den ägde rum samma dag på aftonen, och nästa dag sände jag herr von M. följande brev från Köpenhamn:

Min herre!

Vid det här laget har ni måhända redan upptäckt hur pass väl ni i går placerade era 250,000 kronor: i annat fall torde det inte dröja länge innan ni gör det. Brinkebergs gruva är en svindel; de prov ni, dels genom

herr Nordén, dels på egen hand skaffade er voro falska — iordningställda direkt för er; och de engelska firmor som spekulerade på Brinkebergsmalmen ha aldrig existerat.

Ni plågade i fyra års tid en vek och förtjusande kvinna, utan att det beredde er skuggan av ett samvetskval; ni är över huvud taget ur stånd att plågas av något annat än penningförlust. Logisk, som ni var i er tortyr av er hustru, är ni utan tvivel i stånd att förstå den logik som ligger bakom mitt uppträdande i Kristianshamn och den affär jag tvingade — märk, tvingade — er till.

Törhända fattar ni logiken i denna affär ännu bättre, då jag anförtror er att den, som ni köpte Brinkebergs »gruva» av, är densamme för vars skull ni plågade er hustru, er vän

professor Pelotard
a l i a s
Filip Collin.

Ja, Lavertisse, det var mitt köpenhamnsbrev, och jag tror ju gärna att det har berett herr von M. en sömnlös natt; men ack, människan spår, och vem rår? Från Köpenhamn reste jag i sakta mak genom Tyskland, och i dag, tio dagar efter min avresa, fann jag efterföljande artikel i de svenska tidningar, som jag köpte:

Stort gruvföretag i Kristianshamn.

Kristianshamn den 3 juni.

Ett nytt uppsving kan inregistreras för staden Kristianshamns industri. I det på Brinkestads egendom belägna Brinkeberget har man funnit koppar i en utsträckning, som ger löfte om synnerligen betydande produktionsmöjligheter.

Direktör H. von Marck som inköpt egendomen och satt brytningen i gång efter av honom utförda analyser på råvaran, lät i går för säkerhets skull tillkalla den kände gruvexperten Vogel från Stockholm. Resultatet av dennes undersökning blev det mest glänsande man kan tänka sig: utom koppar i en genomsnittlig procenthalt av 17,4 per ton, innehåller kisen ej obetydliga mängder silver. Förberedelserna till en större utnyttjning äro redan igångsatta.

Vi lyckönska av allt hjärta staden Kristianshamn och dess energiske son, herr von Marck.

— — —

Käre Lavertisse, vad är att säga? För att tala tidningens språk: jag upptäckte med genialitetens slagruta en guldgruva — åt den man jag med all min list sökte ruinera. Era justerade prov voro onödiga; er affärskorrespondens är

bortkastad; och den stackars Penelope är ohämnad! Vår enda vinst är den vi bruka skörda — litet pengar.

Människan spår — och vem rår?

Ni har mig tillbaka från Ithaka i övermorgon.

Er vän

Pelotard.

SLUT.

6000179230
Göteborgs universitetsbibliotek